

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ

Katedra studií občanské společnosti

Bc. Lenka Michalíková

Vliv multikulturalismu na organizace občanské společnosti

Diplomová práce

Vedoucí práce: Mgr. Dana Moree, Dr.

Praha 2017

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala samostatně a s použitím pramenů a literatury řádně citovaných a uvedených v seznamu literatury. Práci jsem nevyužila k získání jiného nebo stejného titulu. Souhlasím s tím, že tato diplomová práce může být zveřejněna v elektronické knihovně FHS UK a může být využita i jako studijní text.

V Praze dne 28.6. 2017

Lenka Michalíková

PODĚKOVÁNÍ

Na tomto místě bych chtěla poděkovat především mé vedoucí práce Mgr. Daně Moree, Dr. za její vstřícný přístup, cenné připomínky a rady, které mi byly velmi nápomocné při psaní mé diplomové práce. Dále bych chtěla poděkovat všem respondentům za jejich ochotu, s kterou se zúčastnili výzkumu. Rovněž bych chtěla poděkovat rodině a přátelům za podporu.

OBSAH

OBSAH	1
ABSTRAKT	5
KLÍČOVÁ SLOVA	5
SEZNAM ZKRATEK	6
1. ÚVOD	7
2. TEORETICKÁ ČÁST	10
2.1. MULTIKULTURALISMUS JAKO REALITA	10
2.1.1. MIGRACE	10
2.1.1.1. CIZINCI V ČESKÉ REPUBLICE	11
2.1.1.2. UPRCHLICKÁ KRIZE	13
2.1.2. VZTAH ČESKÉ VEŘEJNOSTI K CIZINCŮM	19
2.2. MULTIKULTURALISMUS A INTEGRACE	20
2.2.1. VNÍMÁNÍ A POUŽÍVÁNÍ POJMU MULTIKULTURALISMUS V INTEGRAČNÍ POLITICE	23
2.2.1.1. SÉMIOTIKA - SLOVA A JEJICH VÝZNAM	25
2.2.2. MULTIKULTURALISMUS A INTEGRAČNÍ POLITIKY V ČESKÉ REPUBLICE	27
2.2.3. OBČANSTVÍ A VOLEBNÍ PRÁVO	31
2.2.3.1. ZÁKON O DVOJÍM OBČANSTVÍ	32
2.2.3.2. MIPEX - PŘÍSTUP K OBČANSTVÍ	33
2.3. MULTIKULTURALISMUS JAKO AKADEMICKÝ POJEM	33
2.3.1. LIBERÁLNÍ MULTIKULTURALISMUS	34
2.3.2. KOMUNITARISTICKÝ MULTIKULTURALISMUS	36
2.3.2.1. POLITIKA UZNÁNÍ dle Charlese Taylora - IDENTITA	36
2.3.2.2. POLITIKA ROVNÉ DŮSTOJNOSTI – JAKO KOLEKTIVNÍ DOBRO	37
2.3.2.3. POLITIKA DIFERENCE - JAKO KOLEKTIVNÍ DOBRO	38
2.3.3. KRITIKA MULTIKULTURALISMU	38

2.4. NNO A STÁT A VZÁJEMNÉ OVLIVŇOVÁNÍ FUNKCÍ S OHLEDEM NA PROBLEMATIKU CIZINCŮ.....	39
2.4.1. MODEL Y PARTNERSTVÍ STÁTU A TŘETÍHO SEKTORU.....	41
2.4.2. DOSAVADNÍ VÝSLEDKY VÝZKUMŮ V OBLASTI INTEGRACE CIZINCŮ NA KATEDŘE STUDIÍ OBČANSKÉ SPOLEČNOSTI	42
3. EMPIRICKÁ ČÁST.....	44
3.1. METODOLOGIE.....	44
3.1.1. VÝZKUMNÝ DESIGN A VÝZKUMNÉ OTÁZKY	44
3.1.2. TECHNIKA SBĚRU DAT.....	45
3.1.3. VÝZKUMNÝ VZOREK A JEHO VÝBĚR	46
3.1.3.1. STRUČNÝ POPIS JEDNOTLIVÝCH NNO	49
3.1.3.2.STRUČNÝ POPIS SS	51
3.1.4. KVALITA VÝZKUMU	52
3.1.5. ETIKA VÝZKUMU.....	53
3.1.6. ANALÝZA DAT	53
3.1.7. ANALÝZA A INTERPRETACE DAT	54
3.1.7.1. DEFINICE A VNÍMÁNÍ MULTIKULTURALISMU Z POHLEDU NNO	54
3.1.7.1.1. MIGRACE.....	60
3.1.7.1.2. ZÁKON O DVOJÍM OBČANSTVÍ	62
3.1.7.1.3. POUŽÍVÁNÍ POJMU V DOKUMENTECH NNO	64
3.1.7.2. DEFINICE MULTIKULTURALISMU A VZTAH K NĚMU -SS.....	66
3.1.7.2.1. POUŽÍVÁNÍ POJMU V DOKUMENTECH SS	69
3.1.7.3. ATMOSFÉRA VE SPOLEČNOSTI PŘED UPRCHLICKOU KRIZÍ - NNO.....	70
3.1.7.3.1. ATMOSFÉRA VE SPOLEČNOSTI PO UPRCHLICKÉ KRIZI - NNO	72
3.1.7.3.2. ATMOSFÉRA VE SPOLEČNOSTI PO UPRCHLICKÉ KRIZI - SS	75
3.1.7.4. SS A NNO	75
3.1.7.4.1. PŘEKÁŽKY SPOLUPRÁCE S MINISTERSTVEM VNITRA Z POHLEDU NNO	80
3.1.7.4.2. PŘEKÁŽKY SPOLUPRÁCE S NNO	82

3.1.7.4.3. POZITIVA SPOLUPRÁCE S NNO	83
3.1.7.5. NNO A MUNICIPALITY	83
4. ZÁVĚRY	85
4.1. DEFINICE	85
4.1.2. POUŽÍVÁNÍ POJMU	86
4.1.3. ZÁKON O DVOJÍM OBČANSTVÍ	87
4.2. FUNGOVÁNÍ NNO PO UPRCHLICKÉ KRIZI	87
4.3. SPOLUPRÁCE SE STÁTEM	88
4.4. DOPORUČENÍ PRO PRAXI	89
4.5. DOPORUČENÍ PRO DALŠÍ VÝZKUM	89
5. LITERATURA	90
5.1. ZDROJE	93
5.2. ANALYZOVANÉ DOKUMENTY	97
5.3. WEBOVÉ STRÁNKY	98
5.4. ZÁKONY A PRÁVNÍ PŘEDPISY:	99
5.5. DIPLOMOVÉ A BAKALÁŘSKÉ PRÁCE	99
5.6. ROZHOVORY	99
6. SEZNAM GRAFŮ, TABULEK A OBRÁZKŮ	100
6.1. SEZNAM GRAFŮ	100
6.2. SEZNAM OBRÁZKŮ	101
6.3. SEZNAM TABULEK	101
7. PŘÍLOHY	101
7.1. PŘÍLOHA Č. 1 SEZNAMY OTÁZEK	101
7.2. PŘÍLOHA Č. 2 SEZNAMY KÓDŮ JEDNOTLIVÝCH ROZHOVORŮ	103
7.2.1. ROZHOVOR 1 - SEZNAM KÓDŮ	103
7.2.2. ROZHOVOR 2 - SEZNAM KÓDŮ	104
7.2.3. ROZHOVOR 3 - SEZNAM KÓDŮ	104

7.2.4. ROZHOVOR 4 - SEZNAM KÓDŮ.....	106
7.2.5. ROZHOVOR 5 - SEZNAM KÓDŮ.....	106
7.2.6. ROZHOVOR 6 - SEZNAM KÓDŮ.....	107
7.2.7. ROZHOVOR 7 - SEZNAM KÓDŮ.....	108
7.2.8. ROZHOVOR 8 - SEZNAM KÓDŮ.....	108
7.2.9. ROZHOVOR 9 - SEZNAM KÓDŮ.....	108
7.2.10. ROZHOVOR 10 - SEZNAM KÓDŮ.....	110
7.2.11. ROZHOVOR 11 - SEZNAM KÓDŮ.....	111
7.2.12. ROZHOVOR 12 - SEZNAM KÓDŮ.....	111
7.2.13. ROZHOVOR 13 - SEZNAM KÓDŮ.....	112
7.2.14. ROZHOVOR 14 - SEZNAM KÓDŮ.....	113

ABSTRAKT

Diplomová práce zjišťuje, jak nestátní neziskové organizace zabývající se migranty (NNO) definují a vnímají termín multikulturalismus, jeho problematiku a jak se tato percepce promítá do jeho používání. Do práce byla zahrnuta rovněž perspektiva zástupců státní správy, kteří by dle teorie vzájemné závislosti mohli mít významný vliv na vnímání a používání výrazu multikulturalismus ze strany NNO. Dále se práce věnuje hodnocení spolupráce mezi NNO a státní správou, v němž navazuje na vybrané diplomové práce z Katedry studií občanské společnosti. Během sběru dat vypukla tzv. uprchlická krize, jejíž možný efekt na zkoumanou problematiku je také součástí práce. Stěžejní část práce tvoří kvalitativní výzkum, který byl veden metodou polostrukturovaných rozhovorů a byl doplněn obsahovou analýzou dokumentů NNO a státní správy.

KLÍČOVÁ SLOVA

Multikulturalismus, migrace, integrace, NNO, stát, partnerství, uprchlická krize

ABSTRACT

This thesis explores the way, that non-governmental nonprofit organizations dealing with migrants define and perceive the term multiculturalism and how this perception is reflected in praxis. The thesis also includes the perspective of the state administration representatives who, according to interdependence theory, could have a significant impact on the perception and usage of the term multiculturalism by NGOs. Moreover, the thesis assesses cooperation between NGOs and the state administration, in which it follows up on the selected thesis from the Department of Civil Society Studies. The so-called "refugee crisis" has broken out during data collection. Possible effect of this on the research theme is also part of the work. The core part of the thesis is qualitative research, which is based on the semi-structured interviews and was supplemented by the content analysis of NGO and state administration documents.

KEY WORDS

Multiculturalism, migration, integration, NGO, state, partnership, refugee crisis

SEZNAM ZKRATEK

AMIF Azylový a migrační integrační fond

CIC Centrum pro integraci cizinců

ČR Česká republika

DP Diplomová práce

EIF Evropský investiční fond

ENF Evropský návratový fond

ESVO Evropské společenství volného obchodu

EU Evropská Unie

EUF Evropský uprchlický fond

HMP Hlavní město Praha

ICP Integrační centrum Praha

KIC Koncepce integrace cizinců

MČ P13 Městská část Praha 13

MČ P4 Městská část Praha 4

MIPEX Migrant Integration Policy Index

MPSV Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky

MV Ministerstvo vnitra České republiky

NNO Nestátní neziskové organizace

OAMP Odbor azylové a migrační politiky

OOS Organizace občanské společnosti

SIMI Sdružení pro integraci a migraci

SS Státní správa

1. ÚVOD

Výraz multikulturalismus je v rámci široké veřejnosti spjat s projevem Angely Merkelové, německé kancléřky a vrchní představitelky EU, která v roce 2010 prohlásila, že politika multikulturalismu zcela selhala (srov. Dimitrov, Ehl, 2010). Po tomto jejím prohlášení ji s podobnými projevy následovala celá řada evropských státníků sdílejících její názor. To se stalo vodou na mlýn kritiků multikulturalismu, kteří tvrdí, že v rámci této politiky docházelo k nadměrné imigraci cizinců, aniž by došlo k jejich integraci. Podle nich tak došlo k narušení národních identit, podkopání veřejné důvěry a nabourání sociální soudržnosti společnosti (srov. Malik, 2015). Problém s termínem multikulturalismus je ale mnohem komplexnější, protože zároveň označuje status a práva migranta, postavení nových sociálních hnutí či reálný jev, kdy vedle sebe žijí lidé pocházející z odlišných zemí a vyznávající různé hodnoty (srov. Kelly, 2002; Hirt, 2005). Lze jím mínit také typ společenské situace, vědeckou teorii, typ pedagogické strategie, politický cíl, vizi, ideálně-typický model začlenění apod. (srov. Hirt, 2005) Dále se výraz stal rovněž předmětem řady teoretických prací. (srov. Taylor, 2001; Kymlicka, 1996) *„Multikulturalismus není jednoduchý a jasný koncept k definici. Jeho významy a implikace jsou nejasné, amorfní a mnohostranné stejně jako sporné a kontroverzní.“* (Hartmann, 2015)

Moderní státy se snaží vypořádat s příchodem cizinců z třetích zemí¹ na své území tím, že se je pokouší integrovat do majoritní společnosti. V České republice panuje v této oblasti kooperativní vztah mezi státem a občanským sektorem, který je inkorporován již v Zásadách Koncepce integrace cizinců na území ČR z roku 1999, kde se hovoří o podpoře nestátních organizací a jejich rozvoji v oblasti integrace cizinců (srov. Vláda, 1999). Obě strany se navzájem potřebují. Stát potřebuje služby a zkušenosti, které mu nestátní neziskové organizace (NNO²) nabízejí³ a naopak NNO potřebují od státu finanční prostředky na své fungování. Panuje zde tedy vzájemná závislost (srov. Salmon, 1995 cit. z Skovajsa, 2010). NNO jsou jedním z hlavních poskytovatelů právního a sociálního poradenství. Dále organizují řadu aktivit, kdy dochází k setkávání a bližšímu seznamování majority s minoritou (tzv. multikulturní aktivity). Zároveň to jsou právě NNO, které poskytují cizincům bezplatné

---

¹ cizinců pocházejících ze zemí mimo EU

³ V této práci se bude nakonec používat převážně termín nestátní neziskové organizace (NNO), aby byl lépe odlišen státní a nestátní neziskový sektor.

jazykové kurzy češtiny, jež mají za úkol jejich lepší integraci do společnosti a zlepšení jejich životních podmínek v zemi.

Ve společenských vědách existuje řada termínů, které v různých kontextech označují různé skutečnosti. To často zapříčiňuje jejich špatné užívání, které může vést k nepochopení ze strany laické veřejnosti, a tím i k vytvoření negativních konotací spjatých s daným pojmem. V oblasti migrace existuje těchto termínů poměrně velké množství. Zkoumaný výraz a jeho významy jsou úzce spjaty s prací NNO. Jsou to totiž ony, kdo denně pracuje s cizinci a jejich zapojováním do majoritní společnosti. Cílem práce je zjistit, jak NNO definují výraz multikulturalismus a za pomoci sémiotické analýzy se pokusí zjistit, jaké konotace v zástupcích NNO výraz vyvolává. Dále ji bude zajímat, zda jej používají v praxi či nikoliv. To jí pomůže zjistit obsahová analýza webových stránek a výročních zpráv vybraných zkoumaných organizací a webových portálů a dokumentů zástupců státní správy, kteří mohou užívání termínů nestátními neziskovými organizacemi ovlivňovat (srov. Skovajsa, 2010).

Teoretická část práce bude věnována všem dimenzím, které vyvstaly z kvalitativního výzkumu. Ten byl veden polostrukturovanými rozhovory se zástupci NNO a státní správy. Část respondentů totiž vnímala termín multikulturalismus jako úzce spjatý s typem politiky integrace, další část ho vnímala jako důsledek migrace, tedy realitu, kterou zažívá každá demokratická společnost, nebo jako akademický pojem spojený s teoretickým konceptem. Do práce byl zahrnut oddíl týkající se občanství, protože dle autorky práce existuje souvislost mezi multikulturalismem a zákonem o dvojím občanství. Podle nezávislého indexu hodnocení integračních politik MIPEx je za vrchol integrace cizinců považováno nabytí občanství, kdy se jedinec stává integrální součástí společnosti (srov. MIPEx, 2015). Zákon o dvojím občanství umožňuje, aby nebylo nutné vzdát se svého původního občanství a původní kulturní identity. Jedinec se tak oficiálně hlásí ke dvěma kulturám a stává se "bikulturním" (srov. Berry, 2011).

Jak bylo řečeno, multikulturalismus je přítomen prakticky ve všech státech v podobě koexistence různých kultur. Je proto nutné v teoretické části rovněž zmínit data o počtu cizinců v České republice a vztahu majority vůči cizincům. Atmosféra ve společnosti totiž významně ovlivňuje práci NNO nejen z hlediska finančního, ale rovněž z hlediska veřejné důvěry a mediálního obrazu. V DP bude používán rozšířenější termín uprchlická krize, který sice může vyznít jako zavádějící, zároveň ovšem dle autorky výmluvně reflektuje atmosféru

panující ve společnosti. Do doby sběru dat zasáhla tzv. evropská migrační krize, v českých médiích prezentovaná jako uprchlická krize, o níž v práci bude pojednáváno jako o uprchlické krizi, přestože v českých podmínkách k ní prakticky nedošlo (srov. Tab. 4). Práce si uvědomuje, že označení je tak zavádějící, ale dle autorky práce zároveň reflektuje atmosféru panující ve společnosti.

Dále bude předmětem práce hodnocení spolupráce mezi státní správou a NNO. Cílem bude zjistit klady a zápory této spolupráce, kde se nachází překážky, a jak do vztahu zasáhla uprchlická krize. Toto téma se stalo předmětem více diplomových prací na Katedře studií občanské společnosti. Tato práce se bude pokoušet na výsledky jejich výzkumů navázat a nabídnout tak ucelený přehled o vývoji zmíněného vztahu.

Práce se bude držet následujících dvou hlavních výzkumných otázek a jedné vedlejší otázky.

1. Jak NNO vnímají multikulturalismus?
2. Jak probíhá spolupráce mezi NNO a státní správou?
3. Jak zasáhla uprchlická krize do fungování NNO?

2. TEORETICKÁ ČÁST

2.1. MULTIKULTURALISMUS JAKO REALITA

Žijeme v době globalizace a dění na jedné straně kontinentu ovlivňuje dění na druhé. Dochází ke stírání vzdáleností, času a s tím i k mísení jednotlivých kultur. Pro řadu lidí dnes není problém přestěhovat se na jiný kontinent, než se narodili a dosud žili. Migrace se stala přirozenou součástí lidských životů a s tím i multikulturní realita, která je spjata s demokratickým světem, v němž existují otevřené hranice. Tuto svobodu pohybu mimo jiné zaručuje i Všeobecná deklarace lidských práv.

Tento oddíl bude věnován problematice migrace, která se v posledních několika letech stala ožehavým společenským a politickým tématem v souvislosti s uprchlickou krizí, která pomyslně otevřela "Pandořinu skříňku" tolerance české společnosti. Poslední průzkumy veřejného mínění reflektují, že atmosféra, která nyní panuje v rámci společnosti vůči cizincům, eskaluje, přestože počty cizinců pocházejících z třetích zemí v České republice nikterak dramaticky nevzrostly (srov. Tab.1).

Podkapitola migrace představí ve zkratce obecně problematiku migrace a představí důvody, proč lidé opouštějí zemi svého původu. Dále budou prezentovány statistické údaje o cizincích v České republice, uprchlické krizi a nakonec bude zmíněn vztah české veřejnosti vůči cizincům. Pak bude možné si vytvořit celkový obrázek o atmosféře, která v české společnosti panuje a která ovlivňuje práci NNO.

2.1.1. MIGRACE

Migrace je fenomén, který má hluboký dopad na sociální, hospodářský a politický vývoj země. Nejedná se o novodobý jev. K prolínání obyvatelstva docházelo odjakživa. Masové přesuny byly způsobeny přírodními katastrofami, klimatickými změnami, nedostatkem obživy, válkami apod. Dnes jsme svědky migrace převážně z ekonomických a bezpečnostních důvodů. Často se hovoří o migračním toku od chudých zemí směrem k zemím bohatým. „*Sedm nejbohatších zemí světa (Německo, Francie, Velká Británie, Itálie, Japonsko, Kanada a USA) má na svých územích asi jednu třetinu světové populace migrantů.*“

(Drbohlav, 2001: 18)⁴ Pro migranty se největším globálním lákadlem, tzv. pull faktorem (Drbohlav, 2001: 18), stala vyšší životní úroveň a politicky stabilní prostředí, v němž panuje demokracie. Mezi důvody odchodu ze země původu, tzv. push faktory (Drbohlav, 2001: 18), tedy patří ekonomický stav státu, životní úroveň, politická stabilita, míra "svobody" apod.

Největší procento mezinárodních migrantů je tvořeno ekonomicky aktivními jedinci, kteří se objevují v rozličných typech migrace. Drbohlav vymezuje těchto pět typů:

- tradiční pravidelnou migraci
- smluvní pracovníky
- vysoce vzdělané odborníky
- ilegální migraci
- žadatele o azyl a uprchlíky (srov. Drbohlav, 2001: 18).

V této práci nás bude zajímat všech pět typů migrace, protože se práce bude soustředit na tzv. třetizemce, tedy cizince pocházející ze zemí mimo Evropskou unii, a na žadatele o azyl a uprchlíky.

V České republice je svoboda migrovat legislativně zakotvena v Listině základních práv a svobod, která je součástí ústavního pořádku České republiky. Konkrétně se jedná o článek 14, v němž se hovoří o tom, že "Svoboda pohybu a pobytu je zaručena." (Ústavní zákon 2/1993 Sb. ČR) Dále jsou v Listině uvedeny případy, kdy je možné tyto svobody omezit: „*nevyhnutelné pro bezpečnost státu, udržení veřejného pořádku, ochranu zdraví nebo ochranu práv a svobod druhých a na vymezených územích též z důvodu ochrany přírody*“ (Ústavní zákon 2/1993 Sb. ČR) Cizince je možné vyhostit pouze za podmínek uvedených v zákoně. Česká republika se však v rámci uprchlické krize snaží spíše tyto svobody omezovat. (více podkapitola uprchlická krize)

2.1.1.1. CIZINCI V ČESKÉ REPUBLICE

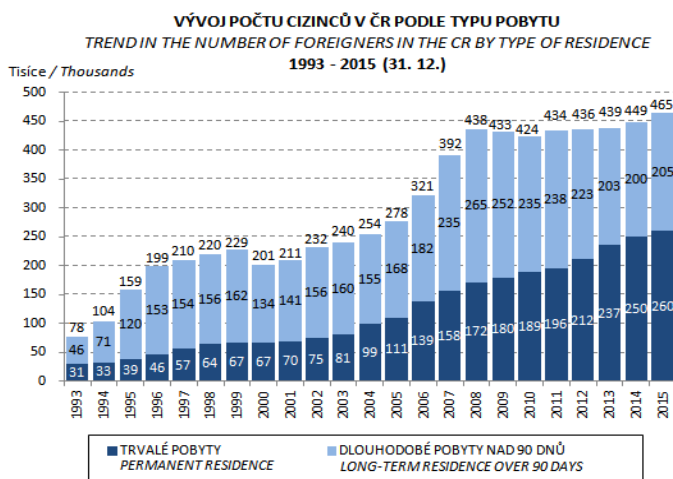
Česká republika již není pouze zemí tranzitní, skrze niž migranti pouze procházejí do cílové destinace, ale stala se i zemí cílovou (srov. Trbola, Rákoczyová, 2011: 78).

---

⁴ Tyto údaje je nutné brát se značnou rezervou, protože se jedná o velmi starý zdroj, přesto se autorka rozhodla ho na tomto místě zmínit. Lze tvrdit, že počet světové populace migrantů se od roku 2001 zvýšil, takže můžeme předpokládat, že výše zmíněné země stále slouží jako cílová destinace velké části migrantů.

Nasvědčuje tomu i počet cizinců s trvalým a dlouhodobým pobytem monitorovaným Českým statistickým úřadem, který za rok 2015 činí 465 tisíc. Následující tabulka (viz Graf 1) zobrazuje kromě aktuálního počtu cizinců rovněž stabilně stoupající vývojovou tendenci, která však nemá nikterak dramatický ráz.

Graf 1. Vývoj počtu cizinců v ČR podle typu pobytu

Zdroj: (ČSÚ, 2017)

Podíl cizinců na obyvatelstvu České republiky⁵ představuje 4,3 % za rok 2015 (srov. Český statistický úřad, Vývoj počtu cizinců v ČR v letech 2004 - 2015 (stav k 31. 12.), což je sice více než v minulosti, ale ve srovnání s jinými státy se stále jedná o relativně nízké číslo⁶. Z tohoto podílu tvoří cizinci pocházející z třetích zemí 2,6 % populace (Eurostat, 2016a). Dle údajů MV nadále narůstá počet cizinců s trvalým pobytem. K 31.7. 2015 se jednalo o 182 908 osob s tímto typem pobytu. (Ministerstvo práce, 2005) Nejvíce cizinců z třetích zemí pochází z Ukrajiny (105 153 osob), Vietnamu (56 659) a Ruské federace (34 757⁷) (Ministerstvo práce, 2005). Nejvyšší koncentrace cizinců se nachází v Hlavním městě Praze a Středočeském kraji (13,3 %). Dále následuje Jihomoravský (8,7 %) a Ústecký kraj (7 %). Naopak nejnižší koncentrace cizinců lze nalézt v Kraji Vysočina (1,7 %), Zlínském kraji (1,8 %) a Olomouckém kraji (2,2 %) (ČSÚ, 2016a: 26).

V rámci hlavního města se nejvíce cizinců situuje na Praze 4 (32 263) a Praze 5 (28 180) (srov. ČSÚ, 2016a: 39). Přičemž v obou městských částech mezi cizinci dominují

⁶ Pro srovnání Belgie s 10 miliony obyvateli má 11,6 % cizinců na svém území z toho 3,9 % pochází z třetích zemí. (srov. Eurostat, 2016)

⁷ údaje jsou platné k 30.9. 2015

občané Ukrajiny (srov. tamtéž 41). V roce 2015 nabylo státního občanství České republiky 4 925 osob, z toho bylo 34 azylantů. Tyto osoby nabyly občanství prohlášením nebo udělením. Ze zmíněného počtu bylo občanství uděleno 2477 osobám.

2.1.1.2. UPRCHLICKÁ KRIZE

Do států ležících na okraji EU přišlo v roce 2015 rekordní množství migrantů. Frontex uvádí číslo 1,83 milionu ilegálních překročení hranic (Frontex, 2016), organizace však sama přiznává, že mohlo dojít k započítání některých osob víckrát. Podle Eurostatu počet azylových žádostí podaných do listopadu roku 2015 činil 1,23 milionu. Došlo tak k pětinasobnému nárůstu oproti předešlému roku, proto je tato situace označována za evropskou migrační krizi, která byla v českých médiích prezentována jako tzv. uprchlická krize⁸. V jejím důsledku tak přicházejí do Evropy jak ekonomičtí migranti, tak uprchlíci.

Udělení mezinárodní ochrany a azylu upravuje tzv. zákon o azylu (325/1999 Sb. ČR) společně s mezinárodními smlouvami konkrétně s Ženevskou úmluvou z roku 1951. Vzhledem k členství České republiky v Evropské unii je to také tzv. Dublinské nařízení, které ošetřuje společný evropský azylový systém tak, že stanovuje, který členský stát nese zodpovědnost za prostudování žádosti o mezinárodní ochranu. Obvykle se jedná o první členský stát EU, na jehož území uprchlík vstoupil. To znamená, že největší zátěž nesou země situované na vnějších hranicích EU. Jak budou dokládat následující statistiky, tak to znamená, že vzhledem k poloze České republiky je počet žádostí minimální (viz Tab. 2).

V rámci EU byl přijat korekční mechanismus dublinského nařízení v podobě migračních kvót, který přerozděluje uprchlíky v rámci všech členských států EU a staví tak na jejich solidaritě. Česká republika však nedostála svým závazkům vůči EU a bude čelit řízení před Evropskou komisí společně s Polskem a Maďarskem, které kvóty rovněž odmítají. Česká republika hlasovala proti kvótám, ale nakonec přijala dobrovolný závazek v podobě 2600 uprchlíků. Z nich ale země přijala pouhých 12 (srov. Česká tisková kancelář, 2017). Česká republika tak vysílá jasný signál o své "solidaritě" s členskými státy EU a uprchlíky.

Zákon o azylu (325/1999Sb. ČR) určuje Ministerstvo vnitra (OAMP) jako správní orgán, který rozhoduje o jeho udělení ve lhůtě 90 dnů. V případě potřeby může být tato lhůta

---

⁸ Dokonce veřejnoprávní média používala termín uprchlická krize. Například Česká televize. (srov. Česká televize, 2017)

ministerstvem prodloužena. V praxi se však ukazuje, že tato lhůta bývá překračována velmi často (srov. Konsorcium, 2015). Žadatelům o azyl není umožněno po dobu 6 měsíců pracovat a jejich možnost učit se češtinu je minimální. Integrace začíná až s udělením statusu azylanta či doplňkové ochrany. Za to čelí MV kritice od NNO (srov. Konsorcium, 2015).

Pro tuto práci je důležité zde uvést statistiky počtu žádostí o azyl a doplňkovou ochranu z roku 2015 i z roku 2016, tedy z období sběru dat, a zároveň pro srovnání připomenout vývoj tohoto počtu do inkriminovaného roku 2015, kdy vypukla uprchlická krize, aby bylo jasné, jestli se situace po krizi změnila.

Následující tabulka (viz Tab. 1) byla převzata z oficiálního webu Ministerstva vnitra a představuje statistiku počtu žádostí o mezinárodní ochranu⁹ v průběhu roku 2015. Z tabulky je patrné, že počty žádostí se v průměru měsíčně pohybovaly kolem čísla 100 a za celý rok tvořily úhrn 1382 žádostí¹⁰. To představuje minimum v porovnání, jakému množství čelí jiné státy EU.

Tabulka 1. Počty žádostí o mezinárodní ochranu v jednotlivých měsících roku 2015

Počty žádostí o mezinárodní ochranu v jednotlivých měsících roku 2015
Numbers of applications for international protection in 2015 by month

rok year	ŽÁDOSTÍ CELKEM APPLICATIONS TOTAL	z toho of which	
		nové žádosti new applications	opakované žádosti repeated applications
leden January	126	103	23
únor February	117	91	26
březen March	196	170	26
duben April	130	105	25
květen May	110	83	27
červen June	105	86	19
červenec July	100	75	25
srpen August	106	85	21
září September	125	101	24
říjen October	130	113	17
listopad November	137	116	21
prosinec December			
CELKEM TOTAL	1 382	1 128	254

Zdroj: (Ministerstvo vnitra, 2016a)

Podíváme-li se na tabulku číslo 3, v níž jsou uvedeny počty žádostí o mezinárodní ochranu v letech 1990 - 2014, tak zjistíme, že počet se sice v roce 2015 zdvojnásobil proti období 2010 - 2013, ale nelze stále hovořit o masivním počtu žádostí o azyl v porovnání s

⁹ Pod ní "Zákon o azylu" rozumí ochranu poskytnutou cizinci formou azylu nebo doplňkové ochrany. (zákon č. 325/1999Sb.)

¹⁰ Podle ČSÚ za rok 2015 bylo celkově podáno 1525 žádostí. (srov. Český statistický úřad, 2016a: 69)

předešlými roky a aktuální situaci v jiných státech Evropské unie. To je rovněž patrné z následujícího grafu (viz Graf 2) zveřejněného na webových stránkách Eurostatu (Eurostat, 2016b). Údaje se na něm pohybují v tisících a jsou zaznamenány pouze "první žádosti" o azyl. To znamená, že opakované žádosti nejsou v grafu zohledňovány. Na základě grafu (srov. Graf 2) a tabulky (srov. Tab. 2) lze konstatovat, že v České republice se v roce 2015 rozhodně nejednalo o krizovou situaci. Ze všech zemí EU bylo nejvíce zasaženo Německo s téměř 450 000 žádostmi. (srov. Graf 2)

Tabulka 2. Počty žádostí o mezinárodní ochranu v jednotlivých letech (1990-2014)

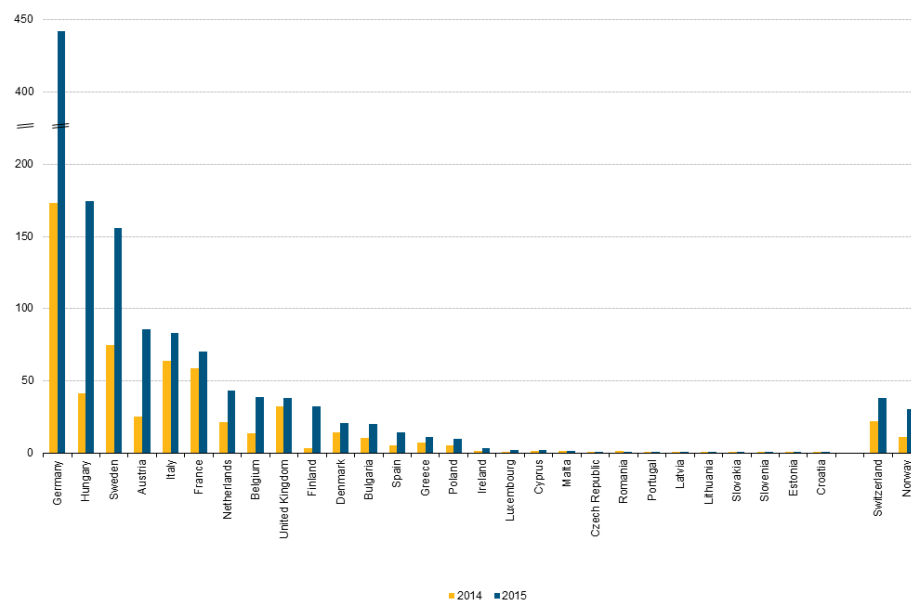
Počty žádostí o mezinárodní ochranu v jednotlivých letech (1990 - 2014)

Numbers of applications for international protection by years (1990 - 2014)

rok year	ŽÁDOSTÍ CELKEM APPLICATIONS TOTAL	z toho of which	
		nové žádosti new applications	opakované žádosti repeated applications
1990	1 602	-	-
1991	2 226	-	-
1992	841	-	-
1993	2 207	-	-
1994	1 187	-	-
1995	1 417	-	-
1996	2 211	-	-
1997	2 109	-	-
1998	4 086	-	-
1999	7 218	-	-
2000	8 794	-	-
2001	18 094	-	-
2002	8 484	-	-
2003	11 400	-	-
2004	5 459	-	-
2005	4 021	-	-
2006	3 016	-	-
2007	1 878	-	-
2008	1 656	1 060	596
2009	1 258	633	625
2010	833	414	419
2011	756	491	265
2012	753	509	244
2013	707	491	216
2014	1 156	914	242

Zdroj: (Ministerstvo vnitra, 2016a)

Graf 2. Počet žadatelů o azyl (pocházející mimo EU) v členských státech EU a ESVO

Source: Eurostat (online data code: migr_asyappctza)

Zdroj:(Eurostat, 2016b)

Dále je nutné upozornit na skutečnost, že podat žádost o mezinárodní ochranu nutně neznamená ji obdržet. To se zrcadlí v celkových číslech udělených azylů a doplňkových ochran v České republice během roku 2015, které činí dohromady 392 kladných rozhodnutí z celkových 1 265 (srov. Tab. 3).

Tabulka 3: Řízení o udělení mezinárodní ochrany v roce 2015 - počty rozhodnutí MV a počty účastníků řízení

Řízení o udělení mezinárodní ochrany v roce 2015 - počty rozhodnutí MV a počty účastníků řízení

International protection proceedings in 2015 - numbers of decisions of the MoI and numbers of pending cases in 2015

rok year	ROZHODNUTÍ CELKEM DECISIONS TOTAL	z toho of which				POČET ÚČASTNÍKŮ řízení k poslednímu dni měsíce NUMBER OF PERSONS in the proceedings (pending cases) on last day of month
		azyl udělen asylum granted	doplňková ochrana udělena subsidiary protection granted	negativní rozhodnutí* negative decision*	řízení zastaveno proceeding discontinued	
leden <i>January</i>	105	2	48	27	28	499
únor <i>February</i>	84	0	36	22	26	534
březen <i>March</i>	123	6	47	34	36	604
duben <i>April</i>	169	13	40	36	80	567
květen <i>May</i>	129	3	48	36	42	552
červen <i>June</i>	118	8	34	39	37	533
červenec <i>July</i>	95	3	28	39	25	546
srpen <i>August</i>	92	2	27	40	23	555
září <i>September</i>	110	9	22	45	34	573
říjen <i>October</i>	93	6	14	43	30	618
listopad <i>November</i>	147	18	28	36	65	620
prosinec <i>December</i>						
CELKEM TOTAL	1 265	70	372	397	426	620

Zdroj: (Ministerstvo vnitra, 2016c)

Z údajů v následující tabulce o počtu podaných žádostí o mezinárodní ochranu je patrné, že se proti roku 2015 nijak nezvýšily a pohybují se stále v obdobném intervalu (viz Tab 4). Poslední zveřejněná statistika z listopadu 2016 hovoří o 146 udělených azylech a 268 doplňkových ochránách z celkového počtu 1213 žádostí. Dle naznačené tendence patrně nebude uděleno výrazně více mezinárodních ochran, než tomu bylo v roce 2015 (viz Tab 3).

Tabulka 4. Počty žádostí o mezinárodní ochranu v jednotlivých měsících roku 2016

Počty žádostí o mezinárodní ochranu v jednotlivých měsících roku 2016

Numbers of applications for international protection in 2016 by month

měsíc <i>month</i>	ŽÁDOSTÍ CELKEM <i>APPLICATIONS TOTAL</i>	z toho <i>of which</i>	
		nové žádosti <i>new applications</i>	opakované žádosti <i>repeated applications</i>
leden <i>January</i>	108	99	9
únor <i>February</i>	179	151	28
březen <i>March</i>	128	110	18
duben <i>April</i>	151	114	37
květen <i>May</i>	96	77	19
červen <i>June</i>	103	88	15
červenec <i>July</i>	108	87	21
srpen <i>August</i>	123	97	26
září <i>September</i>	132	116	16
říjen <i>October</i>	145	121	24
listopad <i>November</i>	98	79	19
prosinec <i>December</i>			
CELKEM <i>TOTAL</i>	1 371	1 139	232

Zdroj: (Ministerstvo vnitra, 2017)

Graf číslo 3 zachycuje rozhodnutí o udělení azylu v rámci zemí EU, které rozdělujeme do čtyř kategorií: 1) odmítnutí žádosti o mezinárodní ochranu (modrá barva),

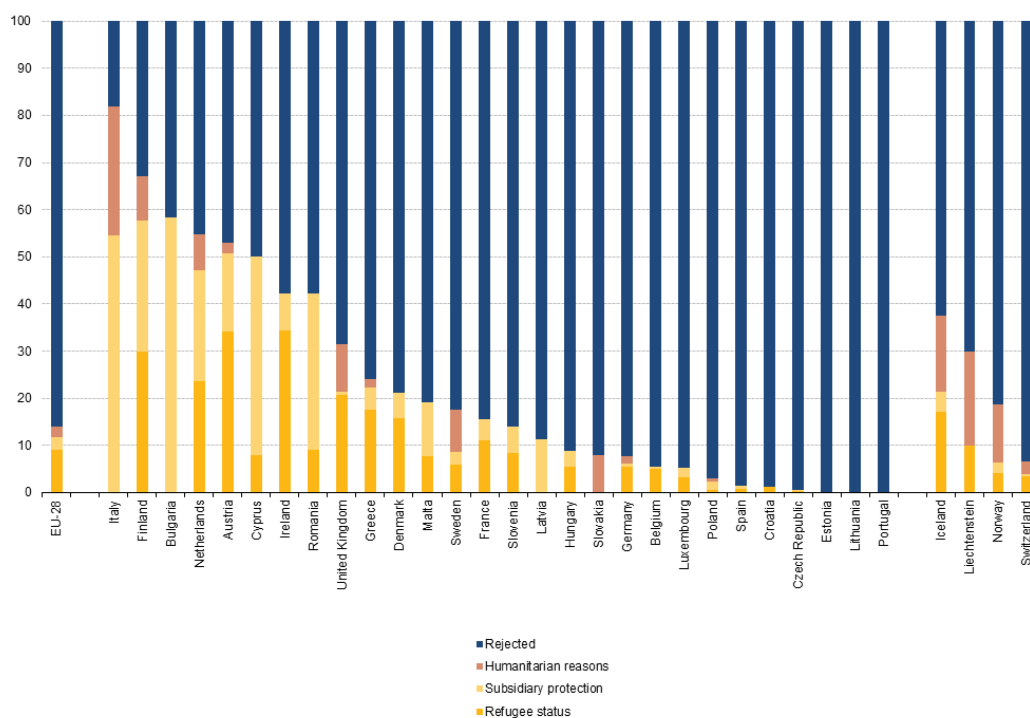
2) přijetí žádosti z humanitárních důvodů (oranžová barva),

3) doplňkovou ochranu (světle žlutá),

4) udělení azylu (tmavě žlutá).

Česká republika v roce 2016 udělila kromě Portugalska, Litvy a Estonska bezkonkurenčně nejnižší počet mezinárodních ochran (viz Graf 3).

Graf 3. Prvoinstanční rozhodnutí o udělení azylu, 2015

(*) Based on original (not rounded) figures.
Source: Eurostat (online data code: migr_asydcfina)

Zdroj: (Eurostat, 2015)

2.1.2. VZTAH ČESKÉ VEŘEJNOSTI K CIZINCŮM

Od roku 2003 je patrná stoupající tendence v nedůvěře, kterou česká společnost chová vůči cizincům na svém území. Za nejčastější "odpůrce" cizinců je možné podle průzkumů považovat lidi s nízkou životní úrovní, lidi starší šedesát let a muže (srov. Tuček, 2015: 2).

V březnu 2015 zveřejnilo Centrum pro výzkum veřejného mínění výsledky šetření, které probíhalo v průběhu února 2015 a na který odpovědělo přes 1000 respondentů, jehož cílem bylo zjistit míru tolerance k vybraným skupinám obyvatel. Podle výzkumu se 38 % dotazovaných vyjádřilo, že by nechtělo za souseda člověka s jinou barvou pleti, a 31 % by nechtělo za souseda cizince žijícího v České republice (srov. Tuček, 2015: 2). Milan Tuček, autor výzkumu, to označil za „lehký distanc“ ze strany české společnosti (srov. Tuček, 2015: 3).

Stejný výzkum, který byl proveden o rok později a byl zveřejněn v březnu 2016, hovoří naopak již o výrazném nárůstu distance veřejnosti vůči náboženským skupinám a

cizincům (srov. Tuček, 2016: 3). Tento postoj je vysvětlován vypuknutím migrační krize a nárůstem teroristických útoků v Evropě.

2.2. MUTLIKULTURALISMUS A INTEGRACE

Na státní úrovni jsou obecně prosazovány následující tři modely integrační politiky: model diskriminační, asimilační a multikulturní (pluralitní model) (srov. Drbohlav, 2001: 25). Vzhledem ke skutečnosti, že se jedná o ideálně-typické modely, je těžké v praxi nalézt jejich čistý příklad, proto zde budou ve zkratce představeny všechny tři.

Multikulturní model si klade za cíl rovné zacházení přistěhovaleckých minorit s majoritou, přestože se od sebe obě skupiny zásadně odlišují. Přistěhovalci mají disponovat stejnými právy ve všech společenských oblastech. Imigrace je tak v rámci tohoto modelu vnímána jako trvalá. Jako základní jednotka pro integraci zde funguje komunita, proto jsou charakteristické znaky jednotlivých minorit tímto modelem podporovány v rozvoji.

V modelu diskriminačním¹¹ jsou přistěhovalci značně omezeni v určitých právech. Často mohou být součástí pouze jedné společenské sféry, přičemž ostatní jim jsou zapovězeny (například přístup k sociální péči, získání občanství apod.). Model tak umožňuje zůstat cizincům v zemi jen dočasně a jejich přítomnost v zemi je vázána na trh práce. Majorita proto nemá zájem na „[...]zlepšení jejich právního postavení nebo zvažovat důsledky jejich kulturní odlišnosti“ (Baršová, Barša, 2005: 36).

Asimilační model se snaží o potlačení veškerých kulturních specifik přistěhovalců. Ti však na oplátku získají veškerá práva, která náleží majoritní populaci.

V dnešní době se státy pokouší nalézt střední cestu mezi asimilačním a multikulturním modelem. V České republice nyní panuje příklon k integraci jednotlivců, kterým je v rámci zákona umožněno zachovávat si svou původní identitu. (viz kapitola Multikulturalismus a integrační politiky v České republice)

Textů, zabývajících se problematikou integrace a multikulturalismu, je poměrně velké množství (srov. Alexander, 2013; Sarmiento, 2014; Sartori, 2011), ačkoliv jsou vůči

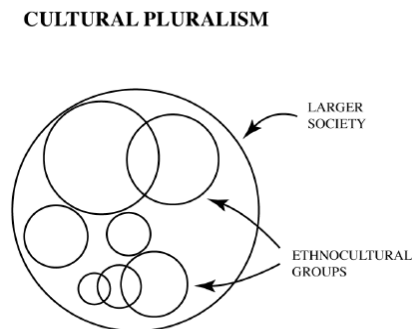
---

¹¹ Pavel Barša hovoří o etnicko-exklusivistickém modelu.(srov. Baršová, Barša. 2005). Entzinger a Biezeveld tento model nazývají jako "temporary worker model" (model dočasných pracovníků) (Entzinger, Biezeveld, 2003).

multikulturalismu kritické. Pro tuto práci se zdál být nejvhodnější text Johna W. Berryho, který je sice v první řadě psycholog, ale v rámci vybraného textu řeší i politologickou rovinu integrace společně s její kulturní problematikou, která byla součástí výzkumu.

John W. Berry ve svém textu „Integrace a multikulturalismus: cesty k společenské soudržnosti“ řeší aktuální otázku integrace a multikulturalismu z kulturního a psychologického pohledu, jelikož „*všechny moderní společnosti jsou nyní kulturně pluralitní*“ (Berry, 2011: 2.2). K tomu využívá koncept širší společnosti (larger society), který je definován jako společnost, v níž žijí etno-kulturní skupiny, které si jsou po všech stránkách rovny a které se stále snaží hledat kompromisy ve vzájemném soužití. Následující model (viz Obr. 1) tuto skutečnost zobrazuje.

Obrázek 1. Kulturní pluralismus

Zdroj: (Berry, 2011: 2.4)

Následující dvě proměnné určují tzv. mezikulturní strategie v rámci etno-kulturní skupiny a širší společnosti, které ovlivňují stupeň integrace jednotlivce do společnosti:

- jak moc si skupiny chtějí udržet svou kulturu a identitu
- jak moc chtějí interagovat s jinými etno-kulturními skupinami v každodenním životě

Na základě těchto dvou proměnných vznikl následující model (viz Obr. 2):

Obrázek 2. Interkulturní strategie etno-kulturních skupin a širší společnosti

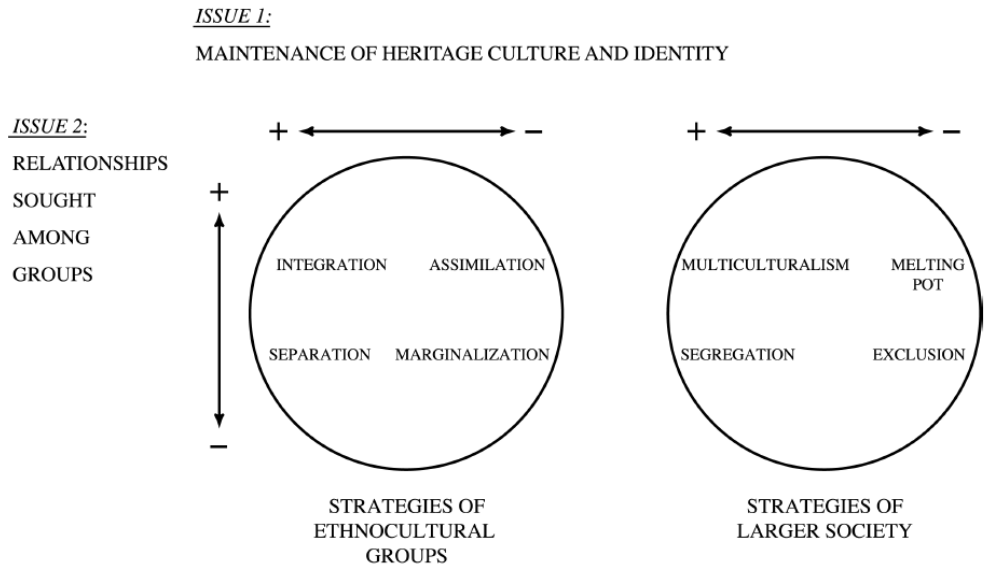

Figure 2 . Intercultural Strategies of Ethnocultural Groups and the Larger Society

Zdroj: (Berry, 2011: 2.6)

Z pohledu nedominantní skupiny dochází k využívání následujících 4 strategií: integrace, asimilace, separace a marginalizace. Strategie asimilace je zvolena v případě, že si jedinec nechce udržet svou původní kulturní identitu a zároveň se chce denně setkávat s ostatními představiteli jiných kultur. Opačný pól představuje separace, kdy si jedinci chtějí zachovat svou kulturní identitu a nechťejí se s nikým setkávat. Integrace nastane tehdy, pokud si jedinci chtějí udržet svou původní kulturní identitu a zároveň se chtějí denně setkávat s ostatními. Jedinec se tak chová nejen jako člen etno-kulturní skupiny, ale zároveň jako plnohodnotný člen širší společnosti. Konečně marginalizace reprezentuje stav, kdy není zájem o udržení původní identity, ani o vytvoření vztahu s ostatními.

Pravá strana obrázku představuje úlohu dominantní skupiny při procesu vybírání strategie. Pokud je asimilace vyhledávána nedominantní skupinou, dochází k jevu označovanému jako "tavící kotel" (melting pot). V případě, že dochází k separaci některé skupiny na základě tlaku skupiny dominantní, jedná se o segregaci. Další případ- exkluze - se dotýká stavu, kdy je to dominantní skupina, která marginalizuje danou nedominantní skupinu.

Strategie integrace je zvolena v rámci multikulturalismu. To znamená, že kulturní diverzita je devízou celé společnosti.

Berry ve svém textu připomíná, že pojem integrace v sobě zahrnuje mnoho variant. Proto je nutné, aby zde některé byly zmíněny. Berry k jejich vymezení využívá dělení autorů Lafromboise, Colemana a Gertona, kteří přišli s pojmem bikulturalismus (cit z Berry, 2011: 2.10), jenž má ilustrovat, jak jedinci žijí se dvěma odlišnými kulturami. Na tomto základě definují pět modelů integrace¹²¹³: asimilace, akulturace, alternace, multikulturní, fúze. Asimilační model představuje případ, kdy je jednotlivec zcela integrován do dominantní skupiny a ztrácí původní kulturní identitu. Akulturační model reprezentuje situaci, kde jedinec přichází o mnoho ze své původní kultury, ale přesto je ostatními považován stále za její integrální součást. Třetí cesta - alternace - je definována tak, že jedinec zná obě kultury natolik, že je může střídát podle situace, v níž se právě nachází. Multikulturní model apeluje na schopnost udržet si svou distinktivní identitu a zároveň spolupracovat s ostatními a pokoušet se naplňovat národní potřeby. (srov. Berry, 2011: 2.11) Poslední typ - fúze - tvrdí, že skupiny jednotlivých kultur, obývajících jeden politický a ekonomický prostor, zmizí a vytvoří jednu společnou kulturu.

Berry hovoří o kulturní úrovni¹⁴ integrace jako o multikulturalismu (viz obrázek Berry, 2011: 2.6), kdy je kulturní diverzita vnímána jako obohacení a možnost participace v "širší" společnosti je pro všechny skupiny stejná. Ať už se to týká vzdělání, práce, zdravotní péče či spravedlnosti. (srov. Berry, 2011: 2.16) Berry upozorňuje na skutečnost, že multikulturalismus je neustálá snaha o znovunastolení shody mezi skupinami a věčném hledání kompromisu. Je důležité, aby se žádná ze skupin necítila utlačována či znevýhodňována. Nad tím by měly bdít instituce širší společnosti.

2.2.1. VNÍMÁNÍ A POUŽÍVÁNÍ POJMU MULTIKULTURALISMUS V INTEGRAČNÍ POLITICE

Následující oddíl bude věnován vnímání a používání pojmu ve státech, kde se politika multikulturalismu stala oficiální státní politikou. To umožní pochopení pojetí

---

¹² Dušan Drbohlav nehovoří o integračních modelech, ale imigračních modelech (Drbohlav, 2001).

¹⁴ Psychologická úroveň integrace je ponechána stranou, jelikož není předmětem této práce, přestože s danou problematikou úzce souvisí.

multikulturalismu jako integrační politiky ze strany zástupců NNO, kteří se vůči ní stavěli velmi kriticky.

Pojem multikulturalismus se na obecné úrovni používá jak k deskripci, tak k normativním účelům (srov. Baršová, 2005a: 1; Czechkid, 2007). To znamená, že popisuje sociální realitu, nebo ideálně-typickou realitu, k níž se snaží všichni svým chováním přiblížit. Baršová rozlišuje mezi multikulturalismem "Nového světa" (Austrálie, Kanada) a multikulturalismem evropským. První z nich byl reakcí na již existující sociální realitu, na kterou bylo potřeba politicky reagovat a vytvořit společný sjednocující rámec v podobě národní ideologie a postavení jednotlivých minorit (srov. Baršová, 2005a). Multikulturalismus je v těchto zemích součástí „širšího ústavního rámce, jež je definován loajalitou občana ke státu, respektem k principům demokratické společnosti jako jsou ústavnost, parlamentní demokracie a svoboda slova, zákonnost, rovnost“ (Baršová, 2005a: 2) .

Naopak evropský multikulturalismus vznikl společně s multikulturální sociální realitou a byl vsazen do již existujícího širšího politického rámce. Podle Baršové multikulturalismus v Evropě zaznamenal rozkvet v období 70. a 80. let 20.století. Je to tedy období bezprostředně následující po 60. letech, kdy došlo k zrovnoprávnění kultur. Vznik multikulturalismu byl tak logickým vyústěním tohoto desetiletí.

Ve Švédsku, Nizozemí a Velké Británii se stala politika multikulturalismu oficiální státní politikou (Joppke, 2004). V 90. letech v Nizozemí se však projevil nedostatek multikulturalismu v plné míře v podobě vzniku různých etnických "ghett" (srov. Baršová, 2005a: 3). Ukázalo se, že podpora škol vyučujících v původních jazycích přistěhovalců, má "dezintegrační účinky", proto na počátku 21. století došlo k přehodnocení této politiky ve prospěch občanské integrace, kdy imigranti musí prokázat socio-kulturní orientaci a jazykovou zdatnost.

Podobně tomu bylo i ve Velké Británii, kde však debata o multikulturalismu nebyla tak bouřlivá. Na počátku 21. století došlo ve Spojeném království k odklonu od integrace komunit k občanské integraci jednotlivců. V interview pro The Times Trevor Phillips, předseda Komise pro rasovou rovnost¹⁵ a zároveň "pravá ruka" Tonyho Blaira, tvrdil, že Británie se od 60. a 70. let změnila a multikulturalismus již není aktuální, natož užitečný. „*To, o čem bychom měli mluvit, je způsob, jakým bychom měli dosáhnout integrované společnosti,*

---

¹⁵ Tato komise byla tradičně spojována s politikou multikulturalismu. (srov. Baršová, 2005)

ve které jsou si lidé před zákonem rovni a v níž existují nějaké společné hodnoty.“ (Baldwin, Rozenberg, 2004) V tehdejší Británii se stále více rozmáhal muslimský extremismus, který byl dle Phillipse přizíván pocitem, že nikdy muslimové nebudou součástí společnosti kvůli své barvě pleti nebo náboženské orientaci (srov. tamtéž). Tím v podstatě začala debata o krizi multikulturalismu, který již není schopen odpovídat novým výzvám. Debata vyvrcholila příklonem k občanské integraci, tedy k tomu, co mají všichni lidé společné. Trevor tvrdil, že starý multikulturalismus řešil vztah mezi rasami, ale nyní se do popředí dostává otázka náboženství (cit. z Baršová, 2005a: 8). Lze říci, že obě výše zmíněné debaty se dotýkaly nejen tématu multikulturalismu jako takového, ale i národní identity, která s ním úzce souvisí.

2.2.1.1. SÉMIOTIKA - SLOVA A JEJICH VÝZNAM

Sémiotika je věda o znakových systémech, z nichž za nejsložitější lze považovat přirozený jazyk. Znak je definován jako „[...] něco, za čím se skrývá něco jiného a existuje někdo, kdo si takový vztah uvědomuje“ (Černý, Holeš, 2004: 16).

Chceme-li zkoumat význam slov, je nutné na tomto místě vzpomenout Mytologii Rolanda Barthes (Barthes, 2004), francouzského sémiotika. Barthes totiž ve své práci navazuje na "otce lingvistiky" Ferdinanda de Saussura¹⁶, který rozdělil znak na označující (signifiant) a označované (signifié) (srov. Saussure, 1995: 97). Typickou charakteristikou znaku je jeho arbitrárnost. Saussure tak opomíjí důležitou složku tvorby významu, který vzniká mezi autorem a čtenářem při procesu čtení. Tato problematika se stala však předmětem zájmu Rolanda Barthes. Saussure používá jednostupňový systém označování (jazykový systém), ale Barthes k němu přidává další dimenzi - kulturu - a dělá tak z něho systém dvoustupňový (mýtický systém).

V rámci prvního stupně označované představuje fyzickou formu dané věci v reálném světě a označující naopak reprezentuje pojem. Dohromady pak vytváří denotativní znak, který prostě označuje vnější realitu bez přidaných emocí. Ve druhém stupni se znak prvního stupně stane označujícím, k němuž se přidá označované, které dohromady vytváří konotativní znak. Barthes uvádí příklad obrazu černocho ve francouzské vojenské uniformě, jenž vzdává pozdrav francouzské vlajce, který reprezentuje denotativní znak. Ale při pohledu na něj Barthes napadne: „[...] Francie je velká říše, že všichni její synové bez ohledu na barvu pleti

---

¹⁶ Saussure používá pro sémiotiku výraz sémiologie. (srov. Saussure, 1997)

věrně slouží pod její vlajkou a že pomlouvačům, ohánějícím se údajným kolonialismem, se nemůže dostat lepší odpovědi než nadšení, s jakým tento černocho slouží svým údajným utlačovatelům“. (Barthes, 2004: 114) Barthes tak přidal další stupeň a vytvořil konotativní znak.

V rámci procesu používání slov je to podobně. Při jejich volbě dochází k vytváření konotací, které jsou subjektivní plné emocí a vlastní zkušenosti nebo jsou sdíleny intersubjektivně, to znamená, že jsou sdíleny v rámci sociální konvence. Použijeme-li slovo cikán či Rom, tak se jedná o stejný denotát, který ovšem vytváří rozdílné konotace, které jsou kulturně konstruované. A tak se dostáváme k Barthesovu mýtu. Mýty jsou podle něj nestálé a jsou dějinně podmíněné (srov. Barthes, 2004: 119). Mytická signifikace je na rozdíl od znaku vždy motivovaná (srov. Barthes, 2004: 124). Mýtus je tak způsob uvažování o nějaké skutečnosti, který vzniká řetězením pojmů (srov. Označování, 2004).

V rámci integrační politiky existuje řada pojmů, které vzbuzují v rámci populace negativní konotace. Dvora Yanow se například zabývá používáním pojmů autochtonní a alochtonní (v Nizozemštině *allochtoon*) v nizozemském diskursu integrační politiky. Historie užívání termínu autochtonní sahá až do 17. století, naopak pojem "alochtonní" je poměrně novodobá záležitost a pojí se s obdobím 70. let 20. století. Přesto se výraz "alochtonní" stal součástí politického diskursu až v roce 1999, kdy byl standardizován nizozemským Centrálním statistickým úřadem. Termín se začal používat na místo "menšiny" nebo "etnické menšiny" (srov. Yanow, 2013: 235). Pojem alochtonní měl několik definic, které byly nakonec shrnuty do jediné za pomoci rozdělení kategorie na dvě podkategorie: "západní" a "ne-západní". Přičemž posledně zmíněná podkategorie se dále dělí na první a druhou generaci. První generace jsou obyvatelé narození v zahraničí, kteří mají alespoň jednoho rodiče cizince. Do druhé generace se řadí ti, kteří jsou narozeni v Nizozemí, ale jejichž alespoň jeden rodič je narozen v cizině.

"Alochtonní" pochází z geologie, kde znamená „*pocházející odjinud, cizorodý*“ (Petránek, 2007). Yanow za použití metaforické analýzy dochází k závěru, že termín znamená skutečnost, že i pokud se dotyčná osoba integruje do společnosti a dlouhodobě zde žije, dokonce se v ní i narodila, tak její kořeny ji stále budou determinovat jako cizorodou. Bude jako skála či minerál v geologii, o němž všichni ví, že pochází odjinud, a který v případě potřeby bude možné navrátit na místo, kde bude autochtonní. „*To, že jejich původ je vždy*

známý, znamená, že je v něm inkorporována identita esenciální a neměnná bez ohledu na místo a čas.“ (Yanow, 2013: 240)

Yanow zaráží dělení alochtonních obyvatel na západní a ne-západní, které není založeno na geografickém základě. Dle Centrálního statistického úřadu se totiž jedná o klasifikaci, jejímž základem je socio-ekonomická a kulturní pozice. Toto třídění obyvatelstva má reflektovat jejich podobnost s "holandstvím" (dutchness). V Nizozemí se v období po druhé světové válce přestal zcela používat pojem rasa, protože vzbuzoval příliš silné negativní konotace spojené s nacismem (srov. Yanow, 2013: 228). Yanow ale upozorňuje na skutečnost, že toto dělení inspirované geologií má s rasovým diskursem mnohem více společného, než se na první pohled zdá. Dokonce označuje klasifikaci autochtonní/alochtonní za nebezpečnější, protože rasa je v něm pouze implicitně obsažena a v tom také spatřuje důvod, proč je alochtonní vnímáno v populaci pejorativně a vytváří podobné negativní konotace jako rasa. Navíc rozdělení zemí původu na západní a ne-západní je dle Yanow založeno na hierarchickém základě, podobně jako tomu bylo v rasovém diskursu (srov. Yanow, 2013: 245).

2.2.2. MULTIKULTURALISMUS A INTEGRAČNÍ POLITIKY V ČESKÉ REPUBLICĚ

Tato část umožní zachytit historický vývoj používání multikulturního diskursu v rámci státní správy, která pak bude nápomocná v rámci analýzy dat a osvětlí tak nynější pojetí výrazu.

Pavel Barša v roce 2005 tvrdil, že v České republice nelze hovořit o multikulturalismu jako o vládní politice. Tento termín dle jeho názoru používalo pouze pár úředníků a několik neziskových organizací. Podle Barši se jedná jen o módní slovo, které se čas od času objevilo v jednom vládním dokumentu (cit. z Čaněk, Grill, 2005).

Andrea Baršová tuto jeho tezi nepotvrzuje a tvrdí, že po 11. 9. 2001 došlo k obratu od multikulturalismu směrem k občanské integraci a individualistickému přístupu (srov. Baršová, 2005b). To znamená, že multikulturalismus zde určitým způsobem fungoval. Obrat Baršová vysvětluje posunem v koncepci Rady Evropy a Evropské unie (tamtéž). Česká přistěhovalecká politika totiž podléhá zejména vlivům z Evropské unie (srov. Barša, 2009).

Dnes dochází k jistému posunu, protože jsou to také média, která významně začala zasahovat do debaty o multikulturalismu.

Na konci 90. let byl vytvořen požadavek na zahrnutí integrace cizinců do státní politiky. Andrea Baršová spatřuje tři základní okolnosti, které přispěly k jejímu vzniku (Baršová, 2005b: 9):

- *„vnitřní potřeba,*
- *ochota Ministerstva vnitra se otázkou zabývat,*
- *iniciační role Rady Evropy“.*

Příčemž úlohu Rady Evropy Baršová vnímá jako kruciální, protože rovněž napomohla zorientování se v dané problematice. Dále rozděluje tento proces do dvou období. V prvním iniciačním období sehrálo klíčovou úlohu Ministerstvo vnitra (1999-2003). V druhém období byla delegována problematika integrace cizinců pod Ministerstvo práce a sociálních věcí (2004¹⁷ - 2008). Pokud bychom zachovali dělení Baršové založené na kritériu gestora, tak bychom dodali poslední fázi (2008¹⁸ -2017), kdy se otázka integrace cizinců vrátila opět pod MV.

V roce 1999 byly vládou přijaty Zásady koncepce integrace cizinců na území České republiky, které nelze pokládat za oficiální příklon k politice multikulturalismu, ale řekněme za projev sympatie s tímto proudem (srov. Baršová, 2005b). Bylo přijato 15 zásad, v nichž se operuje s pojmy jako „*imigrační komunita*“ či „*vytváření multikulturní společnosti*“. Viz zásada č. 2: „*Imigrační komunity jsou pokládány za integrální a obohacující součást společnosti a za plnohodnotné a nezbytné partnery při vytváření multikulturní společnosti.*“ (Vláda, 1999) Z toho je patrné, že se v rámci integrační politiky používal multikulturní diskurs. V zásadě č. 12 se vláda zavazuje pro podporu NNO, které se budou zabývat integrací cizinců. Komunity nejsou v Zásadách chápány jako samostatná část společnosti, ale jako její integrální součást. Pro zásady byly kruciální dokumenty Rady Evropy, naopak pro následnou

---

¹⁷ Simona Běhounková uvádí ve své diplomové práci rok 2002 (srov. Běhounková, 2011: 22), ale podle dalších dokumentů lze konstatovat, že je lepší uvažovat za počáteční rok 2004 (srov. Ministerstvo práce, 2009). V roce 2002 sice došlo k vytvoření oddělení pro integraci cizinců na MPSV, ale gesce celé problematiky spadala stále pod MV.

¹⁸ V roce 2008 vypukla vleklá ekonomická krize, která dle názoru autorky mohla mít vliv na převedení integrace cizinců zpět pod silové MV.

Koncepci integrace cizinců¹⁹ byla inspirace hledána v Evropské unii. (srov. Baršová, 2005) Podle Baršové se jedná především o Závěry Evropské Rady z Tampere (1999). Tam se hovoří v závěru č. 21 v oddílu „*Férového jednání s cizinci pocházejícími z třetích zemí*“ o snaze nabídnout legálně pobývajícím cizincům s povolením k dlouhodobému či trvalému pobytu, aby měli co nejbližší práva těm, kterými disponují sami občané (například právo na vzdělání, práci, nediskriminaci apod.) (srov. Závěry Evropské Rady z Tampere, 1999). „*Role „komunit“ se z Koncepce vytrácí, integrace „každého cizince probíhá individuálně“ a je pojímána jako „začleňování jedince nebo skupiny do života společnosti*“ (Baršová, 2005: 10) Baršová dodává, že výraz multikulturní se v Koncepci pojí již výhradně s výchovou a vzděláváním. (srov. tamtéž)

Zpráva o realizaci Koncepce integrace cizinců v roce 2009²⁰ komunity pojímá spíše negativně a snaží se, aby v republice vůbec nevznikaly, protože z jejich pohledu mají dezintegrační účinky pro jejich uzavřenost. To vyplývá z popisu emergentních projektů realizovaných v roce 2009. „*Projekty byly zaměřeny na integraci celých rodin, zejména žen, dětí a mládeže, s důrazem na prevenci vzniku uzavřených komunit.*“ (Ministerstvo vnitra, 2009: 14) Dále je to patrné z cílů integrační politiky artikulovaných pro rok 2010, kdy se opět mluví o uzavřených komunitách a prevenci jejich vzniku (srov. tamtéž, 31). Výraz multikulturní se zde vyskytuje ve dvou souvislostech - s výchovou a v rámci popisu aktivit emergentních projektů některých městských částí: „*celoškolní multikulturní projekt*“, „*multikulturní klub rodičů*“, „*multikulturní dílny*“, „*multikulturní akce*“ apod. (tamtéž, 14 - 16). Naopak některá integrační centra se v popisu svých aktivit slovu multikulturní brání a raději používají výraz „*etnický*“ (srov. tamtéž, 16).

Aktualizovaná Koncepce integrace cizinců - Společné soužití (2011) již s pojmem *multikulturní* vůbec neoperuje a *komunita* je v textu zmiňována pouze okrajově. Dokonce se zde téměř nevyskytuje ani v kontextu prevence jejího vzniku. „*Česká republika je zemí s téměř nulovou úrovní konfliktů mezi imigrační komunitou a domácím obyvatelstvem.*“ (Ministerstvo vnitra, 2011: 14) Koncepce se soustředí hlavně na integraci jednotlivce, ale upozorňuje zároveň na skutečnost, že je potřeba pěstovat vztahy mezi komunitami a majoritou. Integrace je tak vnímána jako obousměrný proces. Cizinec, který přichází do hostitelské země, má respektovat její zákony a kulturní zvyky, ale zároveň je nutné, aby si

¹⁹ KIC z roku 2000 již není na internetu možné dohledat. Poslední dostupná KIC pochází z roku 2009.

²⁰ Autorka pokračuje až rokem 2009 z toho důvodu, že jiné dokumenty nejsou dostupné na stránkách MV. (viz <http://www.mvcr.cz/clanek/integrace.aspx>)

majorita vážila i jeho hodnot a kultury. Koncepce si uvědomuje, že integraci je potřeba podporovat na nejnižší úrovni - lokální. Tak bude možné zabezpečit potřeby cizince i majority. Dalším palčivým tématem v dokumentu je znalost češtiny, která je často velmi nízká. Navíc pro cizince z třetích zemí nefungují bezplatné kurzy, které by jejich integraci napomohly a to by MŠMT do budoucna rádo změnilo. Toto jsou tedy priority integrační politiky: znalost češtiny, ekonomická soběstačnost, orientace ve společnosti a vztahy mezi komunitami (Ministerstvo vnitra, 2011: 24; srov. tamtéž, 7).

Důležité je také zmínit, že v textu je vyzvednuta nezastupitelná úloha NNO, které v integraci cizinců sehrávají kruciální roli. *„Jejich významná role spočívá především v předcházení sociálního vyloučení cizinců, ve snaze vytvářet podmínky ke vzájemnému respektu a soužití, k ochraně před diskriminací, rasismem, xenofobií a ve snaze o vzájemnou komunikaci mezi cizinci a majoritní společností.“* (Tamtéž, 15) Zároveň je ale zmíněna jejich nevýhoda v podobě *„nerovnoměrného zastoupení“* (Tamtéž, 16).

Další důležité téma, které se v dokumentu objevuje je volební právo pro cizince, které je zmíněno v souvislosti s volebním zákoníkem a ratifikací Úmluvy Rady Evropy a které bude předmětem diskusí.

V roce 2011 stagnoval již druhým rokem počet cizinců přechodně pobývajících v České republice v důsledku vleklé ekonomické krize. Naopak počet s trvalým pobytem stoupl. Rovněž byly dle Postupu při realizaci Aktualizované Koncepce integrace cizinců - Společné soužití 2012 (dále již jen Postup) zaznamenány negativní vztahy mezi majoritou a některými skupinami cizinců, které je potřeba řešit. V Postupu je opět zmíněno, že je potřeba předcházet vzniku uzavřených komunit a tento výraz se dostává opět do negativního kontextu (srov. Ministerstvo vnitra, 2012). V roce 2012 v souvislosti s novelou školského zákona byly zahájeny bezplatné kurzy češtiny pro cizince z třetích zemí. Postup navrhuje informovat ředitele škol o změnách tohoto zákona a nových možnostech, které s sebou přinášejí. Avšak o pojmu multikulturní výchova není v textu žádná zmínka.

Postupu při realizaci Aktualizované Koncepce integrace cizinců - Společné soužití 2013 opět operuje s prevencí vzniku uzavřených komunit a výraz multikulturní se objevuje v textu pouze jednou - v souvislosti s výchovou (*„role pedagoga v multikulturní třídě“* (Ministerstvo vnitra, 2013 : 8)). V rámci kapitoly návrhů řešení vztahů mezi majoritní

společností a cizinci je zmiňován portál "mezikulturní dialog", jehož účelem je kulturní a vzdělávací funkce, který svou náplní velmi připomíná multikulturní hodnoty.

V roce 2014 se v Postupu při realizaci Aktualizované Koncepce integrace cizinců - Společné soužití 2014 upouští opět od slova multikulturní a přechází se k výrazům mezikulturní či interkulturní dialog. S "komunitou" je nakládáno stejně jako v předchozích dokumentech, tedy negativně.

V roce 2015, kdy vypukla uprchlická krize, se v Postupu při realizaci Aktualizované Koncepce integrace cizinců - Společné soužití 2015 zvolený integrační diskurs v podstatě nezměnil. Komunity jsou stále užívány pouze ve spojitosti s uzavřeností a sociálním vyloučením. Výraz multikulturní se zcela vytratil a nahradily jej výrazy mezikulturní či interkulturní. V oddíle "Základní principy integrační politiky" lze z pohledu této práce pokládat za zajímavou následující větu: *„Integrační politika vychází ze zkušenosti, že předcházet problémům v soužití je vždy snadnější než čelit následkům nezvládnuté integrace.“* (Ministerstvo vnitra, 2015: 8) Následuje odstavec o vztahu české majoritní společnosti s cizinci, kde je přiznáno, že nedochází k vážnějším konfliktům, ale existují místa s vyšším napětím mezi těmito skupinami, které je nutné řešit. Tento kontext jakoby se implicitně odvolával na kritiku politiky multikulturalismu a nezvládnutou integraci v některých zemích (příklady viz výše).

2.2.3. OBČANSTVÍ A VOLEBNÍ PRÁVO

„Co je to občanství? Můžeme ho označit za smlouvu mezi státem a jednotlivcem, která zaručuje všem jednotlivcům, členům společnosti, stejná práva. *„Občanská práva jsou srdcem modernosti a modernost znamená postupný přechod od jednání předepsaného k jednání svobodně zvolenému ve stále rostoucím počtu sfér: člověk se stává svrchovaným jedincem.“* (Bělohradský, 1992: 83) Rozdíly mezi občany z kvalitativního hlediska neexistují, protože před zákonem si jsou všichni rovni. Naopak kvantitativní perspektiva obnáší rozdíly, které jsou vytvářeny na základě různých povah, schopností a neposledně snahy. S rovností občanů volně koreluje *„otevřené společenství“* (Profant, 2008: 176), tedy stát, který má zaručovat lidská práva. Důležitost občanským práv tkví v tom, že nás opravňují *„ke hře, ale nejsou poukázkou k žádné výhře“* (Bělohradský, 1992: 84).“ (Černoušková, 2012: 28)

Will Kymlicka tvrdí, že moderní liberální demokracie nemohou fungovat bez specifických vlastností občanů - ctností. O ctnosti (tzv. virtù) hovoří i Niccolò Machiavelli, který s ní spojuje soubor vlastností, jimiž by měl občan státu disponovat, aby stát (republika) zůstal pohromadě. „Z tohoto pohledu pak můžeme virtú volně přeložit jako „*duch občanství*“, „*schopnost sledovat cíle*“ či jako „*přednost blahu státu*“.“ (Hořánková, 2005) Podle liberálního egalitarismu nelze dosáhnout spravedlnosti pouze skrze státní instituce, ale rovněž skrze postoje a vlastnosti občanů. Je důležité, jak se občané staví k otázce vlastní identity a k ostatním lidem s rozdílnou identitou, ať už v národním, regionálním, etnickém či náboženském smyslu (srov. Kymlicka, 2002: 84). Další významnou charakteristikou je jejich „*schopnost tolerovat a pracovat s lidmi, kteří se nějakým způsobem odlišují*“ (Kymlicka, 2002: 84).

Existují dvě koncepce občanství - minimalistické a maximalistické. Minimalistické občanství představuje pasivní chování občanů, kteří pouze respektují zákony a žádným způsobem nenarušují práva a svobody druhých lidí. Naopak maximalistické občanství pracuje s představou aktivního občana, který se podílí na veřejném dění (srov. Kymlicka, 2002: 86).

Po celé 19. století a část 20. století jsme byli svědky bojů za jedno ze základních občanských práv - volební právo. Nejdříve mohla volit pouze privilegovaná šlechta, později se volební právo rozšířilo na všechny muže a nakonec v průběhu 20. století získaly toto právo i ženy. Nyní i přes nástup globalizace funguje občanství stále jako nástroj státu k odlišování lidí. Dříve to bylo na privilegované a poddané. Dnes je to na členy a nečleny společenství. Členové získávají občanství automaticky. Mezi nečleny se pak řadí cizinci. Nemluvíme zde však o cizincích, kteří přijíždí do země za turistickými účely, ale těch kteří na našem území dlouhodobě žijí a pracují a odvádí zde daně. Některé NNO, zabývající se migranty, se snaží prosadit významný legislativní krok v podobě volebního práva pro cizince s trvalým pobytem. Zákon o dvojím občanství je v rámci problematiky integrace rovněž možné chápat jako významný krok.

2.2.3.1. ZÁKON O DVOJÍM OBČANSTVÍ

1.1. 2014 nabyt účinnosti nový zákon o státním občanství České republiky (č.186/2013 Sb.). Tento zákon zavádí do českého legislativního systému princip dvojího

občanství. To znamená, že jedinec může disponovat občanstvím českého a jiného státu, pokud to umožňuje jeho legislativa.

2.2.3.2. MIPEX - PŘÍSTUP K OBČANSTVÍ

Index integrační politiky (dále již jen MIPEX), vytvořený Centrem pro mezinárodní záležitosti Barcelona (CIDOB) a Skupinou pro migrační politiku (MPG) slouží jako nástroj k hodnocení stavu integrační politiky ve 38 světových zemích. Jeho cílem je upozornit na nedostatky panující v dané lokalitě a přimět tak všechny dané aktéry, aby se v případě nepříznivého výsledku pokusili situaci změnit. Poslední index byl zveřejněn v červnu 2015 a mapuje stav integrační politiky za rok 2014, tedy ještě před evropskou migrační krizí. Výzkumný vzorek projektu sestával ze všech členských států EU, Austrálie, Kanady, Islandu, Japonska, Jižní Korey, Nového Zélandu, Norska, Švýcarska, Turecka a USA. V rámci projektu bylo vytvořeno 167 indikátorů hodnotících možnosti a příležitosti nabízené migrantům v 8 oblastech integrační politiky, v nichž je uveden i přístup k občanství. Zakladatelé projektu ve všech zemích spolupracovali s vybranými lokálními partnery. Partnerem v České republice se stalo Multikulturální centrum Praha (srov. Huddleston, Thomas a kol., 2015).

Index hodnotí přijetí zákona velmi pozitivně v rámci všech států střední Evropy, ale doplňuje, že podmínky pro získání občanství jsou nastavené příliš přísně proti jiným západním státům. Kurzů češtiny na úrovni B1 není dle Indexu dostatečné množství a zároveň úroveň testů hodnotí jako příliš vysokou. Dále prokazování legálního příjmu po dobu posledních tří let, nezávislost na státních dávkách a test z reálií jsou hodnoceny jako přísné. Oprávnění pro nabytí občanství je pro "třetizemce" hodnoceno jako lehce nepříznivé. Přes zmíněné výhrady ale Index hodnotí zákon pozitivně.

2. 3. MULTIKULTURALISMUS JAKO AKADEMICKÝ POJEM

Výraz multikulturalismus byl v rámci výzkumu spojován s akademickou půdou, tedy teoretickými koncepty. Je proto nutné zde uvést jejich základní principy, aby bylo jasné, s jakými významy respondenti v rámci výzkumu operovali.

Multikulturalismus jako politická teorie má dvě větve, z každé z nich bude představen jeden vybraný zástupce, který byl shledán jako nejtypičtější představitel daného proudu.

Jednu představuje tzv. komunitární multikulturalismus ztělesňovaný Charlesem Taylorem, druhou je tzv. liberální multikulturalismus, jehož významným představitelem je Will Kymlicka. Komunitární multikulturalismus se soustředí na dvojakost individuální svobody a kolektivního dobra. Naopak liberální multikulturalismus tyto dvě stránky spojuje. Komunitarismus²¹ se odvolává na představu dobra založeného na kulturní představě dobrého života, která je sdílená v rámci určité komunity. Na druhou stranu liberální pojetí se soustředí na to, co mají všichni lidé společné. Spojuje individuální svobodu a kolektivní dobro na nejmenší společný jmenovatel, aby do něj bylo možné zahrnout všechny občany. Komunitarismus nabízí každému jednotlivci, aby vyznával své hodnoty a mohl tak naplnit kolektivní dobro.

2.3.1. LIBERÁLNÍ MULTIKULURALISMUS

Liberální multikulturalismus spojuje myšlenky liberalismu a modelu multikulturalismu, který ze své podstaty vyznává skupinové hodnoty, což jde proti původní povaze liberalismu kladoucího důraz na individuum. Tato základní myšlenka liberalismu sahá do přelomu 17. a 18. století, kdy se řešila otázka přirozených práv. Významným myslitelem, který ovlivnil nynější podobu liberalismu, je John Locke, jenž definoval přirozený stav člověka takto: „[...] *je to stav dokonalé svobody řídit svá jednání a nakládat se svým majetkem a se svými osobami, jak považují za vhodné, v mezích přirozeného zákona, aniž žádají povolení nebo závisí na vůli kohokoli jiného [...]; stav rovnosti, v němž všechna moc a pravomoc je vzájemná, aniž jeden má více než druhý ...*“ (Locke, 1992: 30). Každý člověk tak disponuje přirozenými právy na život, svobodu a majetek. Toto jsou nezadatelná přirozená práva, která mají lidé, protože jsou lidmi, a nikoliv, že by jim byla přičknuta veřejnou mocí. Locke tak staví jedince nad společnost. Stojí v protikladu k holistickému pojetí, jež tvrdí, že společnost předchází individuum.

John Stuart Mill, představitel utilitarismu, tvrdil, že svoboda jednoho končí tam, kde začíná svoboda druhého. Mill tak zformuloval myšlenku, kterou používala řada reprezentantů liberalismu, a to, že každý člověk se může svobodně rozhodovat, ale zároveň musí mít na paměti, aby zachoval dostatečný prostor pro rozhodnutí druhých. Tím, že každý sleduje svůj zájem a dělá rozhodnutí pouze s ohledem sám na sebe, způsobuje, že vzniká velké množství etik a z toho vzniká deontologický liberalismus (srov. Barša, 2009: 67). „*Prvotní otázkou*

---

²¹ Komunitární multikulturalismus je zkracován jako komunitarismus.

deontologického - tj. na pojmech práva a povinnostech založeného - liberalismu již není, jak mají lidé žít, ale jak mají žít pospolu v situaci, kdy vyznávají protikladné hodnoty a realizují různá pojetí dobrého života.“ (Tamtéž, 67) Člověk patřící do partikulární skupiny je dle klasického liberalismu primárně člověkem s jeho charakteristickými vlastnostmi. Jedná se o nositele univerzální morálky náležející lidskému druhu (Tamtéž, 68). V tomto pojetí je to stát a jeho instituce, které mají být neutrální, aby mohly zachovat potřebnou univerzalitu a spravedlivě rozsoudit konflikty.

Multikulturalismus obecně operuje s „[...] existencí a politickou relevancí 'kulturních' diferencí“ (Hirt, 2005: 12), tedy rozmanitostí kulturních skupin. Pokud ta ve státě existuje, dojde k naplnění myšlenek individualismu pouze tak, že se zohlední partikulární jedinečnosti skupin. V případě, že chceme dodržet normativní individualismus, je nutné přihlídnout k příslušnosti ke konkrétní skupině. Will Kymlicka se snaží dokázat, že multikulturní občanství, tedy práva různých skupin, jsou slučitelné s hodnotami liberalismu. A to právě s ohledem na individuální svobodu a rovnou důstojnost. Dle klasického liberalismu by stát měl brát ohled pouze na hodnoty, které jsou společné všem - lidskost - a neměl by brát v úvahu skupinové partikulární identity. V Kymlickově pojetí dochází k jeho revizi. Chápe lidskost jako vrozený potenciál, který jedinec může naplnit pouze tím, že bude náležet k určité kultuře. Člověk se může rozvíjet pouze užíváním svého jazyka, vykonáváním svých zvyků dle nároků a požadavků kultury, k níž jednotlivec patří. Z tohoto je jasné, že pokud se státní instituce odvolávají na liberální hodnoty, a tedy lidskost, tak musí brát zřetel na skupinové identity, které jejich lidskost umožňují. „[...] zvláštní kultura dává člověku nezbytné prostředí, nástroje a cíle jeho individuální svobody a zároveň je veřejný respekt k ní nezbytnou podmínkou jeho sebeúcty. Z těchto důvodů jsou v případě soužití kulturně odlišných skupin či většiny s menšinou skupinová práva nutnou podmínkou rovné svobody a důstojnosti příslušníků těchto kolektivních entit“ (Barša, 2009: 77).

V rámci liberalismu existuje významná distinkce mezi kulturní neutralitou státu a etickou neutralitou. První z nich je ze své podstaty zcela nemožná. Pokud by se liberální stát deklaroval jako kulturně neutrální, narazil by na problém v podobě přidělení občanství. V tomto případě by totiž stát musel přiřknout občanství každému, kdo by o ně zažádal, a to jen z toho prostého důvodu, že náleží k lidskému druhu. Být příslušníkem určité skupiny se stává předpokladem fungování liberálního státu. „*Liberální stát je vždy národním státem, neboť jeho rozhodování o jazyku státní správy, soudnictví, školství nebo veřejných přísah, o vzhledu*

vojenských a policejních uniforem, o státních symbolech a svátcích, o obsahu veřejně zajišťovaného vzdělání a řadě dalších prvků a pravidel společného soužití se nemůže vyhnout kulturně specifickým rozhodnutím.“ (Barša, 2009: 78) Je to právě etická neutralita, která umožňuje vnímat liberální státy jako společenství svobodných a rovných občanů.

Přistěhovalci se v přijímající zemi seskupují do skupin podle svého původu, ale zároveň se snaží stát plnoprávnou součástí většinové společnosti. Na rozdíl od národnostních menšin si nekladou podmínky ve formě autonomní správy a podobně orientovaných požadavků, ačkoliv prosazují, aby jejich etnická identita byla většinou přijímána. Pluralita kulturních diferencí vyžaduje, aby na ni stát bral ohled.

2.3.2. KOMUNITARISTICKÝ MULTIKULTURALISMUS

Komunitaristický pluralismus na rozdíl od liberálního multikulturalismu pojímá jako prvotní společnost před jednotlivcem a zastává tak holistickou perspektivu. Podle představitelů komunitaristického pluralismu je univerzální racionalismus společně s individualismem, které zastává liberalismus, nemožný.

Pavel Barša označuje konflikt mezi komunitaristickým a liberálním multikulturalismem za „*svár 'starých' s 'moderními'*“ (Barša, 2009: 67) "Starý" typ multikulturalismu vychází z Aristotelovy myšlenky, že člověk je zoón politikon, tedy společenská bytost žijící v politické obci. Člověk je podle Aristotela na společnosti závislý a je pro něj zcela přirozené žít s druhými lidmi pospolu v jednom státě. „*Kdo však nemůže žít ve společenství nebo je ve své soběstačnosti nepotřebuje, není částí obce, ale buď divoké zvíře, nebo bůh.*“ (Vlk, 2012) Stát tak vzniká na základě lidského snažení.

2.3.2.1 POLITIKA UZNÁNÍ dle Charlese Taylora - IDENTITA

Politika uznání je velmi důležitá v rámci multikulturalismu, protože požadavek „být uznán“ je kladen nejčastěji ze strany menšin, které jsou předmětem této teorie. S otázkou uznání úzce souvisí problematika „identity“. Identita v pojetí Charlese Taylora stanovuje „*sebeporozumění lidí, vědomí hlavních příznaků, které lidi dělají lidmi*“ (Taylor, 2001: 41). Hlavními rysy této identity jsou pak uznání, neuznání, nebo dokonce zneuznání. Pokud jsou nositelé „partikulární identity“ nahlíženi „většinovou identitou“ jako nepřijatelní, stávají se čím dál více frustrovanějšími, protože nemohou prosadit jejich „já“ v celé jeho

komplexnosti. Instituce a většinová společnost nastavily pravidla tak, že tento „jiný“ člověk může prosadit v rámci společnosti jen to, co mají všichni lidé společné. „To“ čím se nějakým zásadním způsobem odlišuje, má uzavřít uvnitř čtyřstěn svého bytu. Například v České republice tento požadavek bije doslova do očí, když je náboženským skupinám – muslimům – zakazováno, aby do škol nosily takové odlišující atributy, jakou je burka.

Ve svém eseji Taylor zmiňuje Herderovo pojetí o originalnosti každého jednotlivého člověka. Princip originality znamená, že každý člověk je jedinečný a má celé společnosti přinášet něco jedinečného ze svého vnitřku. *„Být věrný sám sobě znamená být věrný své originalitě a tu mohu artikulovat a odhalit pouze já. Tím, že ji artikuluji, definuji sám sebe.“* (Taylor, 2001: 47) Originalita u Herdera nabývá dvojího významu: *„jednak vzhledem k jednotlivým lidem uprostřed jiných lidí, tak i vzhledem k národu jakožto nositeli kultury uprostřed jiných národů.“* (Tamtéž, 47) Taylor toto Herderovo pojetí zachovává, ale přidává k němu další rovinu, s níž je v neustálém napětí. Herder mluvil o mnohosti, autenticitě, originalnosti. Taylor připomíná, že v dnešní moderní době je vyžadováno, aby byli lidé stejní, a proto s nimi mohlo být jednáno stejným způsobem. *„Svou identitu určujeme neustále v dialogu a někdy dokonce v zápase s tím, co v nás chtějí vidět naši signifikantní druzí.“* (Tamtéž, 49) Identita je tak vždy dialogická. V tomto místě spojeném se zrodem myšlenky *„vnitřně vytvářené identity“* (Tamtéž, 51) přichází problém spojený s politikou uznání. Identita je odvislá od dialogických vztahů s druhými. Dokud byl člověk pevně zakotven ve společenské struktuře, řekněme třídě, byl obecně znám jeho společenský status a lidé podle toho k němu přistupovali. Jednalo se o pevně stanovené kategorie, které se nedalo zpochybnit. *„Niterně založená, originální osobní identita toto apriorní uznání nemá.“* (Tamtéž, 51) Uznání se získá až dialogickým kontaktem s druhými. Avšak tato snaha o získání uznání není stoprocentní a může velmi snadno ztroskotat.

2.3.2. 2. POLITIKA ROVNÉ DŮSTOJNOSTI – JAKO KOLEKTIVNÍ DOBRO

Každý člověk v sobě chová k druhému člověku závazek jednat s ním s patřičnou, tedy rovnou úctou. Tento závazek lze považovat za hlavní rys liberální společnosti, z které vzešel nárok, *„že důstojnost je něco, co náleží stejnou měrou všem občanům, a která svým obsahem směřuje k přizpůsobení a vyrovnání práv a nároků“* (Tamtéž, 54). Právo tak má nakládat se všemi jedinci stejně bez ohledu na jejich charakteristiky. Taylor ne náhodou cituje v tomto momentě Kanta, který důstojnost vymezuje jako to, *„co je na lidech úctyhodné, jejich*

schopnost rozumného jednání, fakt, že jsou s to nechat se ve svém životě vést zásadami“ (Tamtéž, 58). Univerzální lidský potenciál (Tamtéž, 58) se stává tím, co zaručuje úctu každému jednotlivci. Jsme všichni lidé, proto je nutné mít stejná práva. „[...] *Politika všeobecné důstojnosti směřuje k něčemu univerzálnímu, k něčemu, co je stejné pro všechny, tedy k identickému souboru práv a svobod.*“ (Tamtéž, 55)

2.3.2.3. POLITIKA DIFERENCE - JAKO KOLEKTIVNÍ DOBRO

Podle politiky difference má být uznání udělováno lidem na základě jejich zvláštnosti, která je vyděluje z většinové společnosti. A zde nastupuje na scénu multikulturalismus s argumentem, že do této doby tito „jiní“ a jejich skupiny byli utlačováni dominantní kulturou. Tímto utlačováním se míní asimilace. „*Tato asimilace je smrtelným hříchem páchaném na ideálu authenticity.*“ (Tamtéž, 55) Tyto jedinečné skupiny by měly být zvýhodňovány.

Z tohoto je patrné, že politika rovné důstojnosti a difference se vzájemně prolínají a organicky přechází jedna v druhou. Přece jen je ale mezi nimi vidět zásadní rozdíl: „*Zatímco politika univerzální důstojnosti bojovala za formy nediskriminace, které byly „slepé“ k rozdílům mezi jednotlivými občany, politika difference často definuje nediskriminace nově a požaduje, abychom základem diferencujícího jednání učinili právě rozdíly.*“ (Tamtéž, 56)

2.3.3. KRITIKA MULTIKULTURALISMU

Kromě vrcholných evropských politiků kritizuje multikulturalismus rovněž mnoho vědců od sociologů po filosofy. Nejvýznamnějším kritikem multikulturalismu je bezesporu slovinský filosof Slavoj Žižek.

Ten spatřuje jako nedostatek multikulturalismu skutečnost, že ignoruje globalizaci a své evropské kořeny. Nyní se nacházíme ve třetí etapě globalizace, kdy se kolonizátorem stává globální firma, která kolonizuje i vlastní stát. Tomuto poslednímu jevu se říká sebe-kolonizace. (Hauser, 2014) „*Globální kapitalismus našel svou ideální ideologickou formu právě v multikulturalismu, v postoji, který představuje privilegovanou prázdnotu univerzalitu, ze které se hodnotí a uznávají nároky všech partikulárních kultur. Jak říká Žižek, pravdou multikulturalismu není to, že maskuje eurocentrický obsah, ale naopak: přidech partikulárních kořenů zakrývá fakt, že subjekt je zcela bez kořenů, že jeho skutečnou pozici je*

prázdna univerzalita, která odpovídá postoji globálního kapitálu k jednotlivým zemím.“
(Hauser, 2014)

Druhou vadou je, že multikulturalismus nebere v úvahu vnitřní rozpolcenost kulturních skupin, vůči nimž se může i sám její příslušník vymezovat. Některé skupiny jsou ze své podstaty tolerantní vůči ostatním, ale jiné se vnitřně rozdvoují a dělí se na radikály a umírněné. „[...] *Multikulturalismus dovede o významu tolerance přesvědčit pouze ty kultury, které již tolerantní jsou, nebo ty jedince, kteří se s myšlenkou tolerance ztotožňují.*“ (Hauser, 2014) Je to dáno skutečností, že zapomíná na tzv. neidentity (Hauser, 2014). Člověk se totiž skládá z identity, která je kulturní podstaty, a neidentity, která je přírodní. „*Přírodní stránka člověka je tím, co tvoří mnohdy nereflektovaný podklad všech kulturních identit, lépe řečeno, co je zprostředkováno identitou, ale co s ní není totožné. Žádná identita není čistá v tom smyslu, že by byla oddělena od této neidentity. Každá identita je prostoupena a zabarvena tím, co je v člověku neidentické a co je nakonec hlavním důvodem toho, že se člověk s nějakou identitou vědomě (tj. nejen na základě socializace) ztotožňuje.*“ (Hauser, 2014) Žižek tuto přírodní část identity přikládá právě radikálům a fundamentalistům, kteří jsou vůči ostatním zcela netolerantní. Na druhou stranu jiní zastánci stejné kulturní skupiny, kteří se neřadí do extrémistického křídla, dokáží být k jiným tolerantní. Toto napětí je ztotožňováno s pnutím fungujícím mezi identitou a neidentitou.

Poslední slabina spočívá v tom, že zastánci multikulturalismu vnímají kulturu zvenčí a nedokáží se ponořit do její hloubky, aby ji mohly dostatečně pochopit. Bez toho není možné kulturní skupiny dostatečně tolerovat (srov. Hauser, 2014).

2.4. NNO A STÁT A VZÁJEMNÉ OVLIVŇOVÁNÍ FUNKCÍ S OHLEDEM NA PROBLEMATIKU CIZINCŮ²²

Multikulturalismus jako státní politika (ve smyslu policy) v České republice nikdy neexistovala, přestože zde po určitou dobu existovaly sympatie inkorporované do zásadních dokumentů (viz kapitola Multikulturalismus a integrační politika v České republice), ale jako fenomén koexistence různých kultur je v zemi přítomen (viz kapitola Multikulturalismus jako

---

²² Perspektiva ziskového sektoru není do práce zařazena, přestože si autorka uvědomuje, že je to převážně soukromý sektor, který se snaží o zvýšení některých migračních toků na naše území, jelikož ty pro něj představují levnou pracovní sílu. Migranti totiž často vykonávají práci, která je většinou společností považována za podřadnou a to se odráží i na výši mezd, která je na poměry země velmi nízká. Ale od toho je tu stát, který by měl regulovat příchod migrantů na své území. V případě, že se migranti na jeho území již nacházejí, jsou to kromě státních úřadů právě nestátní neziskové organizace, které pomáhají cizincům se zorientovat v legislativním a sociálním systému.

realita). Stát je proto nucen se s touto skutečností vypořádat. Na základě analýzy právních dokumentů a webových stránek státních institucí lze tvrdit, že stát deleguje otázku integrace cizinců zejména na NNO. Jedním z důkazů je hojnost grantů a dotací poskytovaných ze strany státu organizacím, které se věnují cizincům²³.

Dle teorie vzájemné závislosti se tyto dva aktéři snaží napravit vzájemné nedostatky (Skovajsa, 2010: 46). „Lester M. Salamon (1995.kap.2) upozornil na skutečnost, že vztahy mezi organizovanou občanskou společností a státem nejsou pouze konkurenční.“ (Skovajsa, 2010: 46) Gidron, Kramer a Salamon toto potvrzují. Podle nich konfliktnost vztahu stát-třetí sektor je pouze teoretický "výmysl", ve skutečnosti mezi státem a třetím sektorem panuje kooperace (Gidron, Kramer, Salamon, 1992: 8). V tomto kolaborativním modelu stát cíleně deleguje některé své povinnosti týkající se problematiky cizinců a jejich integrace na NNO, kterým k tomu poskytuje finanční prostředky. Uvědomuje si totiž, že NNO dokáží zajistit služby mnohem levněji a kvalitněji, než kdyby je byl poskytoval sám. „Stát se všude stává partnerem, patronem nebo odběratelem služeb od neziskových organizací, jejichž počet každý rok roste.“ (Gidron, Kramer, Salamon, 1992: 9) Podle Kymlicky jsou to mezinárodní a mezivládní organizace, které tlačí státy k přijetí multikulturního modelu integrační politiky. (Kymlicka, 2007)

Nestátní neziskové organizace znovu nabyly na důležitosti po nástupu krize sociálního státu (welfare state), který „[...] podkopával individuální iniciativu a ohrožoval ekonomickou prosperitu“ (Gidron, Kramer, Salamon, 1992: 1) . „NNO mají výhodu přímého kontaktu s cílovými skupinami (v tomto případě se všemi typy migrantů) a obvykle se těší důvěře svých klientů.“ (Muhič Dizdarevič, 2010: 87) Gidron, Kramer a Salamon vymezují tři funkce státu²⁴ (Gidron, Kramer, Salamon, 1992: 11):

- finanční
- regulační
- servisní

---

²⁴ V podstatě stejné funkce definuje i Potůček s Hendrychem, pouze u nich

Posledně zmínění autoři rovněž tvrdí, že vztahy mezi státem a třetím sektorem se mění s ohledem na vykonávanou funkci NNO²⁵ (srov. tamtéž, 11). To znamená, že typy vztahů se budou lišit dle toho, zda NNO vykonává servisní nebo advokační funkci. Při provádění advokační funkce se NNO mohou dostat do prekérní situace. *„Organizace třetího sektoru se totiž často dostávají do pozice, kdy musí pokousat ruku, která je krmí. To znamená, že organizace útočí na vládní úřady, na nichž jsou finančně závislé.“* (Gidron, Kramer, Salamon, 1992: 11) Obdobně to funguje i ze strany státu, který je z určitých důvodů nucen uvalit omezení vůči organizaci, u které potřebuje, aby vykonávala svou funkci.

V České republice existuje řada NNO, které se zabývají problematikou cizinců žijících na našem území. Vzhledem k nedostatečnosti fungování státních institucí v této problematice plní NNO všechny tři výše zmíněné funkce. Často poskytují právní a sociální poradenské služby, v jejichž rámci cizince informují o tom, na co mají dle zákona nárok, jaká povolení si musí vyřídit, apod. Rovněž nabízejí doučování českého jazyka, protože to je často jeden z hlavních problémů, které cizince v Čechách tíží. Znalost jazyka umožňuje komunikaci s úřady a snadnější nalezení zaměstnání.

Advokační funkce se projevuje v obhajobě práv cizinců na vládní úrovni. Některé organizace bývají přizvány k legislativnímu procesu a podávají připomínky k jednotlivým zákonům dotýkajících se problematiky cizinců, lobbují za přijetí určitého zákona či se osobně setkávají s jednotlivými politiky. Touto cestou obhajují práva cizinců.

Poslední funkcí, kterou zastávají organizace, je budování komunity. Často se snaží v rámci této funkce odstranit předsudky vůči marginalizovaným skupinám cizinců. Nástroje, které používají organizace, jsou různé. Od pořádání multikulturních večerů, kde se má většinová společnost seznámit s jinými kulturními skupinami, po kurzy vaření cizokrajných jídel.

2.4.1. MODEL Y PARTNERSTVÍ STÁTU A TŘETÍHO SEKTORU

Salamon a Anheier definují tři modely partnerství státu a třetího sektoru (srov. Frič, Bútora, 2005: 177):

- korporativní model - vláda v rámci tohoto modelu musí diskutovat všechna společenská témata s ústředním zástupcem vytvořeným OOS

---

²⁵ Autoři používají výraz OOS, ale vzhledem terminologickému úzu v České republice používáme NNO.

- model zájmových skupin - OOS mohou ovlivňovat ad hoc legislativní proces prostřednictvím lobbingu
- model programové spolupráce - OOS vytváří v rámci modelu střešní organizaci. Jejím úkolem je „*vyjednávání cílů a podmínek plnění programu se státem*“ (Frič, Bútor, 2005: 177).

Lze konstatovat, že v českém prostředí panuje model zájmových skupin, přestože vypadá, že v oblasti integrace cizinců by se časem mohl model proměnit v model programové spolupráce díky existenci Konsorcia NNO zabývajících se migranty.

2.4.2 DOSAVADNÍ VÝSLEDKY VÝZKUMŮ V OBLASTI INTEGRACE CIZINCŮ NA KATEDŘE STUDIÍ OBČANSKÉ SPOLEČNOSTI

Simona Běhounková v roce 2011 vedla v rámci své diplomové práce kvalitativní výzkum zabývající se problematikou „*Činnosti nevládních neziskových organizací v rámci státní integrační politiky v České republice*“. V rámci výzkumu se snažila zjistit, jak státní správa a NNO definují pojem cizinec, jak hodnotí vzájemné vztahy a spolupráci, jak dochází k ovlivňování veřejné politiky ze strany NNO a konečně, zda jsou NNO ochotné se sdružovat, aby dokázaly lépe prosadit své zájmy. Podle státní správy i NNO převažoval vztah spolupráce, který byl z pohledu NNO asymetrický. Příležitostí k ovlivňování veřejné politiky bylo z pohledu aktérů výzkumu dostatečné množství, ale problém spatřovali ve vybírání jednotlivých NNO do komisí a výborů, kde to některé z nich označovaly dokonce až za klientelismus. NNO si ve snaze ovlivňovat veřejnou politiku stěžovaly převážně na opožděné poskytování informací v oblasti vypisování dotačních výzev. „*Nicméně ani jeden z dotazovaných respondentů nepovažuje tuto praxi za cílenou snahu veřejné správy omezit přístup jejich organizace a k ovlivňování veřejné politiky, ale spíše za projev neprofesionality.*“ (Běhounková, 2011: 74) Dále pak si NNO dle výzkumu byly neustále nuceny ověřovat informace z webových stránek přímo u konkrétních úředníků. Kontakty s lidmi z rozhodovacích procesů považovaly NNO za otevřené (srov. tamtéž). NNO se dle výzkumu neměly vůli sdružovat a zapojovat do sítí, protože se obávaly snížení dotací (srov. tamtéž, 82).

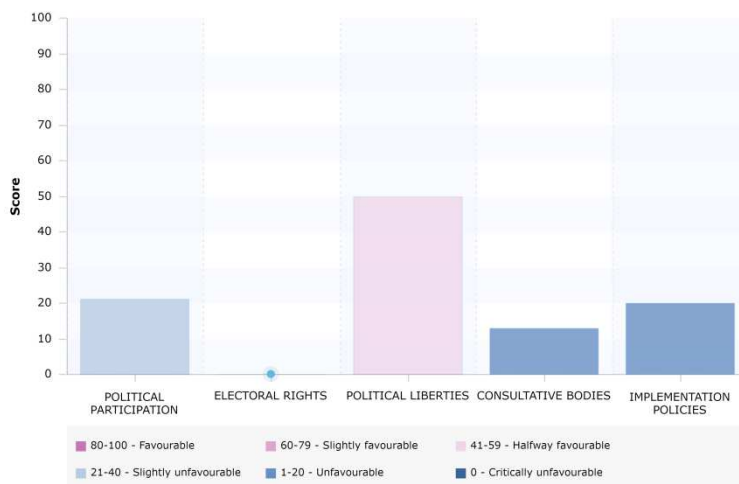
V roce 2014 napsal Lukáš Nachtigal diplomovou práci s názvem „*Brána cizincům otevřena?*“. V rámci práce provedl kvalitativní výzkum metodou polostrukturovaných

rozhovorů, v němž se pokoušel ověřit následující hypotézu: „*Neziskové organizace zabývající se tématem migrace a integrace mohou prosazovat své cíle ve spolupráci se státními institucemi, a mají vliv na formulování vládních opatření řešících tuto problematiku.*“

(Nachtigal, 2014: 66) Tuto hypotézu si v rámci výzkumu potvrdil s dílčími výhradami, že ne všechny připomínky NNO jsou reflektovány. Hodnocení celkového nastavení systému bylo dle Nachtigala pozitivní (Tamtéž, 88). Autor si následně definoval dílčí hypotézu: „*Neziskové organizace zabývající se tématem migrace a integrace se aktivně sdružují mezi sebou za účelem posílení svého vlivu na formulování vládních opatření řešících tuto problematiku.*“

(Tamtéž, 66) Tato hypotéza se autorovi v rámci výzkumu opět potvrdila. Důkazem je vznik Konsorcia NNO zabývající se migranty. Přestože NNO jsou si v některých oblastech konkurenty, tak si uvědomují důležitost spolupráce pro prosazování "společných" cílů - to představuje Konsorcium. Autor rovněž v práci upozorňuje na palčivý nedostatek české integrační politiky - volební právo. Cizinci žijící v České republice nemají volební právo a v tom Nachtigal spatřuje problém, protože pro politiky nemají žádnou hodnotu a nejsou motivováni jejich problémy více řešit. Podobně je to reflektováno i v indexu MIPEX zmíněném v jiné kapitole. MIPEX spatřuje za jeden z nejvážnějších problémů možnost politické participace cizinců, která je v České republice nulová (viz Graf 4).

Graf 4. Dimenze politické participace

Zdroj: (MIPEX, 2015)

Poslední diplomová práce, která se danému tématu věnovala, je „*Spolupráce státních a samosprávných aktérů s organizacemi občanského sektoru v oblasti integrace migrantů*“ Veroniky Boháčové. Cílem této práce bylo zjistit, jak (ne)funguje spolupráce mezi aktéry

zabývajícími se integrací cizinců v Praze a jaká pozitiva či bariéry spolupráce vnímají zástupci OOS, městských částí a OAMP. Dle výzkumu Boháčové mezi OOS a MČ panuje dobrý vztah, který je umocňován existencí platformem, kde se mohou setkávat a sdělovat si svá know-how. Naopak vztahy mezi MV a OOS jsou považovány za problematičtější ze strany OOS, které se věnují kromě poskytování právního a sociálního poradenství i advokační činnosti. Mezi bariéry spolupráce patří nezájem řady MČ o integraci cizinců z důvodu nedostatku financí a personální náročnosti. Financování OOS patří rovněž mezi bariéry kvůli jejich finanční nestabilitě a závislosti na státní správě. Nebezpečí vnímala Boháčová v přechodu z fondů EIF, EUF a ENF na AMIF, kdy by mohlo podle autorky dojít až k zániku řady organizací a rozsáhlému výpadku poskytování služeb. Pozitiva spolupráce jsou následující: vznik ICP, Koncepce integrace cizinců na území HMP, obnovení Konsorcia NNO zabývající se migranty. (srov. Boháčová, 2015: 75)

3. EMPIRICKÁ ČÁST

3.1. METODOLOGIE

3.1.1. VÝZKUMNÝ DESIGN A VÝZKUMNÉ OTÁZKY

Práce půjde cestou kvalitativního výzkumu. Přestože tento druh výzkumu neumožňuje generalizovat výsledky šetření, autorka se domnívá, že pro zkoumání tématu multikulturalismu a s ním spojenou problematikou migrace a integrace je ideální. Umožňuje totiž vhléd do zkoumané problematiky ze stran vybraných aktérů, kteří mohou prezentovat danou otázku ze zajímavé perspektivy a navíc, jak již bylo řečeno v teoretické části práce, jedná se o pojem velmi vágní, takže tento typ výzkumu pomůže zachytit všechny možné varianty jeho vnímání v rámci odborné veřejnosti. Dalším důvodem je, že lze detailním způsobem zaznamenat subjektivní reflexe spolupráce jednotlivými aktéry. Tyto důvody v podstatě kopírují cíle této diplomové práce, které byly zmíněny již v úvodu. Velmi dobře rovněž zachycuje mé důvody Strauss s Corbinovou : „*V neposlední řadě mohou kvalitativní metody pomoci získat o jevu detailní informace, které se kvantitativními metodami obtížně podchycují.*“ (Strauss, Corbinová, 1999: 11)

Práce se bude držet následujících třech hlavních výzkumných otázek.

1. Jak NNO vnímají multikulturalismus?
2. Jak probíhá spolupráce mezi NNO a státní správou?
3. Jak zasáhla uprchlická krize do fungování NNO?

Pojem uprchlická krize se používal hojně v českých médiích a vryl se do paměti odborné i neodborné veřejnosti, přestože se jedná o pojem v českých podmínkách značně nepřesný, autorka se jej rozhodla ve své práci používat pro svou rozšířenost. Třetí výzkumná otázka byla do výzkumu zařazena dodatečně vzhledem k dlouhé době sběru dat, nebylo možné tuto problematiku do výzkumu nezahrnout. Tato situace totiž ovlivňuje vnímání aktérů u předchozích dvou otázek.

3.1.2. TECHNIKA SBĚRU DAT

Pro sběr dat byla zvolena jako nejvhodnější metoda polostrukturovaného rozhovoru a kvalitativní analýza oficiálních dokumentů (vypisování grantů, dotací, legislativa, evropské směrnice, dokumenty publikované zkoumanou organizací, apod.). Metoda polostrukturovaného rozhovoru má tu výhodu, že může rozšířit pole zkoumání a přidat zajímavou perspektivu na danou problematiku (srov. Disman, Šed'ová, 2000). Zároveň tak bylo umožněno pružně reagovat na překvapivé skutečnosti.

Hendl například označuje metodu polostrukturovaného rozhovoru za střední cestu, která je charakteristická „[...] *definovaným účelem, určitou osnovou a velkou pružností celého procesu získávání informací*“ (Hendl, 2005: 164). Proto byla v rámci triangulace zahrnuta do výzkumu i analýza dat, aby byla zachována co největší možná objektivita. „*Pokud jde o výzkum, triangulace obvykle znamená, že výzkumník použije ke studiu zkoumaného fenoménu různé sady dat, různé druhy analýz, různé výzkumníky a nebo různé teoretické perspektivy.*“ (Chenail, 1998: 29) V našem případě se tedy jedná o tzv. datovou triangulaci (srov. Hendl, 2005: 149).

Polostrukturovaný rozhovor umožnil, aby se autorka významně neodchýlila od svých výzkumných otázek a měla je stále na paměti. „*Třeba tehdy, když se poprvé dostanete do terénu, a přijдете tak do kontaktu s těmi všemi různými druhy dat, která lze sebrat. Tehdy se snadno se stane, že začnete sbírat data, která jsou sama o sobě sice báječná, ale která nemají se samotnou výzkumnou otázkou žádnou přímou souvislost.*“ (Chenail, 1998: 31)

Hendl doporučuje, aby na začátek rozhovoru byly řazeny otázky, které „*se týkají neproblémových skutečností*“ (Hendl, 2005: 169). Na začátku výzkumu se autorka této rady držela, avšak v jeho průběhu vyšlo najevo, že lze získat lepší data, pokud se první otázka dotýká rovnou problematiky multikulturalismu. Autorka výzkumu nabyla dojmu, že dotazovaní jsou spíše otrávení z podobných úvodních otázek, takže od nich postupně upustila a přesunula je na vhodnější dobu v rámci rozhovoru. Kvalitativní výzkum totiž díky svému cirkulárnímu charakteru umožňuje, aby se výzkumník vracel k jednotlivým fázím výzkumu a ty měnil dle potřeb (srov. Švaříček, Šed'ová, 2007). Je to dáno skutečností, že sběr dat, jejich analýza a interpretace probíhají neustále v průběhu výzkumu (srov. Švaříček, Šed'ová, 2007).

Rozhovory byly nahrávány pomocí aplikace záznamník v mobilním telefonu. Několik rozhovorů muselo probíhat z organizačních důvodů za využití Skypu. I tyto rozhovory byly se souhlasem zaznamenávány na mobilní telefon. Jednou rozhovor bohužel nebyl z technických důvodů nahrán, a proto jsou k dispozici pouze poznámky z rozhovoru a rámcový přepis. V dalším případě nedostala autorka souhlas s nahráním rozhovoru, takže má k dispozici pouze přepsané poznámky. Délka rozhovoru se pohybovala od 30 do 60 minut.

Lidé, s nimiž byly provedeny rozhovory, jsou zástupci organizací občanské společnosti zabývající se problematikou cizinců a jejich integrací do většinové společnosti a dále pak zástupci veřejné správy zodpovědní za problematiku cizinců na našem území. Kvalitativní analýza oficiálních dokumentů se týká nejen zkoumaných organizací občanské společnosti, ale rovněž státní správy.

3.1.3 VÝZKUMNÝ VZOREK A JEHO VÝBĚR

Diplomová práce zkoumá organizace občanské společnosti zabývající se problematikou cizinců. Výzkumný vzorek byl proto účelově vybrán. „*Účelový výběr je založen pouze na úsudku výzkumníka o tom, co by mělo být pozorováno a o tom, co je možné pozorovat.*“ (Disman, Šed'ová, 2000: 112) Dle Švaříčka a Šed'ové by výběr vzorku v kvalitativním výzkumu měl být odvozen od výzkumného problému a výzkumných otázek (srov. Švaříček, Šed'ová, 2007: 73). To je důvod, proč se autorka rozhodla pro toto řešení. Při jiném typu výběru výzkumného vzorku by nezískala pro práci relevantní data.

Autorka si stanovila několik kritérií vycházejících z nastudované teorie a praxe. Na základě teorie vzájemné závislosti se autorka rozhodla použít seznam NNO zveřejněný na

stránkách Ministerstva vnitra (Ministerstvo vnitra, 2016b), přičemž se v práci soustředí pouze na NNO sídlící v Praze. Hlavní město je totiž prvním místem, kam cizinci míří a kde se nejvíce koncentrují. S tím souvisí i skutečnost, že nestátní neziskový sektor zabývající se cizinci lze označit za pragocentrický. To znamená, že je situovaný převážně v Praze, kde má větší šanci se uplatnit. Do výzkumu byly tak zahrnuty organizace, které mají servisní a advokační funkci. Na seznamu ministerstva nefiguruje Konsorcium NNO zabývajících se migranty, které vykonává pouze advokační funkci. Ale vzhledem k zaměření a charakteru organizace byla do vzorku zařazena.

Jedenkrát autorka musela vést rozhovor s jiným pracovníkem organizace, než bylo domluveno, protože daná osoba byla časově indisponována. Ukázalo se, že účastnice výzkumu se o danou problematiku vůbec nezajímá a rozhovor se tak nesl vysloveně v negativním až nepřátelském duchu, a proto se autorka rozhodla organizaci do své práce vůbec nezahrnout. Dokonce jí daná osoba sdělila, že se problematikou cizinců vůbec v organizaci nezabývají, přestože je organizace uvedena na seznamu Ministerstva vnitra.

Zkoumání ze strany NNO umožní zjistit, jak vnímají spolupráci se státní správou, jakým způsobem ve své práci reflektují problematiku multikulturalismu a jak zasahují do tvorby státní legislativy a tvorby politik. NNO byly oslofovány emailem, v němž jim byly krátce představeny cíle práce. Autorka se setkávala převážně s negativní odezvou. V několika případech byla odmítnuta, protože se dané NNO o multikulturalismus údajně nezajímají. Dalším důvodem pro odmítnutí byla časová vytíženost nebo čistý nezájem o podobný výzkum. Nejčastěji se však objevoval prvně zmíněný důvod.

Na straně státní správy byly zkoumány Odbor azylové a migrační politiky na Ministerstvu vnitra, Odbor mezinárodního trhu práce na Ministerstvu práce a sociálních věcí a dvě vybrané městské části hlavního města Prahy, v nichž se nachází největší koncentrace cizinců - Praha 13 a Praha 4. Ministerstvo práce a sociálních věcí bylo do výzkumu zařazeno z důvodu dlouhodobé snahy NNO o přesunutí integrační politiky z Ministerstva vnitra zpět na toto ministerstvo. Ministerstvo vnitra naopak reprezentuje úlohu gestora integrační politiky. Do práce byla zahrnuta perspektiva zástupců státní správy na zkoumanou problematiku, protože jsou to oni, kdo pomáhají vytvářet koncepce integračních politik a kdo vypisuje dotační programy a grantová řízení, a tím mohou ovlivňovat i vnímání a používání pojmu

neziskovými organizacemi. NNO jsou totiž na státu finančně závislé. To pak může ovlivnit jejich pohled na danou problematiku.

Tato část šetření tak umožní spatřit, jak se staví stát k problematice multikulturalismu. Dále se pak výzkum bude pokoušet zjistit, jak funguje vzájemné ovlivňování mezi státem a nestátními neziskovými organizacemi.

Část rozhovorů probíhala na jaře 2015, podzim 2015 a podzim 2016. Vzhledem k rozvleklé době výzkumu a vypuknutí uprchlické krize, která do výzkumu zasáhla, byly organizace, s nimiž byl veden rozhovor na jaře a podzim roku 2015, osloveny znovu, aby se vyjádřily k tomu, jak do jejich práce zasáhla uprchlická krize. Data se podařilo získat pouze od dvou z nich. Přesto se autorka domnívá, že zjištění jsou zajímavá a mohou pomoci při tvorbě jiné práce zabývající se tímto tématem.

Otázka migrace z pohledu NNO a státu je velmi složitá. To je dáno převážně členstvím České republiky v Evropské unii, která se v této doméně snaží o jednotný postup v rámci všech členských států. „[...] například v oblasti azylové migrace (žadatelé o mezinárodní ochranu), se [unifikace] projevuje v zadání grantových programů jednotlivých ministerstev rozdělujících prostředky neziskovému sektoru“ (Muhič, 2010: 88).

Tabulka 5. NNO, s nimiž byly vedeny rozhovory

NNO	Počet rozhovorů	Počet dotazovaných
CIC	2	1
Člověk v tísni	1	2
InBáze	1	1
Konsorcium nestátních organizací zabývajících se migranty	1	2
OPU	1	1
Poradna pro občanství, občanská a lidská práva	1	1

Sedm paprsků	1	1
SIMI	2	1
Celkem: 8 organizací	10	10 (z toho 2 muži)

3.1.3.1. STRUČNÝ POPIS JEDNOTLIVÝCH NNO

CENTRUM PRO INTEGRACI CIZINCŮ (CIC)

Centrum pro integraci cizinců je obecně prospěšná společnost, která započala svou existenci již v roce 2003²⁶ a která působí ve všech krajích, přičemž její činnost se nejvíce soustředí na Středočeský kraj a hlavní město Prahu²⁷. V rámci svých aktivit se soustředí na poskytování sociálního a pracovního poradenství společně se vzdělávacími programy pro cizince. Dále podporuje setkávání české majority s minoritami cizinců prostřednictvím svých dobrovolnických programů. Ve svých principech upozorňuje na skutečnost, že ke každému klientovi přistupuje individuálně.

ČLOVĚK V TÍSNI - PROGRAM MIGRACE

Člověk v tísní vznikl v roce 1992 a historicky se řadí mezi nejstarší NNO působící v České republice. Původně se NNO soustředila převážně na humanitární aktivity, ale postupem let své portfolio aktivit významně rozšířila a nyní se soustředí na čtyři oblasti: humanitární pomoc a rozvojová spolupráce, podpora lidských práv, programy sociální integrace, vzdělání a osvěta. Program Migrace, který se stal součástí výzkumu této práce, je součástí vzdělávacího programu Varianty. Svým zaměřením se snaží vzdělávat širokou a odbornou novinářskou veřejnost v otázkách migrace a věnuje se informování o životě cizinců v Česku. NNO se tak pokouší o harmonický život majority a minority. Těžiště hlavních aktivit tak tvoří převážně školení novinářů, NNO a samotných migrantů, jak psát správně novinářské články. Program Migrace provozuje Blog Fóra migrantů, platformu, kde se migranti mohou vyjadřovat k veřejnému dění, kde probíhá veřejná diskuse na téma migrace, .

²⁶ Tehdy ještě jako občanské sdružení.

²⁷ V nich je nejvyšší koncentrace počtu cizinců.

INBÁZE

InBáze je komunitní centrum, které bylo založeno v roce 2006 na popud občanského sdružení Berkat, jehož posláním je pomáhat migrantům a jejich rodinám žijícím v České republice. Zároveň nabízí otevřený a bezpečný prostor pro setkávání české majority s různými národnostními a kulturními menšinami. Součástí organizace je sociální podnik Ethnocathering, který zaměstnává migranty různého původu. InBáze nabízí řadu služeb: sociální a psychosociální poradenství, služby pro rodiny s dětmi, asistenční služby, pracovní poradenství, multikulturní skupiny tzv. Kruhy.

KONSORCIUM NESTÁTNÍCH ORGANIZACÍ ZABÝVAJÍCÍ SE MIGRANTY

Konsorciium je zastřešující organizace 18 nevládních organizací pracujících s migranty v České republice. Jeho vznik se datuje do roku 2003. Konsorciium se snaží o prosazování *"migrační, azylové a integrační politiky, která klade důraz na dodržování lidských práv a sociálně spravedlivou společnost"* (Konsorciium, 2016). Aktivity Konsorcia se dají rozdělit do tří oblastí: informační, mediální a advokační.

ORGANIZACE PRO POMOC UPRCHLÍKŮM (OPU)

Organizace pro pomoc uprchlíkům již 25 let poskytuje právní a sociální poradenství cizincům a žadatelům o mezinárodní ochranu. Dále provozuje humanitární, vzdělávací a osvětovou činnost. V neposlední řadě se snaží potírat xenofobii a národnostní nesnášenlivost.

PORADNA PRO OBČANSTVÍ, OBČANSKÁ A LIDSKÁ PRÁVA

Poradna pro občanství, občanská a lidská práva je spolek právníků a sociálních pracovníků, který vznikl v roce 1999. Poskytuje právní a sociální poradenství a věnuje se vzdělávacím a lobbingským aktivitám v oblasti připomínkování zákonů, které se dotýkají oblasti občanských a lidských práv.

SEDM PAPRSKŮ

Občanské sdružení Sedm paprsků má široké pole působnosti a věnuje se velkému množství cílových skupin. Pořádá multikulturní letní tábory pro děti, organizuje další volnočasové a vzdělávací aktivity. Rovněž prezentuje českou kulturu krajanům v zahraničí.

SDRUŽENÍ PRO INTEGRACI A MIGRACI (SIMI)

Sdružení pro integraci a migraci je NNO, která poskytuje sociální a právní poradenství. Dále se věnuje advokační, osvětové činnosti a hájení lidských práv cizinců žijících v České republice.

3.1.3.2.STRUČNÝ POPIS SS

MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY - Odbor azylové a migrační politiky

Odbor azylové a migrační politiky je útvar Ministerstva vnitra České republiky, který má na starosti vytváření návrhů koncepcí integrace cizinců a provádění různých analýz v oblasti integrační a imigrační politiky. Dále se například věnuje uprchlictví, pobytu cizinců a jejich vstupu. Odbor v neposlední řadě řídí Správu uprchlických zařízení.

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ - ODDĚLENÍ ZAHRANIČNÍ ZAMĚSTNANOSTI

Oddělení zahraniční zaměstnanosti na Ministerstvu práce a sociálních věcí České republiky se zabývá parametry toho, jak má vypadat zaměstnávání cizinců v České republice. Odbor pomáhá nastavovat pravidla fungování systému zaměstnávání tzv. třetizemců a má na starosti tzv. test trhu práce.

MĚSTSKÁ ČÁST PRAHA 13- Oddělení prevence a rozvoje sociálních služeb

Oddělení prevence a rozvoje a sociálních služeb má na starosti integraci cizinců na svém území. V této městské části dosáhl počet cizinců v roce 2016 na číslo 10 786, což představuje 14,7 % populace městské části. Nejpočetněji je v městské části zastoupena ruská menšina. S novou bytovou výstavbou se očekává, že počet cizinců v lokalitě dále poroste.

MĚSTSKÁ ČÁST PRAHA 4 - Odbor kancelář starosty

Odbor kanceláře starosty se věnuje rovněž integraci cizinců. Praha 4 je městskou částí, která má v absolutních číslech nejvíce cizinců žijících na jejím území. Z analýzy cizinců, kterou si městská část nechala udělat, vyplývá, že zde bylo k 31.12. 2013 evidováno 14 484 cizinců, což představuje 11,4 % obyvatel městské části. Nejpočetnější skupinu cizinců tvoří občané Ukrajiny. (srov. Analýza cizinců v Městské části Praha 4, online)

Tabulka 6. Zástupci státní správy

Instituce	Počet rozhovorů	Počet dotazovaných
MV	1	2
MPSV	1	1
MČ Praha 13	1	1
MČ Praha 4	1	1
Celkem: 4 instituce	4	5 (z toho 2 muži)

3.1.4. KVALITA VÝZKUMU

Podle Šed'ové a Švaříčka garantují kvalitu kvalitativního výzkumu dvě věci: „*zaprvé pečlivá práce v průběhu výzkumu a zadruhé korektní podoba výzkumné zprávy*“ (Šed'ová, Švaříček, 2013: 480). Rovněž tvrdí, že je nutné co nejlépe a co nejděleji popsat průběh výzkumu, aby mohla být zaručena kvalita výzkumu. Tyto rady se autorka snažila mít neustále na paměti. Avšak obecně u kvalitativního výzkumu spočívá riziko v tom, že „*Vaše vlastnosti mohou ovlivnit, co vidíte a jak to interpretujete.*“ (Babbie, 2011: 287)

Do kvality výzkumu mohla zasáhnout doba sběru dat, která měla tři fáze, uprchlická krize a nepřehlednost některých zkoumaných webových portálů. Autorka se proto tuto problematiku rozhodla do výzkumu zahrnout a oslovila znovu všechny NNO, s nimiž dělala rozhovor. Navzdory všem snahám se rozhovor dotýkající uprchlické krize podařilo uskutečnit pouze se dvěma ze šesti organizací. Rovněž si uvědomuje, že do kvality výzkumu mohly rovněž zasáhnout vztahy s některými účastníky výzkumu. Jedná se o organizaci, kde byla autorka této práce na stáži, takže lze říci, že přístup jak výzkumnice, tak dotazované byl veden v trochu jiné rovině než s ostatními. To se snažila mít autorka při analýze dat rovněž na zřeteli.

Kvalitu výzkumu může ovlivnit skutečnost, že byl veden rozhovor pouze s jedním zástupcem každé organizace a často jednotliví účastníci výzkumu zdůrazňovali, že se jedná o jejich soukromý názor, nikoliv názor organizace, jíž reprezentují.

Při výběru vzorku bylo použito triangulace zdrojů dat (srov. Švaříček, Šed'ová, 2007: 202), která umožňuje nahlížet zkoumanou problematiku z více stran a dle autorky zvětšuje kvalitu výzkumu.

Použitá metoda otevřeného kódování je velmi rozšířená ve společenskovědním výzkumu, ale zároveň skýtá mnohá úskalí pro nezkušeného badatele. Autorka se snažila co nejvíce řídit radami v odborné literatuře, ale je možné, že nezkušenost zasáhla do kvality výzkumu.

3.1.5. ETIKA VÝZKUMU

Neoddělitelnou součástí každého výzkumu je jeho etika. Existují obecné etické principy, jimiž by se výzkumník měl řídit, ale je vždy na zvážení badatele, kterými zásadami a proč se bude řídit.

V rámci ochrany soukromí účastníků budou jmenovány pouze organizace, které v rámci výzkumu zastupovali. To je také jeden z důvodů, proč přepisy rozhovorů jsou na vyžádání k dispozici a tvoří přílohu práce.

Před každým rozhovorem byl účastník výzkumu seznámen s cíli diplomové práce a souhlasil s nahráním rozhovoru a jeho následným použitím v diplomové práci. Souhlas s nahráním rozhovoru autorka neobdržela pouze ve dvou případech.

3.1.6. ANALÝZA DAT

Autorka se pokusí analyzovat data realistickým přístupem. To znamená, že „[...] *se výpovědi respondentů či záznamy jejich aktivit považují za popis určité vnější skutečnosti nebo vnitřní zkušenosti*“ (Švaříček, Šed'ová, 2007: 208). Rozhovory byly přepsány na základě metody doslovné transkripce, to znamená, že do přepisu rozhovorů nebylo nikterak zasahováno. V rámci analýzy bylo použito metody tematického kódování. Studium dokumentů probíhalo na základě jejich obsahové analýzy. Byly analyzovány webové portály a výroční zprávy jednotlivých NNO zapojených do výzkumu a webové stránky státní správy a dokumenty z let 2014, 2015 a 2016.

3.1.7. ANALÝZA A INTERPRETACE DAT

První oddíl se věnuje analýze pojetí multikulturalismu zástupci zkoumaných NNO a státní správy, s nimiž byl veden rozhovor. Obě perspektivy umožní vytvořit komplexní obraz vnímání tohoto jevu. S problematikou multikulturalismu je úzce spojeno i vnímání kulturní identity cizinců z třetích zemí. Jak moc se oba výše zmíněné tábory domnívají, že by se měl cizinec po svém příchodu do hostitelské země přizpůsobovat majoritě a kde lze hledat pomyslné limity tolerance u lidí, kteří aktivně s cizinci pracují. V neposlední řadě se bude věnovat tomu, jestli aktéři vnímají změnu atmosféry panující v rámci české majority vůči cizincům v souvislosti s uprchlickou krizí.

3.1.7.1. DEFINICE A VNÍMÁNÍ MULTIKULTURALISMU Z POHLEDU NNO

Účastníci výzkumu zdůrazňují osobní pojetí daného fenoménu a netroufají si mluvit za celou organizaci. Většinou vnímají multikulturalismus jako reálný stav, kterému se nelze vyhnout. Jedná se o rozmanitost kultur, která se vyskytuje na předem definovaném území, a která přispívá k obohacení kultury majoritní. V čem se jednotlivé organizace liší, je pohled na vztahy mezi jednotlivými kulturami. Část tvrdí, že se jedná o "**život vedle sebe**", jiní to naopak vnímají jako "**život spolu**", kdy v definici zcela mizí slovo kultura a místo něj se používá společnost či společenství.

První mluví o paralelních světech, kdy se v podstatě všichni respektují a žijí své životy podle "svého".

- „*Já osobně si pod multikulturalismem představuju pojem... jakoby popis nějakého stavu, kdy jsou například v nějakém určitém prostoru definovaném, dejme tomu ve městě, vedle sebe dokážou ... žijí vedle sebe prostě lidi z různých kultur, z různého prostředí.*“ (Rozhovor 13)

Život spolu reprezentuje důraz na součást jednoho společenství. Následující příklad je velmi výmluvný kvůli důrazu na **občanství**, které v podstatě znamená, že všichni jsou integrální součástí společnosti a nedochází k dělení na my a oni.

- „No, tak asi nějakou rozmanitou společnost, kde vlastně v zemi jakoby ti občané jsou vlastně i z řad cizinců nebo prostě je ta společnost nějakým způsobem otevřená tomu, že tam, že lidé různých národností.“ (Rozhovor 5)

Zkoumaný pojem byl respondenty vnímán buď jako **popis reálného stavu**, nebo byl naopak spojován výhradně s **teoretickým konceptem** používaným na akademické půdě a v **odborných publikacích**, který se v praxi ale vůbec nepoužívá. Do definice multikulturalismu, který je pojímán jako **reálný stav**, bylo často zahrnuto **hledisko prostoru**, kdy byla zdůrazňována jeho rozsáhlost a velikost a s tím schopnost multikulturalismu **"fungovat"** .

- „[...] multikulturalismus je stav. Reálný stav. A naopak si myslím, že čím ten čím ta diverzita a jinakost je vlastně větší, tak ten multikulturalismus funguje třeba hlavně v těch velkých městech, tak ti obyvatelé jsou obohacenější.“ (Rozhovor 13)

Prostor představovala nejmenší jednotka v podobě **města** a nejrozsáhlejší byla **země**. Zároveň byl zmiňován aspekt **otevřenosti společnosti** a její **rozmanitosti**.

- „Pod tím pojmem já si představuju, že země bude otevřená ... zkušenostem i... zkrátka respektovat přínos různých kultur, náboženství, tradic různých zemí. Nebude se toho bát, nebude se tomu bránit, protože pochopí, že se tím něco nového dozví. Že každá ta kultura má něco zajímavého, pozitivního čím může obohatit naši kulturu nebo naši znalost... nebo naši osobnost... nebo naše společenství, že to není jen o tom .. jakoby bránit se něčemu neznámému novému, ale že je potřeba to poznat a pochopit. Neříkám, že to musíme vždycky přijmout. Ale rozhodně respektovat, že to existuje.“ (Rozhovor 6)

Část respondentů v souvislosti s multikulturalismem používá atribut **funkčnosti** společnosti. V podstatě je tím míněna **integrace** cizinců do majoritní společnosti, ale s respektem k jejich **původní kulturní identitě**.

- „Multikulturalismus je začlenění cizích prvků do naší společnosti s tím, aby jim fungovala jejich nějaká původní identita, ale zase aby tady fungovaly v té společnosti, tak jako fungujeme my.“ (Rozhovor 7)

V podstatě všichni dotazovaní se shodnou v jedné věci a to, že všichni cizinci musí **respektovat právní řád** země, do níž se stěhují. Legislativní řád určuje **limity tolerance** udržování původní kulturní identity migrantů. Migranti musí sami uvážit, zda se jsou schopni v těchto daných mantinelech pohybovat. V této souvislosti bylo zmiňované muslimské ortodoxní zvykové právo **šaría**, které se nachází v konfliktu vůči legislativě evropských zemích.

- *„[...] já jsem zato, aby měli všechna svá práva tak, jak to zaručuje listina včetně náboženských, kulturních a tak dále, ale nesmí to být tak, že, že... například sem donesou nějaké zvykové právo, mluví se třeba o tý šarii nebo, jo a vlastně a řeknou, že todlencto bude tady řekněme v tý, v tom křesťanském, evropském prostoru jakoby, jo většinově křesťanském nebo tradičně křesťanském evropském prostoru. Ale to možná je extrémní příklad, ale já jsem jenom chtěl říct, že ano, že jsem za to, aby měli všechna svá práva, ale i oni by samozřejmě měli být soudní jako, když to řeknu lidsky...“ (Rozhovor 4)*

V rámci výzkumu byl dokonce muslimský zvyk označen za "strašák". Náboženské vyznání by se mělo pohybovat v mezích zákona.

- *„Nesmíme tolerovat takové ty strašáky, co běhají po Evropě typu jako vdávání holčiček a tak dále. Byť třeba v některých světových ehm... na některých místech to může být teoreticky bráno nějak jako kulturní tradice, tak jakmile ta kulturní tradice, byť kulturně nazývaná kulturní tradicí se může ... může být prostě v rozporu s naší legislativou, tak to nemůžeme tolerovat.“ (Rozhovor 13)*

Z rozhovorů vyplývá, že všichni jsou pro zachování původní kulturní identity migrantů, ale zároveň je potřeba, aby se do určité míry **přizpůsobili i kultuře dané země**. Dotazovaní ve výzkumu několikrát zmínili problém **kulturní identity u druhé generace imigrantů** ve vietnamské komunitě, kdy dochází k tomu, že tato generace už neumí dostatečně dobře vietnamsky, takže dochází v rámci rodiny k nedorozuměním a vzniku jazykové bariéry. Jedinci se nacházejí v konfliktu své původní kulturní identity a té české.

- *„[...] jsou třeba ty rodiny, kde tím hlavním jazykem je čeština v domácnosti. Ale tam právě potom vznikají ty nedorozumění, že děti například, dejme tomu nějaké*

vietnamské dítě, že ono umí lépe česky než vietnamsky a rodiče umí velmi špatně česky, takže od nějakého věku prostě se asi nedokáže s těmi rodiči nebo se mezi sebou pořádně dorozumět. A ještě třeba ty tradice ve vietnamské rodině jakoby u těch rodičů jsou opravdu tradiční, třeba dodržují nějaké věci a ty děti už ne a ještě si o tom nemůžou ani popovídat, takže...Ale zas pro ty rodiče je důležité, aby vedli ty děti k tomu, aby tady nějak uspěly.“ (Rozhovor 5)

Další problém, který byl zmíněn v souvislosti se zachováním původní kulturní identity, je vznik **uzavřených komunit**, které jsou tradičně spojovány s **multikulturální integrační politikou**. Opět zde byl zmíněn příklad vietnamské komunity, která byla částí dotazovaných považována za uzavřenou, a to podle některých dotazovaných ztěžuje poskytování adekvátních služeb jejím členům. Tyto překážky jsou vytvářeny **jazykovou bariérou, nedůvěrou a odlišností české mentality**. Jiní uzavřenost komunity nevnímali jako překážku. Spíše zdůrazňovali hledisko, že dotyčnému migrantovi bude chybět dostatečný **sociální kapitál**, aby se mohl co nejlépe integrovat do společnosti.

- *„... Samozřejmě komunity jsou zajímavý, ale taky nějakým způsobem je potřeba s nima pracovat směrem ven, aby ti lidé byli pak co nejmíň závislí právě na té komunitě. Když komunita je moc uzavřená, tak prostě to napomáhá tomu, že tam pak bují různé služby za, za velké úplaty a vytváří to hodně závislosti.“ (Rozhovor 5)*
- *„Obecně čím víc se člověk přizpůsobí jako té té hostitelské zemi, tak tím si jakoby získává lepší šanci pro uplatnění v životě ve smyslu sociálních vazeb na na dejme tomu na tu hostitelskou zemi na ty lidi ...Určitě existuje celá řada uzavřených komunit, ale nemyslím si, že je to a priori špatně jakoby pro tu hostitelskou zemi, i když v tu chvíli samozřejmě tam může docházet jakoby k větším patologiím dejme tomu v nějakým smyslu. Ale myslím si, že je to především špatně pro ty samotný lidi, kteří vlastně ztrácejí možnosti uplatnění v nějakým jako mainstreamovým ehm ... smyslu života.“ (Rozhovor 13)*

V jednom případě respondent hovoří o záměrném vyhýbání se slovu multikulturalismus pro jeho spojitost právě s **uzavřenými komunitami** a státní politikou z roku 1999. S tímto

určitým způsobem souhlasí všichni dotazovaní, protože vždy zdůrazňují, že primárně integrují jednotlivce. Každý klient přichází individuálně nehledě na to, do které komunity se zařadí.

- *„[...] Tam se od roku 99, tam se prostě vyloženě pracovalo s tím multikulturním stylem, s tím komunitárním. Tam se mluvilo o komunitách cizinců, je potřeba budovat komunity cizinců... A to bylo něco, proti čemu my jsme se od začátku chtěli jasně vymezit. My jsme si řekli, že neintegrujeme žádný konumity, jo, ale konkrétní jedince.“ (Rozhovor 3)*

V jednom případě bylo uvedeno, že se daná organizace ve formulaci svého poslání a cílů jednotlivých aktivit termínu multikulturalismus záměrně vyhýbá, protože vnímá jeho zatížení **negativními konotacemi a historickou minulostí** neúspěšného typu integrační politiky.

- *„Vůbec při definici naší mise a tak dále vlastně slovu multikulturalismus ze začátku vyhejbal. Protože si myslíme, že už prostě ten výraz je kontaminovanej tolika nejrůznějšími významy a podobně, a že vlastně úplně zbytečně to používání toho slova odvádí pozornost od toho, co jako vlastně my chceme dělat.“ (Rozhovor 3)*

V průběhu výzkumu vyšlo najevo, že jedním z hlavních problémů termínu **multikulturalismus** je jeho **vágnost a nedostatečná definice**. Tento fakt byl důvodem, proč se většinou NNO termínu vyhýbají. Dokonce si v některých případech stěžovali na skutečnost, že v oblasti migrace se vyskytuje řada termínů, která nejsou dobře používána v rámci široké veřejnosti, protože jim chybí dostatečná definice.

- *„[...] multikulturalismu nebo těch pojetí, vysvětlení, co to vlastně je, je prostě nekonečný množství.“ (Rozhovor 3)*
- *„Je to určitě jednak o nevysvětlování pojmů, protože pojmy obecně a v migraci velmi často dochází k obrovské záměně pojmů. Co se týče uprchlíci, prostě žadatelé o azyl, migranti, nelegální migranti a právě ten multikulturalismus.“ (Rozhovor 13)*

- „[...] v rámci té teoretický jsme se jim snažili předat trošku takový základy vlastně o migraci, jak světový, tak v Česku, nějaký vůbec data, termíny jak používat správně, protože to se taky často dělají chyby...[...] Jo, tak já myslím, že je to třeba u „uprchlík“. Že v tom se dělají chyby. Pak se hodně snažíme na to upozorňovat, i vlastně výraz ilegální imigrant a legální, že by se vlastně neměl používat, protože vlastně ta osoba sama o sobě nemůže být nelegální, takže... ten konkrétní termín je právě neregulérní v češtině.“ (Rozhovor 1)

V některých případech zazněl důvod přílišné provázanosti pojmu s projevem **Angely Merkelové**, který byl **chybně interpretován v médiích** a došlo tak k dezinterpretáčnímu "šumu". Nevůle v užívání pojmu je jednak částečně způsobená jeho **medializací**, která k němu uměle vytvořila negativní vnímání, jednak **politizací** oblasti migrace, kterou využívá převážně populistická část politického spektra.

- „[...] Ale myslím si, že je to taky hodně o vzrůstajícím populismu, takže to nejsou jenom média, ale politici toho spektra populistického to jako rádi využívají ve svůj prospěch jako takovej strašák.“ (Rozhovor 1)
- „A některý jakoby naopak zase multikulturalisti, když už jako viděli, že už se trošku dostali do pasti, tak začali jako utíkat, z té pasti, tím, že řekli: multikulturalismus není žádná ideologie, to je fakt. Jo, prostě multikulturalismus je realita. No, ale fór je v tom, že pod hlavičkou toho multikulturalismu se dělaly státní politiky nebo prostě programy nějaký, který jako zdůrazňovaly jenom určitý fakt, jenom určitý části té reality, řekněme, že jo. [...] Je to prostě o neúspěšnejch integračních politikách.“ (Rozhovor 3)

Samozejmě nelze opominout i **kritiku multikulturalismu**, kterou někteří doplnili hned vzápětí. Multikulturalismu jako integrační politice byl vyčítán její důraz na **uzavřené** komunity, které spolu nekomunikují a žijí si svým vlastním životem. Podle jednoho respondenta by bylo řešení, aby vznikaly spolky, kde by bylo více národností, nikoliv pouze jedna.

- „Ale mně schází tady, když chceme dělat multikulturalismus, tak by měly být jako čínsko—vietnamsko-ukrajinsko-ruská asociace, jo, hned při zrodu, hned při zrodu a hned jako zkusit hledat jako ty společné věci, to je to, co mi trochu schází.“ (Rozhovor 4)

Dále bylo politice multikulturalismu vyčítáno, že se jedná o ochranu kultury navzdory ostatním. To znamená, že to je multikulturalismus, který **bariéry** vytváří, než aby je rozmazával. Cizí **kultura** z této perspektivy není vnímána pouze jako obohacení, ale rovněž jako problém. **Diskriminace** dané kultury, ani ta pozitivní, není pojímána jako řešení.

- „To, že prostě ty lidi jsou z odlišného kulturního prostředí jako, je jejich věc a může to být i fajn, ale může to být zároveň problém, ale je to prostě něco, s čím se musí pracovat a ne něco, co je prostě potřeba buď potírat nebo ochraňovat. Ne jako, že prostě jsem měl pocit, že i ten způsob nějak takhle užívanýho jako nějakýho multikulturního pojetí vlastně vede k tomu, že buď přesně něco potíráte nebo ochraňujete, ale když to ochraňujete, tak navzdory něčemu, že jo. Tím pádem vlastně vytváříte hranice, bariéry.“ (Rozhovor 3)

Jiní naopak **kritiku multikulturalismu** zcela odmítali, protože zde nespatořovali souvislost s integrační politikou. V jejich pojetí je multikulturalismus **reálný stav**, který nelze jinak vnímat, proto je z jejich perspektivy tato problematika zcela absurdní.

- „Skrze to moje vnímání mi přijde neskutečný ta kritika multikulturalismu, která vlastně všude teď je. Vlastně pro mě teď pozbývá smyslu, protože prostě multikulturalismus je stav. Reálný stav.“ (Rozhovor 13)

3.1.7.1.1. MIGRACE

Jelikož řada respondentů odpověděla, že **multikulturalismus** je **realita**, ptala se autorka výzkumu, v některých případech rovněž na vnímání problematiky migrace, která s tématem úzce souvisí. Migrace je účastníky výzkumu vnímána jako **přírozený fenomén**, jemuž nelze ve svobodné demokratickém světě zabránit. Rovněž nelze přimět migranta, aby se vzdal své původní kulturní identity ve prospěch země, do níž se stěhuje. Jeden respondent

uvedl, že migrace s sebou přináší obohacení hostitelské země, ale i země původu, s níž udržuje migrant stále řadu vazeb. Takže je to chápáno jako **reciproční vztah** mezi oběma zeměmi.

- „*No, máme to tak, že pokud jsou otevřené hranice a bude nějaká otevřená společnost a i Češi migrují ven, jo, tak je to prostě něco přirozeného a něco, co prostě patří k tomuhle otevřenému světu a vždycky k otevřenému světu, pokud ten svět byl otevřen, vždycky patřilo. Prostě já to jako fakt vnímám jako součást lidské mobility jako takový, že prostě podobně jako o víkend vyrazíme na vejlet, tak někdo prostě vyrazí někam za prací, za studiem nebo se rozhodne přesunout se na celý život, no.*“ (Rozhovor 3)
- „*[...] no, prostě my vycházíme z toho, že je to transnacionální migrace, že ten člověk jako pořád udržuje vztahy, sociální vazby a kulturní vazby napříč hranicemi, bez toho, že by je pŕilil. Takže tam jako je... no, není možný ignorovat tohleto... že i přináší nějaký věci ze země původu, pak odsud tam, tím nemyslím jenom fyzický... ale i nápady nebo myšlenky, že se to prostě různě míchá.*“ (Rozhovor 1)

Někteří respondenti vzpomněli **nedostatečné koncepční řešení** problematiky migrace ze strany státní správy. Bylo jí vytýkáno, že nepodporuje cílenou migraci, z některých regionů, dále pak zazněla v této souvislosti kritika řešení situace azylantů.

- „*Jasně, je to přirozený, je to přirozený, vždycky to bylo, je a já si myslím, že, že Česká republika jako s migrací jako si myslím, že zachází, zachází jako špatně, jak jsem řek na začátku, jsme xenofobní, uzavření a, a určitě bychom měli podporovat více, možná i cíleně trochu jako, tak jak to dělají jiné státy jako, jo, třeba migraci z určitých regionů, třeba lidí určitých profesí – a bylo by to velmi dobře jenom, určitých věkových struktur, jako cíleně ji podpořit, jo.*“ (Rozhovor 4)
- „*[...] měl by se jako řešit nějak víc koncepčně. Ted'kon to postavení jako těch řídicích orgánů je, že je nějaký problém a ten se prostě stále odsouvá, jo, zvlášt' u, co se týče třeba přijetí těch uprchlíků, ten azylový zákon prostě je strašně zastaralý a prostě pořád jakoby tak utíká před tou realitou, že ti lidé jsou, a pak samozřejmě je nějaká zodpovědnost a nějaké etické věci a ...*“ (Rozhovor 5)

Migrace má souvislost s bezpečností, ale nelze na ni nahlížet pouze z tohoto pohledu.

- *„Myslím si, že je chyba dívat se na migraci prizmatem jenom bezpečnosti a rizik. Myslím si, že v České republice to tak není a domnívám se, že celkově to tak není ani ve světě. Prostě to procento tý kriminality je zhruba stejný a pokud ten stát vlastně tu migraci úplně škrtí a nemá otevřený žádný cesty legální migrace, tak to samozřejmě vede k tomu, že ty kriminální skupiny na tom jakoby kořistěj na převaděčství a zprostředkovávání a tak dále, protože prostě ti lidi nemaj šanci a migraci prostě nezastavěj.“ (Rozhovor 2)*

3.1.7.1.2. ZÁKON O DVOJÍM OBČANSTVÍ

Všichni dotazovaní hodnotí zákon o dvojím občanství velmi **pozitivně** „jako krok správným směrem“. Cizinci a krajané v cizích zemích vnímali podle zástupců NNO zákon rovněž veskrze pozitivně. Dále pak azylanti a držitelé mezinárodní ochrany, kteří se nemohou se statutem azylanta navrátit do vlasti, takže ti mají dle respondentů nejčastější zájem o občanství. Jednou byla vyslovena zajímavá poznámka o **národním státu**, který v dnešní době míchání kultur pozbývá smyslu, takže dvojí občanství je považováno pouze za logické vyústění této skutečnosti, které má přínos i pro Čechy žijící v zahraničí. Samozřejmě dvojí občanství má své **limity**, protože to záleží i na legislativě druhé země, jejíž občanství si chce daný jedinec ponechat, zda mu to umožní.

- *„No, jako ještě všeobecně taková věc. Co se týče azylantů a lidí s doplňkovou ochranou, tak oni na občanství velmi čekají kvůli tomu, že pokud mají azyl, tak se nemůžou vrátit do své země původu. Kdežto když dostanou občanství, tak ohromná změna v jejich životě.“ (Rozhovor 5)*
- *„[...] A myslím, že i rozumná i pro Čechy. Mnoho Čechů vlastně ztratilo občanství tím, že nabylo nějaký jiný. Vlastně v současném světě to jako nemá... že ty národní státy ztrácej význam.“ (Rozhovor 2)*

Ovšem zazněly i hlasy z řad českých občanů, které se stavěly k přijetí zákona spíše **negativně** z důvodu potenciálně nedostatečné **loajality** těchto občanů.

- „Když jsme nějakým způsobem lobovali, tak se ozývali lidi, jakože to je chyba, dvojí občanství a podobně, že ty lidi budou jakoby... zrádci vlastně, že mají jako ke dvěma státům ten vztah...“ (Rozhovor 2)

Část z respondentů se dokonce přímo podílela na jeho vzniku, takže u nich bylo možné zaznamenat větší spokojenost s jeho podobou, což může být zapříčiněno i **osobní angažovaností** ve schvalovacím procesu. V době, kdy byl prováděn výzkum, nebyla k dispozici data ohledně počtu žádostí a počtu udělených občanství, takže část z nich vyslovila jisté pochybnosti do budoucnosti, jak bude celý systém vypadat. Mohl by být totiž rozdíl v tom, jak zákon funguje **de iure** a **de facto**.

- „Já jsem s tím zákonem poměrně spokojená, nám se tam podařilo vybalancovat nějaký práva a povinnosti... Samozřejmě ta rozhodovací praxe ukáže, jak dalece to Vnitro tam má to správný uvážení, že i když to ten cizinec splní, tak neudělí státní občanství..., ale obecně si myslím, že to byl krok správným směrem a myslím si, že ten zákon prostě není extrémně přísnější [...]“ (Rozhovor 2)

Jednou byl vysloven názor, že Česká republika je velmi **skoupá** v udělování občanství v souvislosti s **teroristickými útoky**, což ale nebylo hodnoceno nijak negativně.

- „No tak, Česká republika nerada uděluje své občanství cizincům. Hlídáme si to hodně. Což možná zase teďka v souvislosti s teroristickými útoky v určitý chvíli může být racionální postup. Potom českýho občana už stát nevyhostí.“ (Rozhovor 7)

Téměř všichni respondenti byli spokojeni s přísností nastavených podmínek pro získání občanství. Obecně je všichni hodnotili tak, že jsou adekvátně nastavené. Přesto na konto znění zákona zaznělo několik připomínek. Byla mu vyčítána **vágnost** některých **pojmu**, které nikdo neumí interpretovat. Nadto v těchto případech zatím neexistuje žádná **judikatura**, s níž by se dalo pracovat. Je to tedy nejednoznačnost pojmosloví společně s prokazováním finančních prostředků, k nimž mají někteří zástupci NNO **výhrady**.

- „To prokazování finančních prostředků nebo to že nesmí být neodůvodněná sociální zátěž pro stát to jsou takový ne příliš konkretizovaný body [...] Třeba klienti se mě často ptají, jestli když budou čerpat příspěvek na dítě, jestli už to jako je ta zátěž nebo

není. A těžko se na to odpovídá. takže Spíš tahleta jakoby nejednoznačnost mi na tom vadí, než že by to bylo nějaký moc přísný.“ (Rozhovor 7)

Jeden respondent uvedl ve své promluvě příklad, který lze nazvat **paradox občanství**, kdy jeho nabytí pro migranta spíš znamená šok a pocit vykořeněnosti. Byl uveden případ migrantů, kteří získají občanství, ale stále neumí dostatečně plynule česky, aby mohli být zcela integrováni do české společnosti jako její plnohodnotná součást, přestože splní všechny potřebné podmínky. Tito lidé často v České republice pobývají dobu delší než 5 let²⁸ a jsou zvyklí radit se s NNO v rozmanitých situacích. Získají-li status občana, tak nárok na pomoc ze strany NNO ztrácí a zůstanou sami na orientaci ve státním systému.

- *„Takže, vlastně zvlášť ještě když je z nějaké exotické země, tak se mu velmi těžce vysvětluje, že skutečně je občan, a může pořád narážet na to, že prostě pořád v té společnosti s ním jednají jako s migrantem a on už má to občanství. Neumí třeba skvěle česky, takže pořád je jakoby do té skupiny škatulkovaný migrantů. Ztrácí třeba nárok na podporu ve většině neziskových organizacích migrantských, takže najednou vlastně opravdu odkázaný sám na sebe, takže občas jsou ty lidi z toho v šoku.“ (Rozhovor 5)*

3.1.7.1.3. POUŽÍVÁNÍ POJMU V DOKUMENTECH NNO

Obsahová analýza sestávala z prostudování výročních zpráv z let 2014 a 2015 a webových stránek zkoumaných NNO. Lze tvrdit, že multikulturalismus a od něj odvozená slova jako **multikulturalita** a **multikulturní** se vyskytují výhradně v souvislosti s **aktivitami**, kdy má docházet k setkání majority s danou národnostní menšinou či menšinami. Jedná se nejčastěji o **jednorázové akce** či setkání, kde se předpokládá, že budou přítomni zástupci více národností a kde dochází k seznamování s kulturou dané národnostní menšiny. Je zde tak implicitně přítomen aspekt **rozmanitosti** a **oboustranného obohacení**.

Některé organizace se přívlastku **multikulturní** vyhýbají a používají místo toho výrazy: **zapojování majority**, **interkulturní** apod. Některé organizace se tak na svých stránkách a výročních zprávách zcela vyhýbají **multikulturnímu diskursu**, avšak jsou takové, které dříve hojně multikulturní diskurs používaly, ale ve výročních zprávách z roku 2015 a popisech aktivit od něho částečně upouští.

---

²⁸ 5 let trvalého pobytu je podmínka pro získání občanství.

Následující tabulka reflektuje četnost používání slova **multikulturalismus** a jeho variant v dokumentech jednotlivých NNO. NNO jsou v tabulce řazeny dle abecedního pořadí. Dále jsou zaznamenány následující tři stupně používání výrazu: 0 - vůbec termín nepoužívají, 1 - omezené používání termínu 2 - četné používání termínu. Přičemž termín, aby byl počítán musí být použit v rámci textu, nikoliv v rámci rozvahy a nesmí být v názvu jiné NNO. Označení 1 získá ten text, kde se termín v textu objevuje alespoň jedenkrát. Označení 2 má text, v němž se objevuje termín třikrát a vícrát. x - je označení pro výroční zprávy, které nejsou na webu dostupné, takže je nebylo možné analyzovat.

Tabulka 7. Četnost výrazu multikulturalismus v dokumentech NNO

NNO	VÝROČNÍ ZPRÁVA 2014	VÝROČNÍ ZPRÁVA 2015	WEBOVÉ STRÁNKY
CIC	0	0	0
Člověk v tísni	0	0	1
InBáze	2	1	2
Konsorcium	0	0	0
OPU	2	1	2
Poradna pro občanství, občanská a lidská práva	x	x	0
Sedm paprsků	x	x	2
SIMI	2	2	1

Zdroj: vlastní výzkum

Četnost užívání daného výrazu v rámci dokumentů NNO nemusí vůbec reflektovat vnímání daného termínu konkrétními zástupci NNO. Přesto však může sloužit jako vodítko. Zástupci některých organizací zcela odmítali používání pojmu a zcela se od něj v rozhovorech distancovali, avšak v rámci studia dokumentů vyšlo najevo, že v rámci organizace se pojem používá.

3.1.7.2. DEFINICE MULTIKULTURALISMU A VZTAH K NĚMU - SS

Část zástupců státní správy definuje multikulturalismus jako **reálný stav**, část na něj nahlíží jako na **perspektivu vnímání chodu společnosti** nebo jako na **akademický pojem**, který v praxi nemá své uplatnění. V rámci definice používají všichni kategorie **rozmanitosti kultur**, které však nejsou vždy hodnoceny jako **obohacení**. Opět se v definicích objevuje atribut předem vytyčeného prostoru. **Pohled municipalit** se liší od pohledu zástupců **ministerstev** v tom smyslu, že zástupci městských částí nevnímají **paralelnost kultur**, ale spíše na něj nahlíží jako **život spolu**. Zástupci **ministerstva** zmínili navíc aspekt **uzavřenosti komunit**, které se řídí vlastními pravidly, ale jejich soužití je respondentem z MPSV považováno za **harmonické**. Naopak na **MV** byl použit v souvislosti s paralelním životem komunit výraz "**strašák**".

- *parafráze: Soužití různých etnik, státních příslušností, které žijí souběžně a dodržují svá pravidla a hodnoty. (Rozhovor 8)*
- *„Paralelní existence. Takové jako soužití ... nekonfliktní soužití lidí pocházejících z různých kulturních prostředí.“ (Rozhovor 12)*
- *„No, tak je to přístup nějakýho společenskýho vnímání.“ (Rozhovor 9)*
- *„Multikulturní je pro mě... přítomnost. Přirozená přítomnost různých kultur, různých národností, v nějaké komunitě, v nějaké společnosti. v nějaké oblasti.“ (Rozhovor 14)*

Multikulturalismus je vnímán jako **přirozený jev**, který bývá nejčastěji vměstnán do **městských hranic**.

- *„Ehm určitý jakoby fakt, který si vztahuju k tomu, že jsme v Praze, žijeme v metropoli, v globálním světě, v demokracii, kde přirozeně tyhle ty velké města, metropole k sobě stahují cizince, různé skupiny lidí. Představitelé různých kultur. A multikulturalismus je... nebo takhle.. multikulturní je pro mě atribut typický právě nějakýho toho města.“ (Rozhovor 14)*

V jednom případě byla zmíněna souvislost mezi vnímáním dané problematiky jako **přirozenosti** a vlastní **výchovou**.

- „[...] a pro mě je to poměrně přirozená záležitost, protože jsem takhle byla vychovávána od dětství sjevma rodičema.“ (Rozhovor 9)

Zazněla také **kritika multikulturalismu**, kterému byla vyčítána **koncovka -ismus**, která dle autora výroku evokuje povinné přijetí pojmu.

- „Mě tam trošku dráždí ten -ismus nebo něco takovýho. Že to jako ... to si myslím, že je dneska hodně spojovaný, že se lidem dneska hodně cpe, nějaký přijímání věcí, na který oni nejsou tak nějak jako zvyklí.“ (Rozhovor 14)

Dále byla v souvislosti se zkoumaným termínem připomenuta **historická zkušenost** s odsunem vybraných menšin po druhé světové válce, která způsobila, že česká společnost je dnes poměrně homogenní a to dle respondenta ovlivňuje i postoj české veřejnosti vůči cizincům v rámci uprchlické krize.

- „Že právě jsme byli hodně poznamenaný jako Československo tím, že jsme byli po vyhnání Němců a všeho možnýho v historii dost jako jednolitá společnost a to multikulturální a multikulturalismus mnohý lidi trošku dneska straší. Zvláště právě v souvislosti s nástupem migrační krize.“ (Rozhovor 14)

Na Ministerstvu vnitra a na Praze 4 vyjádřili svou **rezervovanost** vůči pojmu, který dle jejich slov, když je možné, tak vůbec nepoužívají.

- „Když máme ten festival Kaleidoskop, tak tam máme multikulturální festival Kaleidoskop. Ale sám osobně jako úplně programově ten pojem úplně netlačím. Víím, že pro spoustu lidí je to červenej hadr.“ (Rozhovor 14)

Na Ministerstvu vnitra byl zmíněn **výrok Angely Merkelové** a jeho **dezinterpretace**, která podle respondentů způsobila **negativní konotace**, které pojem s sebou přináší.

- parafráze: „Výrok Merkelové vyvolal negativní emoce, protože její výrok byl špatně interpretován. Problémem integrace v Německu jsou gasterbeistři, kteří vytvořili paralelní společnost. Dříve byl přístup k integraci takový, že cizincům byla snaha dát co nejrychleji všechna práva a oni se pak integrují sami. Od toho se upustilo.“ (Rozhovor 8)

Naopak na MPSV bylo řečeno, že výraz multikulturalismus v dotazovaném nevzbuzuje žádné emoce a považuje ho za pojem zcela **neutrální**, což je dle slov autora výroku dáno jeho náplní práce, kdy **dennodenně** řeší problematiku cizinců.

- „Pro mě je to neutrální pojem a něco, co existuje.“ (Rozhovor 12)

Respondenti na Ministerstvu vnitra a MČ Praha 4 vypověděli, že v rámci **multikulturních akcí** dochází sice ke komunikaci minorit s majoritou, ale jejich problém tkví v tom, že je většinou navštěvují lidé, kteří mají o danou problematiku zájem, takže dopad na majoritu jako takovou není tak markantní. Rovněž dotazovaní na MV vypověděli, že příliš nevidí smysl v prezentaci kroků jednotlivých národnostních menšin, protože to nemá dle jejich názoru vůbec žádný dopad na společnost. Zároveň ale uznali, že nechtějí migranty "odstříhnout" od jejich původní kultury. Naopak na MPSV zazněla v souvislosti s **původní kulturní identitou** příslušníků menšin následující rčení, které tvrdí, že pokud se chtějí integrovat do společnosti, tak se musí svých kořenů vzdát.

- „Už za starýho Říma se říkalo: Kdo chce být Římanem, necht' se chová jako Říman.“ (Rozhovor 12)

Od **zástupců městských částí** zaznělo, že je důležité, aby si migranti svou **původní kulturní identitu** zachovali, avšak pouze v limitech stanovených legislativou. Na jedné městské části zaznělo, že nyní se v rámci multikulturních aktivit nezdůrazňují odlišnosti jednotlivých kultur, jako tomu bylo dříve, ale společné znaky jednotlivých kultur.

- „Tak nějak zpracovávají to téma multikulturality. Ale není to už právě o tom, co mají dejme tomu Japonci nebo jiná národnost prostě speciálního a jiného. Ale už je to spíš o tom hledání těch společnejch jakoby znaků a o tom, abysme jako právě úplně neupozorňovali právě na ty odlišnosti, i když jsou samozřejmě taky právě důležité v té komunikaci, tak abysme věděli jaká národnost má jakou specifikum.“ (Rozhovor 9)

Zástupci městských částí při popisu **multikulturních aktivit**, které organizují, v obou případech vzpomněli důležitost prostředí, v němž se daná akce odehrává. Dříve totiž jednodenní festivaly byly organizovány na půdě radnic, takže tam přišla pouze úzká skupina lidí, která měla o událost zájem. V rámci rozšíření cílové skupiny na celou společnost byly přesunuty akce na **volné prostranství** ve velkých parcích situovaných v městské části. Zde tak dle respondentů nejvíce dochází k ovlivňování majority. "

- „My už jsme zjistili, že z hlediska návštěvnosti je pro nás výhodné udělat to jakoby open air pod širým nebem, tady v centrálním parku Prahy 13, protože když jsme to pořádali na začátku vlastně (zvoní telefon) toho období, kdy jsme dělali ten projekt, tak jsme to dělali v kulturním domě. Tam jako moc jako ty lidi nepřicházeli dovnitř, že měli možná nějaký zábrany vstoupit někam do neznáma. Nicméně když to pořádáme takhle na volném prostranství, tak jako ty lidi přicházejí, protože ztratěj ty obavy.“
(Rozhovor 9)

3.1.7.2.1. POUŽÍVÁNÍ POJMU V DOKUMENTECH SS

Obsahová analýza se věnovala prostudování oddílů věnujícím se integraci cizinců na webových stránkách obou městských částí, MPSV a MV. Analyzovány byly dostupné dokumenty z let 2014, 2015 a 2016. Zkoumané orgány státní správy jsou v tabulce řazeny dle abecedního pořadí. Dále jsou zaznamenány následující tři stupně používání výrazu: 0 - vůbec termín nepoužívají, 1 - omezené používání termínu 2 - četné používání termínu. Termín, aby byl počítán, musí být použit v rámci textu a nesmí být v názvu nějaké organizace. Označení 1 získá ten text, kde se termín v textu objevuje alespoň jedenkrát. Označení 2 má text, v němž se objevuje termín třikrát a víckrát. x - je označení pro dokumenty, které nejsou na webu dostupné, takže je nebylo možné analyzovat.

Tabulka 8. Četnost výrazu multikulturalismus v dokumentech státní správy

SS	WEBOVÉ STRÁNKY	DOKUMENTY NA WEBU		
		2014	2015	2016
MČ P 4	0	x	2	x
MČ P 13	0	1	1	1
MPSV	0	0	0	1
MV	0	2	2	2

Zdroj: vlastní výzkum

V žádném textu na webu není slovo multikulturalismus či multikulturní přímo zmíněno. Jak bylo řečeno v oddíle obsahové analýzy webových stránek NNO, četnost nemusí být přímo kauzálně spojená s postojem k danému termínu, který chovají mluvčí, ale může

sloužit jako vodítko. Z tabulky je patrné (viz Tab.8), že výraz je nejvíce skloňován v dokumentech Ministerstva vnitra, přestože se od něj respondenti v rámci výzkumu distancovali. V četnosti se neodrazila uprchlická krize, kdy by dle očekávání mělo dojít v roce 2016 k útlumu frekvence pojmu dokumentech vydaných. Analýza tak nepotvrdila očekávání a slouží pouze k dokreslení představy o četnosti užívání pojmu.

Zajímavá byla souvislost používání výrazu multikulturní, který se nejčastěji používá v souvislosti s **jednorázovou akcí**, jež je časově ohraničená (například multikulturní večer či týden). Pokud se jedná o popis dlouhodobějšího projektu, je to vždy klub či volnočasová aktivita, kdy se setkává **majorita s minoritou**.

3.1.7.3. ATMOSFÉRA VE SPOLEČNOSTI PŘED UPRCHLICKOU KRIZÍ - NNO

Část rozhovorů probíhala v období od dubna 2015 do května 2015, kdy už se hovořilo o migrační krizi, ale její mocnost a vliv nabraly na síle až v červnu 2015. Rovněž až v této době byla problematice věnována mnohem větší mediální pozornost. Proto byla tato část označena za období před uprchlickou krizí.

Z analýzy rozhovorů vyplývá, že už od dubna 2015 NNO zaznamenávají rozšíření **xenofobních nálad** ve společnosti, které se obrací vůči jejich klientům. Nenávistné "výlevy" si však neberou za oběť jen migranty, ale i samotné NNO. Někteří to vysvětlovali českou **historickou zkušeností**, jiní **politizací tématu migrace**, další zase **mediálními manipulacemi**. Poslední dva důvody byly respondenty zmiňovány nejčastěji. Řada dotazovaných také vypověděla, že spatřují rozdíl mezi **lokální** a **celorepublikovou úrovní**.

Na **lokální úrovni** jsou vztahy mezi majoritní společností a migrantskými minoritami mnohem lépe hodnocené. Často podle respondentů z různých výzkumů vyplývá, že Češi nemají zásadní problém s cizinci. To je podle nich dáno **osobní zkušeností**. Naopak na **celorepublikové úrovni** se projevuje "**nezkušenost**" majority, kterou využívají **média**, aby zvedla své tržby, a pak jsou to také **populisté** a někteří politici, kteří využívají tématu ve svůj prospěch.

- „Ale zároveň v tom každodenním životě na té sousedský úrovni si myslím, že Češi nejsou až tak jako nenávistný třeba nebo tak hrozně uzavřený, že tam jako to vlastně

funguje a ukazují se na tom i... Tuším byl teď nějaký výzkum, který dělal ten Výzkumný ústav práce sociálních věcí, který vlastně říká, že na té lokální úrovni nevnímají Češi cizince jako problém, ale na té celorepublikové to vnímají ty stejní Češi, protože prostě se o tom mluví v médiích... “ (Rozhovor 2)

Historické zdůvodnění xenofobních nálad sahá do období po druhé světové válce, kde došlo k tzv. řízenému a divokému odsunu německé menšiny z území Československa. Rovněž bylo připomenuto rozdělení Československa, kdy podle respondenta došlo také k řízenému odsunu slovenské menšiny.

- *„My jsme tradičně, tradičně xenofobní, máme velkou zkušenost v tom, souvisí to s naší historií taky samozřejmě. [...] Ale jo, odsunuli jsme milionové menšiny jako z Československa – německou, pak jsme odsunuli řekněme i tu slovenskou[...] Takže my v tom máme jakoby bohatou tradici, jako jsme to dost v uvozovkách vyčistili, takže... a to nám nějakým způsobem zůstalo.“ (Rozhovor 4)*

Média jsou obviňována z manipulace fakty, nedostatečného chápání a používání pojmů z oblasti migrace. Někteří respondenti spatřují problém v tom, že migranti nedostávají v médiích žádný hlas, takže tím může dojít snadno k dezinterpretacím a navíc není zpravodajství pak **objektivně** vyvážené.

- *„A co se týče samotných migrantů, tak hodně často nebo ten poslední rok si jako nejde všimnout toho, že, nebo nejde nevšimnout, že jsou docela třeba naštvaní nebo se v České republice cítí špatně, a to třeba konkrétně jakoby třeba arabsky mluvící migranti, kteří žijou v České republice, tak ty poslední roky mají velmi těžký postavení, protože vlastně nějakým způsobem jsou obviňovaní za věci, co probíhají ve zpravodajství.“ (Rozhovor 5)*
- *„A tou naší hlavní činností je právě zlepšovat obraz cizinců v českých médiích, protože vnímáme, že je tady tak jako několik základních problémů, a to třeba ten, že cizinci moc nemají prostor v médiích, že i pro novináře je to pořád taková trošku problematická oblast, že se těch cizinců trošku jakoby bojí nebo je někdy ani nenapadne jim dát hlas, takže se často stává, že se o migrantech píše, ale vlastně o tom mluví jen, já nevím, zástupce ministerstva vnitra, neziskových organizací, všichni možní, ale ti samotní imigranti ne.“ (Rozhovor 1)*

Politizace tématu způsobila, že politici začali využívat médií k tomu, aby vzbudila v lidech strach z určitých skupin migrantů a získávala jednoduše hlasy ve volbách. Podle aktérů výzkumu se tyto skupiny migrantů mění podle aktuální politické situace. Nyní se terčem útoků stává **muslimská** menšina.

- „*Tohle téma se hodně stává ústřední a využívají ho různí politici, různá extrémní sdružení a tak... Takže to je jedna věc, kterou my vnímáme, že se zhoršuje a jinak těžko říct, co se zlepšilo, zhoršilo... Podle mě se to přesouvá z různých skupin imigrantů, o kterých se negativně píše a teď mi přijde, že jsou to právě ti muslimové.*“ (Rozhovor 1)

Tato atmosféra panující ve společnosti **ztěžuje NNO práci**, protože nemohou pro členy zmiňované minority nalézt například ubytování. Pokud majitel daného bytu slyší arabské jméno, tak mu ho automaticky odmítne pronajmout.

- „*[...] třeba nabízíme službu hledání ubytování nebo hledání práce, tak v tuhle chvíli, pokud hledám ubytování pro někoho s arabským jménem, tak vopravdu v tom telefonu se setkáváme jakoby s nějakým nepřátelským přijetím mnohem častěji, než to bylo dřív.*“ (Rozhovor 5)

Naopak **pozitivně** začala být podle některých respondentů vnímána **ukrajinská** menšina.

- „*Tak vlastně najednou se vzedmula nějaká vlna, že zas naopak Ukrajinci mají docela větší podporu, než měli ve společnosti dřív.*“ (Rozhovor 5)

3.1.7.3.1. ATMOSFÉRA VE SPOLEČNOSTI PO UPRCHLICKÉ KRIZI - NNO

Zkoumané NNO se shodly, že uprchlická krize způsobila dvě dichotomické vlny, které se vzedmuly v rámci společnosti. Jednalo se o vlnu nebývalé **solidarity** s uprchlíky a vlnu **negativního chování** namířenou vůči muslimským migrantům a pracovníkům NNO.

Vyostření debaty kolem uprchlíků NNO přikládají stále **politickému boji a mediálnímu zájmu**. Zástupci NNO nabyli dojmu, že jsou to nejčastěji vysokoškolsky vzdělaní mladí lidé, kteří se snaží být solidární s uprchlíky a vytváří spontánní sbírky pro uprchlíky. Tak zvané hate speeches se proti minulému období významně navýšily dle výpovědi dotazovaných. Nenávistné maily a telefonáty již nejsou výhradně anonymní záležitostmi, hlásí se k nim totiž hrdě i lidé z akademické půdy.

- „Tak způsobily vlastně to, že cizinci, migranti, uprchlíci, muslimové jsou opravdu nenávidění... a potažmo teda nevládky jsou nenávidějma skupinama ve společnosti bez jakýhokoliv reálného podkladu.“ (Rozhovor 10)
- „Já jsem se naopak setkala s tím, že třeba ... za mnou přišli nějaký mladý kluci, říkali, že jsou akorát absolventi vysokých škol. Dali se dohromady opravdu jenom proto, že jezdí autama věci uprchlíkům.“ (Rozhovor 6)
- „Teďka v poslední době se vzedmula velká vlna solidarity. A ty lidi se o tu otevřenost snaží. Já doufám, že ta neotevřenost nebo ta uzavřenost se projevuje pouze hlavně na sociálních sítích, a ne prostě face to face... Doufám, doufám že jsou to .. zatím se mi to docela potvrzuje... že jsou to jen hospodský řeči.“ (Rozhovor 7)

Všichni respondenti neradi slyšeli používat termín **uprchlická krize** v kontextu České republiky, protože, jak se všichni shodli, zde krize nikdy neproběhla. Jednalo se o uprchlickou krizi bez uprchlíků. Ty si vzali za nástroj mocenského boje **politických představitelů a médií**.

- „V tom českém kontextu je to tak, že ji vnímám jako čistě politický konstrukt, který vlastně vytvořily naše politické elity v rámci buď vnitrostranických nebo témat na národní úrovni. A myslím si, že když to vytvářely, tak nedohlídly toho, co to bude vlastně znamenat. To znamená, že v zemi, která vlastně žádný uprchlíky nemá. Žádný sem skoro nepřišli, má poměrně slušnou bych řekla migrační strategii nebo nějakou trošičku vizi a má nějak slušný nebo alespoň nějak částečně fungující integrační programy, tak naprosto zbytečně vytvořily jakoby ten strach a tu paniku, islamofobii výraznou, která zase nereaguje na nic, co se tady odehrává a zároveň je úplně jako zbytečná.“ (Rozhovor 10)
- „Uprchlická krize neproběhla a ehm ... zase na druhou stranu není radno jako podceňovat společenské nálady, který jsou prostě naprosto šílené a prostě člověk kouká... Ale ono to jako zase může zpět zase tak k zásadním změnám v politice, vůbec ve společnosti celosvětově jako. Ta bublina vlastně mediální byla tak obrovská, že vlastně všude stoupají procenta nějakým jako extremistickým uskupením.“ (Rozhovor 13)
- „U nás žádná uprchlická krize není. Není totiž krize bez uprchlíků. (smích) Zátahy Ministerstva vnitra na 5 uprchlíků jsou směšné.“ (Rozhovor 11)

V čem spatřují respondenti **pozitivum** uprchlické krize je příliv drobných dárců. Většinou se shodují na tom, že téma migrace je velmi složité a mezi dárci velmi nepopulární. Téma migrace byla do uprchlické krize považováno za "podtéma", což se projevovalo v jeho financování obecně. Solidarita, která ovládla část společnosti, se projevila na financích, které začaly proudit směrem k NNO. V jednom případě byl dokonce zmíněn víc než 100% nárůst drobných finančních darů. Daná organizace to však vnímala jako peníze určené přímo pro uprchlíky, takže je na chod organizace vůbec nepoužívala a snažila se je individuálně přerozdělovat dle potřeb migrantů.

- *„Uprchlická krize nám přinesla příliv dárců soukromých. Ono to trochu souvisí s tím, že nemáme a neměli jsme a doted'ka vlastně nemáme výrazný počet jako soukromých dárců typu těch drobných dárců, ani výrazně hodně jako těch firemních. To téma migrace vždycky bylo složité.[...] Já nevím třeba v tom sektoru sice se bavíme já nevím vždycky jsme třeba měli jako 100 000 a teď jsme měli 200, 300 000. Myslím, že 250 000 jsme vybrali, takže víc jak 100 %, přesto to pořád nejsou jako částky, který by byly nějaký astronomický. Ale hodně drobnějších dárců. Hodně lidí poslalo třeba 500 Kč.“ (Rozhovor 10)*

Odvrácenou stranou uprchlické krize byly nenávistné ohlasy namířené vůči pracovníkům NNO. Respondenti většinou tvrdili, že **útoky** jsou výrazně genderově orientované. To znamená, že jejich terčem jsou a byly hlavně **ženy**.

- *„A na druhou stranu hate speech prostě vzrostla. Nikoho by nenapadlo dřív, že se prostě bude stávat to, že budou vyhrožovat především našim členům emailově, telefonicky lidé, kteří prostě to dřív určitě prostě nedělali. Takže masivní vzrůst nějakýho lidovýho ... nějaký lidový xenofobie a toho, že ti lidé jsou prostě schopní psát hate maily. A je zajímavá věc, že to je výrazně gendrifikovaný. Že to jsou většinou ženy, které jsou napadány takhle emailově.“ (Rozhovor 13)*
- *„Teď je to zas trochu klidnější, ale je to takový, že ti chodí 40 mailů denně o tom, jak jsi odporná, hnusná, potřebuješ znásilnit (smích). Tak je to takový... A první koho budeme věšet budou tady ty sluníčkáři (smích) a podobně.“ (Rozhovor 10)*

3.1.7.3.2. *ATMOSFÉRA VE SPOLEČNOSTI PO UPRCHLICKÉ KRIZI - SS*

Šetření respondentů z řad státní správy začalo až v období po vypuknutí uprchlické krize²⁹, proto zde nebude uveden oddíl pohledu zástupců státní správy z období před krizí.

Zástupci státní správy všichni zmiňují, že uprchlická krize v České republice nikdy nebyla a hysterie, která společnost zasáhla, byla dle nich způsobená **mediálními manipulacemi fakty**. Jiné důvody a možná vysvětlení ze strany respondentů z řad státní správy nezazněly.

- *„A to, co se začalo dít a objevovat v loni během té takzvané migrační krize, která nás vůbec nezasáhla, mně dost překvapilo, protože všechny výzkumy ukazovaly vlastně, že Češi jako nechtějí tady ty cizince. [...] to bylo pro mě docela velký překvapení. Asi by to stálo za nějaký jako další ty rozbory, proč to ty lidi nechtějí. A já se teda domnívám, že tam jako velkou roli sehrál ... sehráli ....sehrála média, která nějakým způsobem informovala a vytvářela prostě takovou tu ve snaze být jako čtený a a mít nějakou odezvu, tak vytvářela obraz, který vůbec neodpovídal realitě, což se posléze i ukázalo. A tím i hrozně ovlivnili veřejný mínění podle mě velmi negativním způsobem.“*
(Rozhovor 12)
- *„Mám spíš problém s téma hysteriema, který se proti tomu jako vytvářejí.“*
(Rozhovor 9)

3.1.7.4. *SS A NNO*

NNO oceňují snahu státní správy o **dialog**, který ale ve výsledku není vnímán jako **efektivní**. Ačkoliv dochází k vzájemnému předávání potřebných informací, tak dost často tímto z jejich pohledu komunikace končí a připomínky vznášené ze strany NNO nebývají vyslyšeny.

- *„Asi by se dalo říct to, že si vlastně z obou stran tam ta snaha je debatovat věci. To jak je to z jejich stran potom reflektovaný je jiná věc. Ale minimálně na úrovni nějakých jako standardizovaných vztahů .. ehm... ve vyspělých společnostech tak jako se stýkáme.“* (Rozhovor 13)

---

²⁹ Termín dle kritérií stanovených výše.

Ve srovnání s ostatními zeměmi Visegrádské čtyřky si ale Česká republika dle jedné respondentky vede stále nejlépe v otázce standardizovaných vztahů mezi státní správou a NNO.

- *„Já jsem třeba byla minulý týden v Bratislavě na setkání neziskovek z V4 na téma migrace. A musím říct, že ta naše prostě Česká republika jako je na tom velmi výrazně líp než ostatní země středoevropského prostoru. Prostě v Maďarsku neexistuje, to ani není myslitelný, aby tam někdo z neziskovky se prostě setkal s nějakým vlastně člověkem vysoce postaveným. Na Slovensku to taky přestává být relativně možný. V Polsku je to jako velmi složitý po výměně vlády, takže si myslím, můžeme a kritizujeme a můžeme kritizovat notně jako OAMP, ale pořád kvalitativně je to úplně někde jinde než v těch okolních zemích.“ (Rozhovor 13)*

Ministerstva vnímají vztah rovněž jako **asymetrický** (srov. Běhounková, 2011) v tom ohledu, že NNO nechtějí předávat informace státní správě a označují jejich přístup za **"skoupý"** (MV). Někdy jej zase označují za příliš **aktivistický**, čímž NNO podle nich škodí své vyjednávací pozici.

- *„Jeli si v takovejch těch kolejích, že bych řekla aktivistických. Já vnímám... Jako ten neziskový sektor, že je jako skvělá část toho našeho veřejného prostoru, která má možnost celkem svobodně poukazovat na některé věci, které by se měly jakoby zlepšovat. Hrozně se jako dycky snažím s těma ... s těma lidma jako hledat to řešení.“ (Rozhovor 12)*

Naopak zástupci municipalit jej vnímají **symetricky**, kdy berou NNO jako rovnocenné partnery a hodnotí **neziskový sektor** jako velmi **cenný a potřebný** v oblasti **integrační politiky**, protože se dokáže mnohem flexibilněji přizpůsobovat nové situaci než veřejná správa, která nemá podle nich dostatečně pružné mechanismy.

- *„Na tom neziskovém sektoru to hodně jakoby stojí, protože my jsme si vědomí svých limitů jako veřejná správa a udržovat všechny trendy, který teď jsou [...].“ (Rozhovor 9)*

V rámci standardizace vztahů mezi státní správou byla téměř ve všech případech zmiňována platforma **Výboru pro práva cizinců** a úlohy **Konsorcia** pro nestátní organizace zabývající se migranty. NNO vnímají **Výbor pro práva cizinců** jako důležitou platformu,

kde mohou předávat státní správě své připomínky a která má pro ně významnou **informační funkci**. Naopak jeho **negativa** jsou spatřována v předávání předložených připomínek z Rady vlády na Vládu České republiky. Jeho vliv na vládu je tak chápán jako minimální kvůli **nepropustnosti systému** a jeho **nefunkčnosti**.

- „Takže já si myslím, že bych to jako nepodceňovala z informačního hlediska, ale jako s propustností nějakých jako nějakých výzev dál na radu vlády a z rady vlády. to jak to potom jde jako na vládu, to je jako nefunkční.“ (Rozhovor 13)
- „No a ten výbor může přijímat vlastně podněty, který se předávají na Radu vlády pro lidský práva. Pokud projdou Radou, tak ta rada je může předložit vládě. Pak by se měly dostat na jednání vlády. Tam zase dochází často k tomu, že ta Rada vlády zasedá podle mě jenom dvakrát do roka. Ted' ne všechno tam daj a ted' prostě ten aparát okolo ty rady některý podněty radši stopí. Zás to není úplně jako bez nějakých ... Pak se nám taky stává, že nám ty podněty neprojdou do vlády (smích).“ (Rozhovor 10)

Pozitivně byla hodnocena reforma zastoupení a hlasování na Výboru, který je nyní paritně rozdělen na tři díly, které představují NNO, akademici a státní správa. Výbor tak dostal pro NNO přijatelnější podobu, než měl dříve, kdy akademici spolu s občanskou společností tvořili jednu polovinu.

- „A pak se teda přišlo s reformou výboru, kdy je vytvořili třetinově z těch státních, třetinově z expertů a třetinově z občanský společností. Což nás vlastně dostalo do role, že ne všechno můžeme prohlásit, protože ne vždycky my se shodneme (smích) a ne vždycky vlastně ty akademici tam třeba jsou nebo hlasují s náma. což jako velmi často vlastně ne, protože jsou daleko konzervativnější v těch názorech, ale je to jako bych řekla lepší model, protože jako že ta státní správa má spoustu nástrojů, jak t věci prosazovat a my vlastně máme jenom ten výbor.“ (Rozhovor 10)

Dle části respondentů z NNO **uprchlická krize** do fungování **Výboru** vůbec nezasáhla, avšak druhá část z nich zaznamenala spíše zlepšení. Byl zaznamenán pozitivní trend v komunikaci s MV, kdy se MV snaží brát NNO jako partnera. Toto **partnerství** má své **limity** v tom, že dochází k případům, kdy jsou zástupci NNO postaveni před "hotovou věc".

- „Ano, je mnohem lepší. Více nás zvou na jednání, která jsou přátelštější. Dá se říct, že krize nás spojila.“ (Rozhovor 11)

- „Na druhou stranu, řekla bych, že čím dál tím víc se objevují i nějaký jakože snahy vnitra, především vnitra, projednat s občanským sektorem svoje záměry. To, jakým způsobem to dělá a že vlastně mnohdy je to opravdu jenom jako divadlo... Ted' naposled ty jejich imigrační strategie azylový nám předvedli zase jako... kdy si nás svolali, řekli nám, že už to vlastně mají hotový, takže nám řeknou, co tam je, ale my už se nemůžeme k tomu nějak vyjádřit... tak to je asi taková konzultace jako... k ničemu. Ale na nějaký jako individuální úrovni, i třeba při tom připomínkování zákonů, si myslím, že nám naslouchají víc než dřív. Samozřejmě je otázka proč a co je tou příčinou, ale třeba i ten nový cizinecký zákon byl jako otevřený ke konzultacím úplně všech bez ohledu na to připomínkování, což vnímám jako pozitivní trend.“ (Rozhovor 10)

Naopak **zástupci ministerstev** vnímají sice jisté **zlepšení** v komunikaci na Výboru, ale mají k tomu své výhrady.

- „Někdy mívám trochu velké otazníky nad tím, jakým způsobem to funguje... I když několik posledních zasedání se mi zdálo, že bylo, bych řekla, klidných. I když bych si představovala ze strany některých těch kolegů z neziskového sektoru, takovej ten větší nadhled, jo. Protože ten výbor byl svého času velmi pověstný tím, že tam docházelo k těžkým konfliktům, kdy státní správa se snažila vysvětlovat nějaké principy, nějaké postoje, nějaká pravidla. A oni moc jako neposlouchali.“ (Rozhovor 12)

Uprchlická krize, dle respondentů **akcelerovala řadu procesů**, které by jinak trvaly i několik desítek let, než by se projevila změna. Nyní je velký zájem o **NNO** zabývající se migranty, a tím potažmo došlo i k jejich **legitimizaci**. Stát podle nich nyní bere **partnerství** vážně, ačkoliv to má své **limity**.

- „Tak určitě to zvedlo daleko větší zájem z jedné strany. I vlastně i jako určitá legitimizace vůbec těch organizací. I co se týče nějakých know how odborných ze strany státu, kteří vlastně to partnerství s námi berou vážněji, by se dalo říct. Protože si uvědomují potřebu toho partnerství v nějakém slova smyslu.“ (Rozhovor 13)
- „Ten pozitivní aspekt je ten, že ministerstva si uvědomují, že integrace je nutná a díky tomu poskytují neziskovým organizacím peníze nebo granty.“ (Rozhovor 6)

Zvýšený **mediální zájem** přinesl i zvětšení **finančního toku**, který začal proudit k NNO nejen od drobných dárců, ale došlo i k navýšení počtu projektů a zvýšenému zájmu nadací.

- „[...]relativně dost nadací a vůbec jako obecně finance na různé typy projektů spojených s migrací vzrostly za poslední dva roky obrovsky. Takže vlastně to téma je všude[...].“ (Rozhovor 13)

Dle jednoho respondenta z NNO **uprchlická krize** přinesla organizaci řadu **neformálních politických kontaktů** na velmi významných místech. Například dotazovaný uvedl Radu vlády pro lidská práva, Úřad vlády, neformální platformu, která se vytvořila kolem Vladimíra Špidly při Úřadu vlády a strategický dialog o migraci, který vede Česká republika s Německem a který má na starosti taktéž Vladimír Špidla. A dále pak byla zmiňována řada dalších odborů na jednotlivých ministerstvech, s nimiž NNO spolupracují na jednotlivých projektech. Všechny NNO se shodly, že se na ně více obrací politici představitelé a jejich odborní asistenti ve snaze od nich získat **informace** z praxe.

- „Česká republika má strategický dialog o migraci s Německem, kterej vede Špidla a kam přizval jako zástupce nevládek. Jako což je bych řekla výjimečná alespoň z naší zkušenosti migrační je to něco, co se nestalo před tím.“ (Rozhovor 10)
- „Naopak zase třeba na Úřadu vlády lidi okolo poradce premiéra, ale i třeba na Ministerstvu zahraničních věcí vnímám jako, že tam se zase podařilo ty vztahy vybudovat a nějaký kontakty vybudovat no. A pak v tý Poslanecký sněmovně, Senátu je to takový (smích) jako ad hoc.“ (Rozhovor 10)

Uprchlická krize tak dle respondentů **otevřít možnost** probírat věci na nejvyšších místech, které dříve nefungovaly. Avšak s tím je spojené **negativum**, které uprchlická krize s sebou přináší, a to je využívání tématu v rámci vnitrostranického **politického boje** a dále pak nárůst **extremismu a populismu**. Avšak někteří tvrdí, že je jedno z jaké části politického spektra daný politik pochází, **téma migrace** je věcí **osobního postoje**.

- „Ta uprchlická krize so called, umožnila to se dostat na první místa vlastně priorit politiků v jednotlivých zemích a jako minimálně se o tom mluví na odborné úrovni. Ten posun, který by vlastně trval delší dobu, tak tím šokem nějakým ehm se to akcelerovalo. Otázka je zase kam.[...] Myslím si, že je to taky z části příležitost pro to

ehm nějak rekapitulovat věci, které dlouhodobě nefungovaly. Všichni je tak nechávaly zahnívat, protože prostě to není tak důležité, důležitější byla hospodářská krize různé jiné věci v rámci Evropy, EU. Teď se vlastně to téma relativně silně probírá na úplně všech úrovních prostě všude v Evropě. Což zase nemusí být bezpodmínečně špatně, takže na jednu stranu určitě hrozba populismu a vzrůstu extremismu. Na druhou stranu nějaká jako příležitost pro to revidovat věci, který tady nefungují.“ (Rozhovor 13)

- *„Jednak Chovanec Sobotka je dost velká tenze. Takže tam ... Vlastně Chovanec je jeden z těch, který to téma bezpečnosti zvedl jako první a použil ho právě v tom vnitrostranickém boji. A ukazuje se na tom tématu migrace, že ta stranická příslušnost nehraje výraznou roli. Že je to spíš o nějakých postojích osobních... případně nějakých politických. To znamená, že v ČSSD jsou lidé typu Škromach, který vyhláší, že máme jít zapálit ohně a Huml (úsměšek), který veřejně podporuje holocaust v podstatě. Ale na druhé straně jsou tam zase jakoby lidi, který tady mají ten názor dejme tomu buď racionální (smích) alespoň, a nebo jakoby vnímají to, že je ta odpovědnost tý sociální demokracie i v tom sociálním demokratickém přístupu i k migrantům.“ (Rozhovor 10)*

3.1.7.4.1. PŘEKÁŽKY SPOLUPRÁCE S MINISTERSTVEM VNITRA Z POHLEDU NNO

Všichni dotazovaní z NNO jistým způsobem **kritizovali fungování a spolupráci s** Ministerstvem vnitra. Někdy se ale stalo, že se daná NNO odmítla k problematice raději vyjádřit.

MV je dle respondentů silové ministerstvo, které nahlíží integrační politiku prismatem bezpečnosti a v řadě věcí je nečinné. To je také důvod, proč se některé NNO pokouší o opětovné navrácení integrační politiky pod MPSV. MV také například **dle NNO** neustále **překračuje lhůty** v řešení pobytových otázek migrantů nebo vyplácení či vypisování grantů. Svě zpožděné chování Ministerstvo hájí nedostatkem zaměstnanců a přesunem agendy z Ministerstva práce a sociálních věcí zpět na Ministerstvo vnitra. Jako nejpalčivější **problém**, k němuž došlo uprostřed **uprchlické krize**, bylo **zastavení grantů** z evropských fondů. V červenci 2015 totiž skončil fond EIF a EUF, které byly sjednoceny pod nový evropský fond - **AMIF** (Azylový, migrační a investiční fond). Tento přechod znamenal, že více než rok

nebyla vypsána žádná výzva, takže NNO byly ve finanční tísní a musely hledat finanční zdroje jinde. **Ministerstvo vnitra** se obhájovalo administrativními potížemi a nedostatkem kapacity.

- *„Teďka je taková špatná situace, co se týká situace žadatelů o mezinárodní ochranu, protože tam veškeré projekty, které byly, tak přes Ministerstvo vnitra vlastně, které šly, tak vlastně skončily v červenci. A od té doby už se na ně žádný projekt nevypsal. Takže stát, který musí být garantem právního poradenství pro tyhlecty lidi a který to právě realizuje přes nevládní organizace, tak jim teďka v podstatě nedává žádný prostředky. Takže my teď tu pomoc poskytujeme, ale v podstatě realizujeme jenom jakoby víceméně v našem volném čase. A třeba ty náklady, který jsou, tak ty realizujeme z daru. Jsou určitě jistý díry, kdy ten stát selhává.“ (Rozhovor 7)*

Ministerstvo vnitra bylo také kritizováno svými "**nájezdy**" na **uprchlíky**, kdy peníze věnovalo raději na potírání nelegální migrace, kdy přes naše území procházelo minimální množství uprchlíků, než na jejich integraci.

- *„Ale pokud ten stát chce něco udělat, tak na to má dát peníze místo toho aby dával desítky milionů na to, abysme tady dělali zátah na nelegální migranty a chytli jednoho, tak můžou věnovat ty peníze na to, aby se z těch lidí nestali neregulérní, protože čekaj 2,5 roku než rozhodne ministerstvo vnitra.“ (Rozhovor 10)*

Nedostatečný zájem o řešení migrační otázky byl dán do souvislosti se skutečností, že **cizinci** s trvalým pobytem nejsou **voliči**, takže nejsou pro stát natolik zajímaví, aby jejich problémy řešil. Tento argument Ministerstvo vnitra v rozhovoru zcela odmítlo. Respondenti z ministerstva nechápali, proč by cizinci měli mít volební právo, když v podstatě v České republice mohou dělat všechno. Od toho tu je podle nich zákon o dvojitým občanství.

- *„A cizinecký řízení není pro ten stát dlouhodobě priorita. Což samozřejmě taky ukazuje, že to je nějaký projev něčeho. [...]No, že prostě nemusíme chránit cizince a jejich práva. a souvisí to i s tím, že cizinci nejsou voliči. a nejsou voliči proto, že jsme neratifikovali v plném rozsahu Úmluvu o účasti cizince ve veřejném životě, která říká, že cizinci s trvalým pobytem by mohli být voliči lokální na případně regionální úrovni.“ (Rozhovor 10)*

Některé neziskové organizace zmiňovaly překážky ve spolupráci v podobě osobních konfliktů s některými úředníky na OAMPu.

- *„S Ministerstvem vnitra jsme v rozporu. Jsou tam na osobní rovině, tak i na té politický řekněme .. ehm...“ (Rozhovor 7)*

Dále bylo ministerstvu vyčítáno zastavení pravidelných schůzek se zástupci NNO po vypuknutí uprchlické krize.

- *„Vnitro, kde je naopak spolupráce horší, než byla před vypuknutím teda té kvazi krize v České republice. Kde třeba do roku 2014 pořádalo OAMP pravidelný schůzky nevládek a teda OAMPu, což teda v roce 2015 a 2016 neproběhla ani jedna. A tam si teda myslím, že ta spolupráce je teda problematická. Daleko víc než byla.“ (Rozhovor 10)*

3.1.7.4.2. PŘEKÁŽKY SPOLUPRÁCE S NNO

Zástupci Ministerstva vnitra v rámci rozhovoru zmínili několik výhrad vůči NNO. Zaprvé jim vyčítali, že NNO za „každou cenu hledají kontroverze“ v rámci své advokační činnosti. Podobně to nahlížel i zástupce z MPSV, který označil některé NNO za příliš „aktivistické“. Dále problém v komunikaci tkví dle respondentů v tom, že si NNO „nedokáží připustit, že nemají v některých oblastech dostatečné znalosti“. V neposlední řadě měli výhrady k tomu, že NNO **zaměstnávají cizince**, protože ti by dle jejich názoru měli vystupovat jako zástupci komunit, nikoliv NNO. **Informace**, které proudí ze strany NNO jsou „skoupé“. A poslední výtka, která v rámci rozhovoru zazněla, byla, že chod NNO je drahý a mají velmi malý okruh klientů. Zástupci uvedli nadnesený příklad, že NNO přicházejí s projekty, kdy za 10 milionů možná začne podnikat 10 žen. V podstatě stejnou výhradu vznesl i respondent z MPSV, kdy byla NNO vyčítána **neefektivnost**.

- *„Já na druhou stranu musím říct, že řada těch neziskovek musím říct, že mívá skvělé nápady, skvělé projekty, otázka je efektivita těch věcí. Jo že oni umí vymyslet docela zajímavé věci, ale dopad je na pár jednotek až desítek lidí.“ (Rozhovor 12)*

3.1.7.4.3. POZITIVA SPOLUPRÁCE S NNO

Podle respondentů z Ministerstva vnitra stát vnímá NNO jako **klíčové partnery**. Stát nemůže všechno dělat, a proto od nich nakupuje "**soft skills**". NNO hodnotí jako nápadité a jejich síla tkví v detailu, což si Ministerstvo dle svých slov uvědomuje, že je velmi důležité. Dotazovaní uvedli i zástupce dobré praxe, jmenovali **METU** jako klíčové partnery, kteří poskytují informace, a **InBázi**, která zase poskytuje asistenci na pracovištích OAMP.

3.1.7.5. NNO A MUNICIPALITY

Obě městské části vnímají, že **integrace** cizinců má probíhat na **školách**, kde vidí těžiště této práce. NNO vnímají jako **partnery**, kteří jim poskytují dobré služby za rozumnou cenu. Dále si jsou vědomy, že NNO oceňují **záštitu** městské části, protože to mění postoj ředitelů a učitelů škol.

- *„Na druhou stranu si myslím, že je dobrý, že celej ten projekt realizujeme my jako městská část, protože naopak ty instituce jako školy a školky a Dům dětí a mládeže a vlastně ty lokální partneři tady nás berou jako zřizovatele možná jakoby víc odpovědně, než kdyby prostě je oslovila jenom nějaká neziskovka.“ (Rozhovor 9)*
- *„Často jsou radši, když v tom je ten úřad takovej prostředník. Třeba teď vím, moc se modlím, aby to jako vyšlo, že META právě se jí podařilo zažádat o peníze přímo na operační program Praha - pól růstu a nějak uvědomit celou řadu mateřských a základních škol z Prahy, kde jim nabídli celou soupravu jako věci: od doučování přes proškolení pedagogů až po já nevím tlumočení v rámci sociální pracovníce vyškolený v týhle věci, která jako pomůže tý škole. Ale nenapsali to nějak přímo tý škole, ale napsali to mně ten email, jestli bych to mol zprostředkovat nebo jim doporučit. ale že by ideálně... kdybych to poslal já. nebo bych je oslovil jako ten úřad. Takže si myslím, že oni samy radši než sólo, tak jsou radši, když tam jdou s někým z tý městský části nebo s někým, kdo má ten odbor na starosti.“ (Rozhovor 14)*

Městské části si vybírají NNO, které jsou časem prověřené a mají na ně pozitivní ohlas i z jiných městských částí. Obě části spolupracují s NNO **META**, **CIC** a **Integračním centrem Praha**, které vnímají jako příklady **dobré praxe**.

- *„Je to na nějaký zkušenosti. Zjistíme jaký má kdo jméno, ověříme si to. Například s CICem to bylo nejdřív tak, že jsem se nejdřív opravdu jako na ty kurzy šla podívat tam, kde je dělají jinde, abych vůbec věděla, jestli chceme tenhle typ prostě kurzů. Strašně se nám to zalíbilo. Přejde nám to na tu kvalitu a efekt, kterej to odvede jako nízkonákladová záležitost. Je mi ctí s nima spolupracovat Takhle to máme vlastně u všech. Za vším si stojím. Mohli jsme si jakoby vybrat v tý době. Nás nebylo moc městských částí, kdo to dělal, tudíž oni měli ty kapacity.“ (Rozhovor 9)*
- *„A z tý dlouhodobý je to jednoznačně META a ICP.“ (Rozhovor 14)*

Respondenti z městských částí vnímají své **limity** v tom ohledu, že nedokáží sledovat všechny služby, které NNO nabízí, takže se někdy stane, že se o nich dozví prakticky náhodou. Nemají totiž na starosti pouze integrační agendu a jsou zahlceni dalšími povinnostmi.

- *„Charita ČR dělá prostě bezplatné tlumočení po telefonu. Sice jenom v mongolštině a vietnamštině, ale prostě naprosto zásadní informace pro úředníka, kterej jako každěj ... furt dávám dole letáky neziskovek jako... InBáze třeba dělá tady tady sociální poradenství, tak se to tam snažím jako doplňovat a lidi si to berou. Prostě to tam mizí. Ale přesně občas mi chybí ty informace.“ (Rozhovor 14)*

V jednom případě zazněla výtka směrem k Ministerstvu vnitra, kdy si respondent uvědomoval důležitost stabilního **financování NNO**, které nefunguje.

- *„Je prostě špatný, že neziskovky nejsou stabilně financovaný, protože oni zase za ně dělaj tu práci jo. Když to řeknu zjednodušeně, by ty neziskovky mělo to MV potřebovat. Oni dělají tady nejvíc práce tady s těma lidma.“ (Rozhovor 9)*

Cílem výzkumu bylo zjistit, jak NNO definují, používají a vnímají výraz multikulturalismus, který je zatížen negativními konotacemi spojenými s medializací výroku Angely Merkelové o jeho selhání. Dále bylo předmětem práce fungování NNO po uprchlické krizi. Posledním cílem bylo zjistit, jak hodnotí spolupráci se státní správou a jak se situace změnila po vypuknutí uprchlické krize.

4. ZÁVĚRY

4. 1. DEFINICE

V rámci výzkumu vyšlo najevo, že zástupci NNO se liší v definici multikulturalismu v tom ohledu, že část z nich ho vnímá jako život vedle sebe a druhá část jako život spolu. "Život vedle sebe" vnímá paralelnost světů jednotlivých komunit. S určitou nadsázkou by bylo možné tento přístup srovnat s Paralelní polis Václava Bendy, který ve svém spise hovořil o disentu (tzv. druhé kultuře), v níž jsou komunity považovány za podobně uzavřené, jako tomu je v multikulturním pojetí. "Život spolu" pojímá všechny za plnoprávné členy společnosti - občany stejně jako liberální multikulturalismus, který klade důraz na individuum, které je součástí širšího společenství (srov. Kymlicka, 1996). Zajímavá je skutečnost, že v rámci definice multikulturalismu bylo nejčastěji zmiňováno město, které je dle respondentů rozmanité, a tím obohacuje jeho obyvatele. Podobně je multikulturalismus vnímán v rámci výzkumu prezentovaném v článku Johna W. Berryho, v němž respondenti kladli důraz na kulturní rozmanitost, která společnosti přináší obohacení (srov. Berry, 2011). Obohacení má však dle dotazovaných své meze stanovené legislativním řádem. Nejčastěji byl zmiňován v této souvislosti islám, který se dle respondentů nejčastěji dostává s legislativou do střetu. Clara Sarmiento upozorňuje, že některé kultury jsou natolik vzdálené, že mohou být ve vzájemném konfliktu (srov. Sarmiento, 2014). Podobně to vnímají i respondenti, když připomínají jako hranice, které nelze překročit, právě muslimské právo šaría. Rovněž to odpovídá skutečnosti, na níž upozorňoval Trevor Phillips, že nyní se dostává do popředí otázka náboženství, nikoliv problematika rasy, jak tomu bylo dřív (srov. Baršová, 2005). V případě kritického přístupu k multikulturalismu se jednalo o jeho spojení s integrační politikou některých západních států (srov. Joppke, 2004), která je z dnešní perspektivy chápána jako neúspěšný koncept, který není následováníhodný.

Vzhledem k proměně významu termínu, lze dle Barthesovy teorie konstatovat, že dochází k mýtizaci pojmu multikulturalismus. Mýtus se totiž mění dějinami (srov. Barthes, 2004). Upouštění od integrační politiky multikulturalismu v některých západních státech tak v podstatě pro všechny značí, že se jednalo o neúspěšný koncept, který v dnešní době nemá uplatnění. (srov. Joppke, 2004) Na druhou stranu termín se stále používá v mnoha dalších

kontextech a dokonce i v souvislosti s integrací. To vyplývá jak z rozhovorů, tak z literatury. (srov. Hirt, 2005; Kelly, 2002) Rovněž i to, že dotazovaní zdůrazňovali, že mluví za sebe, a nikoliv za organizaci, v níž působí, svědčí o hloubce problému spojeného s užíváním termínu a jeho subjektivním vnímáním. Dle Saussura to znamená, že nedochází k jednotě označovaného a označujícího v rámci znaku, tedy prvního stupně označování. (srov. De Saussure, 1995) Každý si pod tímto termínem představuje trochu něco jiného, a proto dochází k jeho dezinterpretacím. V podstatě lze říci, že respondenti termín vnímají na škále od neutrálního postoje až po negativní. To se projevuje i v rámci definice. Pokud výraz byl spojován s akademickou půdou a teorií, byl vnímán respondenty spíše negativně. V případě definice multikulturalismu jako popisu reality se jednalo o neutrální přístup. Rovněž pokud byl termín vnímán respondenty negativně, tak velmi často byla zmiňována úloha médií, která nesprávně interpretovala výrok Angely Merkelové.

4.1.2. POUŽÍVÁNÍ POJMU

V rámci výzkumu byly analyzovány webové stránky jednotlivých NNO a SS. Autorka výzkumu se domnívala, že by mohla existovat souvislost mezi používáním pojmu ze strany státní správy a NNO vzhledem k teorii vzájemné závislosti, (srov. Skovajsa, 2010) ale to se z obsahové analýzy, ani z rozhovorů nepotvrdilo.

NNO používají pojem výhradně v kontextu popisu aktivit, ačkoliv je zde patrný jistý útlum v četnosti používání pojmu po uprchlické krizi. Někdy výrazy, které se pokouší nahradit výraz multikulturální působí strojeně, až vynuceně. (například "aktivní zapojování majority", "interkulturální", "etnické") Tento mírný ústup od používání pojmu je možné spojit s atmosférou, která po uprchlické krizi panuje ve společnosti a která má vliv na práci zaměstnanců NNO. Ti musí čelit stále většímu negativnímu tlaku ze strany české veřejnosti, která je, jak někteří respondenti v rámci rozhovorů uvedli, xenofobní vůči cizincům. V jedné výroční zprávě byl zmíněn konkrétní příklad útoků, kterým musí ze strany české veřejnosti čelit, kdy označení multikulturální bylo míněné jako nadávka (srov. CIC, 2015). V rámci rozhovorů někdy zaznělo, že jako organizace termín vůbec nepoužívají, přestože na stránkách i ve výročních zprávách figuroval. Pojem je nejčastěji používán pro popis multikulturálních aktivit, kdy se setkává majorita s minoritou. Pokud byl dotazovaný přímo dotázán, zda pojem při své práci používá, tak téměř všichni z řad NNO sdělili zamítavou odpověď stejně jako téměř všichni představitelé SS.

4.1.3. ZÁKON O DVOJÍM OBČANSTVÍ

Zákon o dvojím občanství je ze strany NNO a MIPEXu vnímán jako pozitivní krok vpřed. Avšak na rozdíl od MIPEXu hodnotí podmínky stanovené v zákoně jako adekvátně nastavené, tedy ne příliš přísné. Zákonu byla vyčítána pouze vágnost některých termínů, která zapříčiňuje dílčí nejasnosti, ale tyto připomínky byly spíše okrajové. Některé NNO oceňovaly, že velká část jejich připomínek byla do zákona přímo zahrnuta. Po nabytí českého státního občanství cizincem může docházet k "paradoxu" občanství, kdy jedinec místo toho, aby se stal integrální součástí české společnosti, tak nepatří najednou nikam. Získává sice jistá práva, ale ztrácí jiná, která měl jako cizinec. Lidé jsou tak často dezorientováni v rámci systému a nemají se dle respondentů na koho obrátit. Navíc kvůli neplynulé češtině nachází ve společnosti řadu překážek.

4.2. FUNGOVÁNÍ NNO PO UPRCHLICKÉ KRIZI

Všichni dotazovaní se shodli na tom, že uprchlická krize v České republice nikdy neexistovala. Z jejich perspektivy se jednalo jen o politický boj a mediální manipulaci fakty, které zapříčinily, že NNO zabývající se migranty musí čelit tzv. hate speeches, které jsou výhradně genderově orientované. Muži pracující v NNO se téměř vůbec s podobnými atakami nesetkávají. V rámci společnosti došlo tak k vytvoření mediální bubliny, která zapříčinila negativní vztah k cizincům (srov. Tuček, 2016) a k NNO, které s nimi pracují.

Naopak druhá část společnosti projevila solidaritu s uprchlíky v evropských zemích, ať už spontánními sbírkami potřebných věcí či posíláním drobných finančních darů právě NNO. Jedna NNO uvedla, že tyto dary chápou jako peníze určené uprchlíkům, proto je vůbec nepoužívají na provoz organizace (srov. SIMI 2). Dále jsou NNO více zvané na různé debaty, takže se mohou aktivněji věnovat tématu migrace, o které dříve nebylo ve společnosti, ani v médiích zájem. Dle slov některých respondentů se jednalo o legitimizaci NNO zabývajících se migranty (srov. Konsorcium).

Dále došlo uprostřed uprchlické krize z administrativních důvodů k roční proluce vypisování grantových výzev z nového evropského fondu AMIF. Na tuto skutečnost upozorňovala ve své diplomové práci již Veronika Boháčová, která vyjádřila pochybnosti o hladkosti přechodu mezi EIFem, EUFem, ENFem a AMIFem. (srov. Boháčová, 2015) Lze

konstatovat, že její pochybnosti se vyplnily. Stát, který má být garantem právního poradenství pro žadatele o azyl, jež je realizováno prostřednictvím NNO, přes rok finančně nepodpořil NNO. Ty pak musely poskytovat poradenství ve svém volném čase.

Stát rovněž čelil kritice ze strany NNO v otázce visapointů a naplňování migračních kvót, které, jak se ukázalo nenaplní a bude muset čelit řízení před Evropskou komisí. Obecně podíváme-li se na množství udělených azylů a doplňkových ochran, tak se jedná o velmi skromné číslo (srov. Tab. 4).

4.3. SPOLUPRÁCE SE STÁTEM

Téměř všichni respondenti z řad NNO vnímají vztah se státní správou jako asymetrický, tedy nerovný, ale nikoliv v souvislosti s municipalitami. Stejně byl vztah ze strany NNO vnímán již v diplomové práci Simony Běhounkové v roce 2011 (srov. Běhounková, 2011). Pohled ministerstev a municipalit se liší. Ministerstva pojmají vztah rovněž jako asymetrický, ale jmenují jiné důvody pro své tvrzení než NNO. Ministerstva tvrdí, že NNO nejsou ochotné sdílet informace a někdy mají v rámci jednání příliš aktivistický přístup (srov. MPSV). NNO zase hovoří o svých omezených možnostech prosazovat jakoukoliv změnu. Municipality vnímají naopak vztah jako symetrický, který je založen na partnerství. Ministerstvo vnitra spatřuje problém v jednání s NNO z toho důvodu, že v nich často pracují cizinci, kteří by podle nich měli zastupovat pouze své komunity.

Spolupráce se mezi neziskovým sektorem, státní správou a politickými představiteli po uprchlické krizi rozhodně významně zintenzivnila a dle slov respondentů pozitivně urychlila procesy, které by bez ní trvaly řadu let (srov. Konsorcium). Naopak spolupráce s Ministerstvem vnitra se po krizi zhoršila, protože byly v době sběru dat zrušeny pravidelné informační schůzky mezi NNO a OAMPem (Srov. SIMI 2). Lze říci, že osobní vztahy velmi ovlivňují vztahy jednotlivých organizací se zástupci NNO. Často se ale nedokáží nad lidskou stránku povznést a zabraňuje to tak konstruktivním jednáním.

Naopak komunikace v rámci Výboru pro práva cizinců byla hodnocena jako výrazně lepší (srov. CIC 2), ačkoliv i tam byly zmíněny určité dílčí výtky a situace, kdy byly NNO v podstatě postaveny před hotovou věc a neměly možnost do problematiky nijak zasáhnout. (srov. SIMI 2). Ve všech rozhovorech byla zmíněna důležitost Konsorcia NNO zabývající se migranty, které má do budoucna ambice stát se mluvčím a zástupcem NNO na jednáních se

státní správou. (srov. Konsorcium) Konsorcium zastupuje 18 členů, takže jeho hlas by měl být brán více do úvahy v rámci formulace politik. (srov. Nachtigal, 2014) Navíc má nově na poloviční úvazek pozici policy officera, od které si slibuje větší dopad na lobbingové aktivity.

4.4. DOPORUČENÍ PRO PRAXI

V rámci výzkumu vyšlo najevo, že výraz multikulturalismus je opravdu velmi zatížen negativními konotacemi. Navíc vágnost pojmu a jeho nedostatečná definice často způsobuje cílený odstup mluvčích od jeho užívání v praxi. Bylo by proto pro praxi nejjednodušší jej nahradit termínem, který by nebyl tak zatížen a který by byl dostatečně definován. To už se v podstatě děje s pojmem interkulturalismus, ale ten čelí také jisté vágnosti a nedostatečné definici.

Co se týká vztahu státu a NNO, tak by bylo zajisté vhodné, aby se obě strany považovaly za rovnocenné členy, jejichž slovo má stejný význam. K tomu by bylo nutné nechat stranou osobní rovinu a založit vztah na partnerství a nejen vzájemné závislosti. NNO se často potýkají s administrativními nedostatky státní správy, které pak ovlivňují kvalitu jejich práce. Státní správa také čelí nedostatku odborně vyškolených zaměstnanců. Bylo by proto na místě navýšit kapacity. Dále NNO mohou prosadit jen část svých připomínek, kdy byla zmíněna neprůchodnost systému jejich předávání na vládu. To by se dle autorky mělo do budoucna změnit s posílením vlivu Konsorcia NNO zabývajících se migranty, které by s pozicí policy officera mělo mít lepší vyjednávací pozici. Pro zlepšení vztahů mezi NNO a státní správou by bylo vhodné vytvořit další platformu setkávání NNO a státní správy, která by měla informační charakter, ale zároveň její usnesení by šlo přímo na Úřad vlády České republiky.

4.5. DOPORUČENÍ PRO DALŠÍ VÝZKUM

V rámci výzkumu vyvstala témata, která by bylo vhodné podrobit dalšímu zkoumání:

1. Genderové zaměření hate speeches na zaměstnankyně NNO pracující s migranty
2. Legitimita NNO zabývajících se migranty, v nichž pracují cizinci
3. Lobbingové aktivity Konsorcia NNO zabývajících se migranty.

5. LITERATURA

Alexander, Jeffrey C. 2013. „Struggling over the mode of incorporation: backlash against multiculturalism in Europe“. *Ethnic and Racial Studies*. 36 (4): 531- 556.

Babbie, Earl R. 2011. *The Practice of Social Research*. Wadsworth: Cengage Learning.

Baldwin, Tom a Gabriel Rozenberg. 2004. „Britain "must scrap multiculturalism". *The Times*“ [online]. April 3 2004 [cit. 2017-04-30]. Dostupné z: <<https://www.thetimes.co.uk/article/britain-must-scrap-multiculturalism-mt2vhmfpgwd>>.

Barša, Pavel. 2009. *Politická teorie multikulturalismu*. Brno: CDK.

Baršová, Andrea, Pavel Barša. 2005. *Přistěhovalectví a liberální stát*. Brno: Masarykova univerzita v Brně.

Baršová, Andrea. 2005a. „Integrace přistěhovalců v Evropě: od občanské integrace k multikulturalismu a zpět ?“. *Konference Soudobé spory o multikulturalismus a politiku identit* [online]. 1-13 [cit. 2017-04-29]. Dostupné z: <http://aa.ecn.cz/img_upload/9e9f2072be82f3d69e3265f41fe9f28e/ABarsova_Integrace_pristehovalcu_v_Evrope.pdf>.

Baršová, Andrea. 2005b. *Multikulturalismus a politiky integrace přistěhovalců v Česku*. [online]. [cit. 2014-06-16]. Dostupné z: <<http://www.migraceonline.cz/cz/e-knihovna/multikulturalismus-a-politiky-integrace-pristehovalcu-v-cesku>>.

Barthes, Roland. 2004. *Mytologie*. Praha: Dokořán.

Bělohradský, Václav. 1992. *Kapitalismus a občanské ctnosti*. Praha: Československý spisovatel.

Berry, John W. 2011. „Integration and Multiculturalism: Ways towards Social Solidarity“. *Papers on Social Representations* [online]. (20) 2.1 - 2. 21 [cit. 2017-05-14]. Dostupné z: <http://www.psych.lse.ac.uk/psr/PSR2011/20_02.pdf>.

Čaněk, Marek a Jan Grill. 2005. *Diskuse o multikulturalismu v ČR: chápání, kritiky a politiky*. [online]. [cit. 2014-06-16]. Dostupné z: <http://aa.ecn.cz/img_upload/79a33131c9c4293e0fcef50bfa263ef/PBarsa_rozhovor_o_multi_kulturalismu.pdf>.

Černý, Jiří a Jan Holeš. 2004. *Sémiotika*. Praha: Portál.

Dimitrov, Michal, Martin Ehl. 2010. „Multikulturalismus naprosto selhal, prohlásila Merkelová“. In *Hospodářské noviny* [online]. [cit. 2015-03-29]. Dostupné z: <<https://zahranicni.ihned.cz/evropa-slovensko/c1-47229300-merkelova-integrace-cizincu-selhala>>.

Disman, Miroslav, Klára Šedřová. 2000. *Jak se vyrábí sociologická znalost: Příručka pro uživatele*. Praha: Karolinum.

Drbohlav, Dušan. 2001. „Mezinárodní migrace obyvatelstva - pohyb i pobyt (Alenka v kraji divů)“. In Tatjana ŠIŠKOVÁ(ed.). *Menšiny a migranti v České republice*. Praha: Portál, 18-31.

Entzinger, Han, Renske Biezeveld. 2003. *Benchmarking in Immigrant Integration* [online]. [cit.2014-06-16]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/e-library/documents/policies/legal-migration/pdf/general/benchmarking_final_en.pdf>.

Freivalds, John. 2010. „Global migrations“. *MultiLingual*. [online]. 21(2) [cit. 2017-06-23]. Dostupné z: <<http://dig.multilingual.com/2010-03/index.html?page=18>>.

Frič, Pavol a Martin Bútor. 2005. „Role občanského sektoru ve veřejné politice“. In Martin Potůček (ed.). *Veřejná politika*. Praha: Slon, 153-185.

Galaskiewicz, J., M.S. Colman. 2006. „Collaboration between Corporations and Nonprofit Organizations“. In Walter W. Powell, Richard Steinberg. *The Non-Profit Sector. A Research Handbook*. New Haven and London: Yale University Press. cit z Selma.Muhič Dizdarevič, 2010. Výzkum vybraných témat v oblasti migrace na Katedře studií občanské společnosti FHS UK. In Selma Muhič Dizdarevič et al. *Přínos a Potenciál vědeckého výzkumu v oblasti migrace*. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, 87-96.

Gidron, Benjamin, Ralph M. KRAMER, Lester M. SALAMON. 1992. „Government and the Third Sector in Comparative Perspectiv: Allies or Adversaries?“. In Gidron, Benjamin, Ralph M. KRAMER, Lester M. SALAMON (eds.) *Government and The Third Sector*. San Francisco: Jossey-Bass Publishers, 1-30.

Hartmann, Douglas. 2015. „Reflections on Race, Diversity, and the Crossroads of Multiculturalism“. *The Sociological Quarterly*. 56 (3): 623-629.

Hauser, Michael. 2014. *Limity multikulturalismu* [online]. [cit. 2015-01-03]. Dostupné z: <http://www.sok.bz/index.php?option=com_content&task=view&id=217>.

Hendl, Jan. 2005. *Kvalitativní výzkum*. Praha: Portál.

- Hirt, Tomáš. 2005. „Svět podle multikulturalismu“. In Tomáš Hirt, Marek Jakoubek (eds.). *Spory o multikulturalismus*. Plzeň: Aleš Čeněk, 9-76.
- Hořánková, Kristýna. 2005. *Machiavelli: Pojetí státu v sevření italské renesance* [online]. [cit. 2015-03-29]. Dostupné z: <<http://www.e-polis.cz/clanek/machiavelli-pojeti-statu-v-sevreni-italske-renesance.html>>.
- Chenail, Roland J. 1998. „Jak srovnat kvalitativní výzkum do latě?“. *Biograf* (15-16), 29-37.
- Joppke, Christian. 2004. „The retreat of multiculturalism in the liberal state: theory and policy“. *The British Journal of Sociology* [online]. 55 (2) [cit. 2016-03-30]. Dostupné z: <<http://www.humanityinaction.org/files/511-joppkemulticulturalismretreat.pdf>>.
- Kelly, Paul. 2002. *Multiculturalism Reconsidered*. Cambridge: Polity Press.
- Kymlicka, Will. 1996. *Multicultural Citizenship: A Liberal Theory of Minority Rights*. Oxford: Clarendon Press.
- Kymlicka, Will. 2002. „Civil Society and Government: A Liberal-Egalitarian Perspective“. In Nancy L. Rosenblum, Robert C. Post (eds.). *Civil Society and Government*. Princeton: Princeton University Press, 79 - 110.
- Kymlicka, Will. 2007. *Multicultural odysseys*. New York: Oxford University Press.
- Locke, John. 1992. *Druhé pojednání o vládě*. Praha: Svoboda.
- Malik, Kenan. 2015. „The Failure of Multiculturalism“. *Foreign Affairs* 94 (2): 21-32.
- Muhič Dizdarevič, Selma. 2010. Výzkum vybraných témat v oblasti migrace na Katedře studií občanské společnosti FHS UK. In Selma Muhič Dizdarevič et al. *Přínos a Potenciál vědeckého výzkumu v oblasti migrace*. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, 87-96. *Označování* [online]. [cit. 2015-03-29]. Dostupné z: <https://is.muni.cz/el/1423/podzim2004/ZUR104/um/74136/V._OZNACOVANI.doc>.
- Petránek, Jan. 2007. „Alochtonní“. In *Geologická encyklopedie* [online]. [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: <<http://www.geology.cz/aplikace/encyklopedie/term.pl?alochtonni>>.
- Profant, Martin. 2008. „O Hannah Arendtové“. In Martin Profant (ed.) *Národ a občanství*, Praha: SPHV: 173-185.

Sarmiento, Clara. 2014. „Interculturalism, multiculturalism, and intercultural studies: Questioning definitions and repositioning strategies“. *Intercultural Pragmatics* 11(4), 603-618.

Sartori, Giovanni. 2011. *Pluralismus, multikulturalismus a přistěhovalci: esej o multietnické společnosti*. Praha: Dokořán.

Saussure, Ferdinand de. 1995. *Cours de linguistique*. Paris: Payot & Rivages.

Skovajsa, Marek. 2010. „Organizovaná občanská společnost: teorie a vývoj“. In Marek Skovajsa a kol. *Občanský sektor*. Praha: Portál, 30- 61.

Strauss, Anselm a Juliet Corbinová. 1999. *Základy kvalitativního výzkumu*. Boskovice: Albert. Šed'ová, Klára a Roman Švaříček. 2013. „Jak psát kvalitativně orientované výzkumné studie. Kvalita v kvalitativním výzkumu.“ *Pedagogická orientace*. 23(4): 478-510.

Švaříček, Roman, Klára Šed'ová. 2007. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách: rozvoj lidských zdrojů*. Praha: Portál.

Taylor, Charles. 2001. *Multikulturalismus: Zkoumání politiky uznání*. Praha: Filosofia.

Trbola, Robert, Miroslava Rákoczyová. 2011. „Barriers to Integration of Immigrants and Integration Policy in the Czech Republic with Focus on Stakeholders and Their Cooperation“. *Migracijske i etničke teme* 27 (1): 77-104.

Vlk, Václav. 2012. „Přehnaný stát a nezvládnutá svoboda“. *Český rozhlas 6* [online]. [cit. 2015-04-29]. Dostupné z: <http://www.rozhlas.cz/cro6/komentare/_zprava/vaclav-vlk-prehnany-stat-a-nezvladnuta-svoboda--1080459>.

Yanow, Dvora a Marleen van der Haar. 2013. „People out of place: allochthony and autochthony in the Netherlands identity discourse - metaphors and categories in action“. *Journal of International Relations and Development*. 16 (2): 227-261.

5.1. ZDROJE

„Česká republika a multikulturalismus“. *Czechkid* [online]. 2007 [cit. 2017-04-29]. Dostupné z: <<http://www.czechkid.cz/si1020.html>>.

Česká televize. 2017. *Téma Uprchlická krize* [online]. [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: <<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/tema/153898-uprchlicka-krize>>.

Česká tisková kancelář. 2017. *Evropská komise zahájí s ČR řízení kvůli nedodržování migračních kvót* [online]. [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: <http://zpravy.idnes.cz/evropska-komise-rizeni-cr-migracni-kvoty-f1k-/zahranicni.aspx?c=A170612_124013_zahranicni_san>.

ČSÚ. 2015. *Vývoj počtu cizinců v ČR v letech 2004 - 2015 (stav k 31. 12.)* [online]. [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/11292/41862280/c01R01_2015.pdf/48b91796-0832-4b4a-b5fb-92e23937a9e5?version=1.0>.

ČSÚ. 2016. *Cizinci pobývající na území ČR podle kategorií pobytu* [online]. Praha [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: <<https://www.czso.cz/documents/10180/32846249/2900261602.pdf/3ef23fca-f146-46aa-a37d-fac22e86239e?version=1.0>>.

ČSÚ. 2016a. *Cizinci v České republice* [online]. Praha [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: <<https://www.czso.cz/documents/10180/32912864/29002716.pdf/305b67a9-9dea-4b46-a1c5-bb7926d20a5f?version=1.0>>.

ČSÚ. 2017. *Cizinci: Počet cizinců* [online]. Praha [cit. 2017-03-29]. Dostupné z: <<https://www.czso.cz/csu/cizinci/cizinci-pocet-cizincu>>.

Eurostat. 2015. *Distribution of first instance decision*[online]. [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/images/d/d0/Distribution_of_first_instance_decisions_on_%28non-EU%29_asylum_applications%2C_2015_%28%C2%B9%29_%28%25%29_YB16.png>.

Eurostat. 2016a. *File:Non-national population by group of citizenship* [online]. [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: <[http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/File:Non-national_population_by_group_of_citizenship,_1_January_2015_\(%C2%B9\)_YB16.png](http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/File:Non-national_population_by_group_of_citizenship,_1_January_2015_(%C2%B9)_YB16.png)>.

Eurostat. 2016b. *Number of (non-EU) asylum seekers in the EU and EFTA Member States* [online]. [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: <[http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/File:Number_of_\(non-](http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/File:Number_of_(non-)

EU)_asylum_seekers_in_the_EU_and_EFTA_Member_States,_2014_and_2015_(thousands_of_first_time_applicants)_YB16.png>.

Evropská rada. 1999. *Závěry Evropské rady z Tampere* [online]. [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: <<http://www.consilium.europa.eu/cs/european-council/conclusions/1993-2003/>>.

Frontex. 2016. *Greece and Italy Continued to Face Unprecedented Number of Migrants in December*[online]. [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: <<http://frontex.europa.eu/news/greece-and-italy-continued-to-face-unprecedented-number-of-migrants-in-december-0BbBRd>>.

Huddleston, Thomas, Ozge Bilgili, Anne-Linde Joki, Zvezda Vankova. 2015. *Migrant Integration Policy Index* [online]. [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: <[.http://mipex.eu](http://mipex.eu)>.

Konsorciium nestátních neziskových organizací. 2015. *Migrační manifest* [online]. [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: <<http://www.migracnimanifest.cz/cz/index.html>>.

Konsorciium NNO zabývající se migranty. 2016. *Naše poslání* [online]. [cit. 2015-03-29]. Dostupné z: <<http://www.konsorciium-nno.cz/cz/naseposlani.html>>.

Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky. 2009. *Integrace cizinců v České republice*[online]. [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: <<http://www.mezikulturnidialog.cz/res/data/011/001323.pdf>>.

Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky. 2015. *Cizinci v ČR* [online]. [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: <<http://cizinci.cz/cs/2017-cizinci-v-cr>>.

Ministerstvo vnitra České republiky. 2009. *Zpráva o realizaci Koncepce integrace cizinců* [online]. [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: <<http://www.mvcr.cz/clanek/integrace.aspx>>.

Ministerstvo vnitra České republiky. 2012. *Postup při realizaci Aktualizované Koncepce integrace cizinců - Společné soužití* [online]. [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: <<http://www.mvcr.cz/clanek/integrace.aspx>>.

Ministerstvo vnitra České republiky. 2013. *Postupu při realizaci Aktualizovaná Koncepce integrace cizinců - Společné soužití* [online]. [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: <<http://www.mvcr.cz/clanek/integrace.aspx>>.

Ministerstvo vnitra České republiky. 2014. *Postupu při realizaci Aktualizované Koncepce integrace cizinců - Společné soužití* [online]. [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: <<http://www.mvcr.cz/clanek/integrace.aspx>>.

Ministerstvo vnitra České republiky. 2015. *Postupu při realizaci Aktualizované Koncepce integrace cizinců - Společné soužití* [online]. [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: <<http://www.mvcr.cz/clanek/integrace.aspx>>.

Ministerstvo vnitra České republiky. 2016a. *Statistické zprávy o mezinárodní ochraně za jednotlivé měsíce v roce 2015* [online]. [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: <<http://www.mvcr.cz/clanek/statisticke-zpravy-o-mezinarodni-ochrane-za-jednotlive-mesice-v-roce-2015.aspx>>.

Ministerstvo vnitra České republiky. 2016b. *Kontakty na nestátní neziskové organizace (NNO) působící v oblasti integrace cizinců* [online]. [cit. 2016-03-20]. Dostupné z: <<http://www.mvcr.cz/clanek/potrebuji-pomoci-nebo-poradit-jste-v-nouzi-nevite-jak-vyresit-svou-situaci.aspx>>.

Ministerstvo vnitra České republiky. 2016c. *Řízení o udělení mezinárodní ochrany v roce 2015 - počty rozhodnutí MV a počty účastníků řízení* [online]. [cit. 2016-03-20]. Dostupné z: <<http://www.mvcr.cz/clanek/statisticke-zpravy-o-mezinarodni-ochrane-za-jednotlive-mesice-v-roce-2015.aspx>>.

Ministerstvo vnitra České republiky. 2017. *Počty žádostí o mezinárodní ochranu v jednotlivých měsících roku 2016* [online]. [cit. 2016-03-20]. Dostupné z: <<http://www.mvcr.cz/clanek/statisticke-zpravy-o-mezinarodni-ochrane-za-jednotlive-mesice-v-roce-2016.aspx>>.

MIPEX. 2015. Čtyři dimenze politické participace [online]. [cit. 2016-03-20]. Dostupné z: <<http://www.mipex.eu/czech-republic>>.

Tuček, Milan. 2015. „Tolerance k vybraným skupinám obyvatel - únor“. In *Centrum pro výzkum veřejného mínění* [online]. [cit. 2015-04-24]. Dostupné z: <http://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c1/a7358/f3/ov150316.pdf>.

Vláda České republiky. 1999. *Usnesení o Zásadách koncepce integrace cizinců na území České republiky a o přípravě a realizaci této koncepce* [online]. [cit. 2014-03-29]. Dostupné

z:

<https://kormoran.vlada.cz/usneseni/usneseni_webtest.nsf/0/C0665259AEE14CA4C12571B6006D8A70>.

Vláda České republiky. 1999. *Zásady koncepce integrace cizinců na území České republiky* [online]. [cit. 2016-03-29]. Dostupné z:

<https://kormoran.vlada.cz/usneseni/usneseni_webtest.nsf/0/C0665259AEE14CA4C12571B6006D8A70>.

5.2. ANALYZOVANÉ DOKUMENTY

Centrum pro integraci cizinců. 2014. *Výroční zpráva za rok 2014*. Praha: Centrum pro integraci cizinců.

Centrum pro integraci cizinců. 2015. *Výroční zpráva za rok 2015*. Praha: Centrum pro integraci cizinců.

Člověk v tísni. 2014. *Výroční zpráva za rok 2014*. Praha: Člověk v tísni.

Člověk v tísni. 2015. *Výroční zpráva za rok 2015*. Praha: Člověk v tísni.

InBáze. 2014. *Výroční zpráva za rok 2014*. Praha: InBáze.

InBáze. 2015. *Výroční zpráva za rok 2015*. Praha: InBáze.

Konsorcium nevládních organizací pracujících s migranty. 2014. *Výroční zpráva za rok 2014*. Praha: Konsorcium nevládních organizací pracujících s migranty.

Konsorcium nevládních organizací pracujících s migranty. 2015. *Výroční zpráva za rok 2015*. Praha: Konsorcium nevládních organizací pracujících s migranty.

Organizace pro pomoc uprchlíkům. 2014. *Výroční zpráva za rok 2014*. Praha: Organizace pro pomoc uprchlíkům.

Organizace pro pomoc uprchlíkům. 2015. *Výroční zpráva za rok 2015*. Praha: Organizace pro pomoc uprchlíkům.

Sdružení pro integraci a migraci. 2014. *Výroční zpráva za rok 2014*. Praha: Sdružení pro integraci a migraci.

Sdružení pro integraci a migraci. 2015. *Výroční zpráva za rok 2015*. Praha: Sdružení pro integraci a migraci.

Městská část Praha 4. 2015. *Analýza cizinců v Městské části Praha 4* [online]. Praha [cit. 2017-06-16]. Dostupné z: < <http://www.praha4.cz/file/ffx21/Analyza-cizincu-v-mestskecasti-Praha-4-2015.pdf>>.

Odbor azylové a migrační politiky. 2014. *Zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území České republiky v roce 2014*. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky.

Odbor azylové a migrační politiky. 2015. *Zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území České republiky v roce 2015*. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky.

Odbor azylové a migrační politiky. 2016. *Aktualizovaná koncepce integrace cizinců- Ve vzájemném respektu v roce 2016*. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky.

Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky. *Projekty na podporu integrace cizinců dotované ze státního rozpočtu na sociální služby za rok 2015*. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky.

Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky. *Projekty na podporu integrace cizinců dotované ze státního rozpočtu na sociální služby za rok 2014*. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky.

5.3. WEBOVÉ STRÁNKY

www.cicpraha.org, Centrum pro integraci cizinců [cit. 28. března 2016].

www.czso.cz, Český statistický ústav [cit. 2. března 2016].

www.clovekvtsni.cz, Člověk v tísni [cit. 2. března 2016].

ec.europa.eu/eurostat, Eurostat [cit. 28. března 2016].

www.inbaze.cz, InBáze [cit. 2. března 2016].

www.konsorcium-nno.cz, Konsorcium nevládních organizací pracujících s migranty [cit. 2. března 2016].

www.praha4.cz, Městská část Praha 4 [cit. 12. března 2016].

www.praha13.cz, Městská část Praha 13 [cit. 12. března 2016].

www.mpsv.cz, Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky [cit. 12. března 2016].

www.mvcr.cz, Ministerstvo vnitra České republiky [cit. 12. března 2016].

www.opu.cz, Organizace pro pomoc uprchlíkům [cit. 28. března 2016].

www.poradna-prava.cz, Poradna pro občanství a lidská práva [cit. 12. března 2016].

www.migrace.com, Sdružení pro integraci a migraci [cit. 28. března 2016].

www.sevenrays.cz, Sedm paprsků [cit. 2. března 2016].

www.vlada.cz, Vláda České republiky [cit. 2. března 2016].

5.4. ZÁKONY A PRÁVNÍ PŘEDPISY:

Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod

Zákon č. 325/1999 Sb., o azylu

Zákon č. 186/2013 Sb., o státním občanství České republiky

5.5. DIPLOMOVÉ A BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Běhoušková, Simona. 2011. *Činnost nevládních neziskových organizací v rámci státní integrační politiky cizinců v České republice*. Diplomová práce. Praha: FHS UK.

Boháčová, Veronika. 2015. *Spolupráce státních a samosprávných aktérů s organizacemi občanského sektoru v oblasti integrace migrantů*. Diplomová práce. Praha: FHS UK.

Černoušková, Lenka. 2012. *Sarkozyho imigrační a integrační politika*. Bakalářská práce. Praha: FF UK.

Nachtigal, Lukáš. 2014. *Brána cizincům otevřena?* Diplomová práce. Praha: FHS UK.

5.6 ROZHOVORY

Rozhovor 1. Anonymní respondenti. *Člověk v tísni*. Vedla Lenka Michalíková 22.4. 2015.

Rozhovor 2. Anonymní respondent. *Sdružení pro integraci a migraci*. Vedla Lenka Michalíková 28.4. 2015.

Rozhovor 3. Anonymní respondent. *Centrum pro integraci cizinců*. Vedla Lenka Michalíková 29.4. 2015.

Rozhovor 4. Anonymní respondent. *Poradna pro občanství, občanská a lidská práva*. Vedla Lenka Michalíková 30.4. 2015.

Rozhovor 5. Anonymní respondent. *InBáze*. Vedla Lenka Michalíková 26.5. 2015.

Rozhovor 6. Anonymní respondent. *Sedm paprsků*. Vedla Lenka Michalíková 12.11. 2015

Rozhovor 7. Anonymní respondent. *Organizace pro pomoc uprchlíkům*. Vedla Lenka Michalíková 27.11. 2015.

Rozhovor 8. Anonymní respondenti. *Odbor azylové a migrační politiky*. Vedla Lenka Michalíková 26.11. 2015.

Rozhovor 9. Anonymní respondent. *Městská část Praha 13*. Vedla Lenka Michalíková 21.10. 2016.

Rozhovor 10. Anonymní respondent. *Sdružení pro integraci a migraci*. Vedla Lenka Michalíková 25.10. 2016.

Rozhovor 11. Anonymní respondent. *Centrum pro integraci cizinců*. Vedla Lenka Michalíková 27. 10. 2016.

Rozhovor 12. Anonymní respondent. *Ministerstvo práce a sociálních věcí*. Vedla Lenka Michalíková 9. 11. 2016.

Rozhovor 13. Anonymní respondent. *Konsorciium nestátních neziskových organizací zabývajících se migranty*. Vedla Lenka Michalíková 27.11. 2016.

Rozhovor 14. Anonymní respondent. *Městská část Praha 4*. Vedla Lenka Michalíková 9.12. 2016.

6. SEZNAM GRAFŮ, TABULEK A OBRÁZKŮ

6.1. SEZNAM GRAFŮ

Graf 1. Vývoj počtu cizinců v ČR podle typu pobytu.....12

Graf 2. Počet žadatelů o azyl (pocházející mimo EU) v členských státech EU a ESVO.....	16
Graf 3. Prvoinstanční rozhodnutí o udělení azylu, 2016.....	19
Graf 4: Dimenze politické participace.....	43

6.2. SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1: Kulturní pluralismus.....	21
Obrázek 2: Interkulturní strategie etno-kulturních skupin a širší společnosti.....	22

6.3. SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Počty žádostí o mezinárodní ochranu v jednotlivých měsících roku 2015.....	14
Tabulka 2: Počty žádostí o mezinárodní ochranu v jednotlivých letech (1990-2014).....	15
Tabulka 3: Řízení o udělení mezinárodní ochrany v roce 2015 - počty rozhodnutí MV a počty účastníků řízení.....	17
Tabulka 4: Počty žádostí o mezinárodní ochranu v jednotlivých měsících roku 2016.....	18
Tabulka 5: NNO, s nimiž byly vedeny rozhovory.....	48
Tabulka 6: Zástupci státní správy.....	51
Tabulka 7: Četnost výrazu multikulturalismus v dokumentech NNO.....	64
Tabulka 8: Četnost výrazu multikulturalismus v dokumentech státní správy.....	68

7. PŘÍLOHY

7.1. PŘÍLOHA Č. 1 SEZNAMY OTÁZEK

SEZNAM OTÁZEK PRO NNO

OBEČNÉ

- Můžete mi prosím představit Vaši organizaci? Jaké je Vaše poslání?

SLUŽBY, PROJEKTY A NÁSTROJE

- Jaké služby cizincům poskytujete? (Jak probíhá poradenství, poskytování služeb)
- S jakými nejčastějšími problémy se při poskytování služeb setkáváte? (V jakém jazyce jsou služby poskytovány?)

MULTIKULTURALISMUS

- Co si představujete pod pojmem multikulturalismus?
- Myslíte si, že by si přistěhovalci měli udržovat svou původní kulturní identitu?
- Jak moc by se měli přistěhovalci přizpůsobovat většinové společnosti?
- Jak hodnotíte přístup české veřejnosti vůči cizincům?
- Zasáhla do Vaší práce uprchlická krize?

VZTAH SE STÁTEM

- Provádíte advokační činnost na politické úrovni? (Pokud ano, co všechno to obnáší? Jaké jsou překážky, jimž musíte čelit?) (Pokud ne, můžete mi prosím sdělit důvod?)
- Jak hodnotíte spolupráci se státní správou?
- Změnila něco uprchlická krize?

OBČANSTVÍ

- Jak hodnotíte zákon o dvojitým občanství?
- Cítíte nějakou změnu s přijetím nového zákona o dvojitým občanstvím? (pro Vás i Vaše klienty)

SEZNAM OTÁZEK PRO STÁTNÍ SPRÁVU

OBEČNÉ

- Můžete mi, prosím, popsat, co je přesně náplní Vaší práce?

MULTIKULTURALISMUS

- Co si představujete pod pojmem multikulturalismus?
- Myslíte si, že by si přistěhovalci měli udržovat svou původní kulturní identitu?
- Jak moc by se měli přistěhovalci přizpůsobovat většinové společnosti?
- Jak hodnotíte přístup české veřejnosti vůči cizincům?

VZTAH S NNO

- Obracíte se někdy na NNO s žádostí o radu?
- Jak hodnotíte spolupráci s NNO po vypuknutí uprchlické krize? (klady/zápory)
- Jak hodnotíte práci NNO?

OBČANSTVÍ

- Jak hodnotíte zákon o dvojitým občanství?
- Vnímáte nějakou změnu s přijetím nového zákona o dvojitým občanstvím?

7.2. PŘÍLOHA Č. 2 SEZNAMY KÓDŮ JEDNOTLIVÝCH ROZHOVORŮ

7.2.1. ROZHOVOR 1 - SEZNAM KÓDŮ

migrace a multikulturalismus: migrace 20 multikulturalismus 2, 133 postavení cizinců 6, 13 opomíjení 7, 11, 15 cizinci 53, definice migrace 62, 64: odříznutí kořenů 63, vztahy se zemí původu 65, 70 kulturní identita 66, 69, 82 neopomnění 67, kořeny 68, pel-mel 71, dvojí občanství 72 migrace 167: přirozenost 168, 170 mimo totalitu 169, doporučení 171, zvyk 172 integrální součást 173, 179 vágnost pojmů 193, 194, 195

média a multikulti: vztah žurnalistů k cizincům 3 reflexe cizinců 4 média 5 média 8, 26 problém 9

strach 10, frekvence 12 opinion leaders 14 snaha 16 oboustrannost 17 zprostředkování kontaktů 18 jazyk 43, 45, 47, 50, 51, 55, 56

aktivita 177: školení 19, 21, 38,44, 80 25 podmínky školení 46, 54 pomoc 48, 49, 52 spolupráce 73 média 74, 90 majorita 75, 84, 86, 92 typy médií 76, 78 cizinci 79, 129, 150: cizinci a média 81 zkušenosti cizinců 22, 23 vlastnosti cizince 24 komunikace cizince minorita 77, 85, 87, svoboda slova 88 imigrace 89, 93 integrální součást společnosti 91, obousměrný 94, cizinec a imigrace 99 integrální součást majority 107 typy migrantů 176 občanství 180 typy pobytů 196 fámy 197 atmosféra společnosti 116, 118,123, 131, 132, 138, 174 odstup 119, počet cizinců 121, národnost 122 výzkum 124, 130 zkušenost 125, 126, muslimové 134, 141 gradace 139 nebezpečí 175 zájem médií 96, 98, 100, 101, 104, 112: imigrace 97, 109, 113, 115 lokální úroveň 102, 106, 108 typy médií 103, perspektiva imigranta 105, rozdílné přístupy 110, reflexe 127, 140, postoj médií 128, téma 135, politizace 136, extremismus 137

lobbying: legislativa 27, 31 178 cizinecký zákon 28, 185 pojištění 29 uprchlická krize 30 dvojí občanství 31,32 požadavky 181, 182, 186 úspěch 183, 184

postoj 32 konsorcium 34, 35 problém konsorcia 36 EU 57

státní správa: ministerstvo 142, 155 stát x nezisk 143, čas 144, 146, 148, 159 nedodržování lhůt 151, 160, 161 frekvence 152 finance 145, 147 byrokracie 149, cizinci 150 pobyty 153 přesun agendy 154 OAMP 156 zaměstnanost kapacita 157, 158 Výbor 162, 166 platforma 163, setkání 164, dialog 165

finance: počet zaměstnanců 187, finance 188, EU 189, granty ČR 191, 192

7.2.2. ROZHOVOR 2 - SEZNAM KÓDŮ

organizace: mezinárodní událost 1, 7 podpora uprchlíků 2, typy poradenství 3, lobbying 4, advokační funkce 5, azyl a uprchlíci 6, uprchlíci 8, migrace 9, cílová skupina 10, jazyk 11, 14, 15: jazyk organizace 12, jazyk migranta 13, mezikulturní tlumočníci 16 problémy migrantů: imigrační status 17, zaměstnání 18, rodina 19, pobyt 20, dávky 21, pojištění 22 projekty: úspěch, 23, finance 24, sociální služba 25,28 fundraising 26, dárci 27, zkušenost 29, potřeba migrantů 30, problémy s financemi 31, kampaň 32, média 33, výzkumy 34, neregulární migrace 35 efektivita: databáze 37, poradenství nelze vyhodnocovat 38, počty klientů 39, v rámci projektů 40, mediální dopad 41, sociální sítě 42, dopad na cílovku 43, spolupráce s úřady 44: sociální odbory 45, úřad práce 46 finance: EU 81, stát 82, hodnocení státu 83

stát a NNO 47: politizace migrace 48, ignorace státu 49, nečinnost státu 50, represe státu 51, diskriminace 52, slepota státu 53, 56 doporučení pro stát 54, regularizace 55, šedá ekonomika 57, bezpečnost: majorita 58, kriminalita 59, bezpečnost 60, uzavřenost státu 61, negativní dopad 62, migrace 63 **lobbying 85, 106:** Výbor pro práva cizinců 84, legislativa 86, snaha MV 87, přetvářka MV 88, konzultace se státem 89, vztah se státem 90, připomínkování 91,94, 96, 107 hodnocení MV,92, 108 cizinecký zákon 93, konsorcium 95, osobní kontakty 97, 109 EU 98, azylový systém 99, znalosti národní 100, EU 101 úspěch 102, školský zákon 103, zákon o pobytu cizinců 104, státní občanství 105, **finance 116, 121:** zaměstnanci 117, EU 118, 120 stát 119, změna systému 122, odchod neevropských příjmů 124, profesionalizace 125

multikulturalismus: definice 77, legislativa 78, integrace 79 **původní kulturní identita 64:** legislativa 65, neutralita státu 66, nemožnost asimilace 67, integrace 68, **společnost: 69:** atmosféra společnosti 70, xenofobie 71, lokální x národní úroveň 72, výzkum 73, média 74, neotevřená 75, xenofobie 76 **občanství:** legislativa 110, zákon o dvojím občanství 111, praxe 112, zájem cizinců 113, hodnocení legislativy 114 názory majority 115

7.2.3. ROZHOVOR 3 - SEZNAM KÓDŮ

organizace 1: pobočky 30, rozdíl mimo Phu 54 s polupráce s rodinnými centry 55 život cizince 4,14, sociokulturní orientace 5, obohacení 6, práce s majoritou 7, respekt 8,

reprezentativnost 24, 25 práce s nimi 26 práce za ně 27 *služby 28*: jazyk 29, *problémy 41*: nefunkčnost systému 42, pobyt 43, netransparentnost 44, legislativa 45 neschopnost úřadů 46 stát vs. cizinec 47 nefunkčnost systému 48, 49 *efektivita 63*: databáze 64, legislativa 65 databáze 66 vyhodnocování 67, 68 šuška 69 *aktivity 31*: dobrovolnictví 32,34,37, 39, 40 majorita vs. minorita 33, 36 volný čas 35 poznání 38 typy cizinců 70, žádost o azyl 71, nelegalita 72 *úspěch 50*: poradenství 51, rozrůstání organizace 52, majorita vs. minorita 53 pravidelnost 56 finance 57 *integrace 2,9, 13, 18, 22* : stát a integrace 10, 11, 15 typy pobytů občanství 3, 16, 17, 21 legislativa 23 **finance**: počet zaměstnanců 183 externí spolupracovníci 185, zdroje 186: evropské fondy 187, norské fondy 188, stát 189, EU 190, finance 191 žadatelé o azyl 192

spolupráce NNO: finance x partnerství 59, konkurence 60, 62 spolupráce s META 61

spolupráce se státem 73: stereotypy 74, 76, 80 uprchlíci 79 stát vs. cizinci 75 imigrační politika 77 stát vs. komunity 81

bezpečnost 82,84, 86: migrace 83, útočiště 85, nejen cizinci 87

multikulturalismus 154, 158, 160, 162, 167, 169: definice multikulti 147, 161 zásady integrační politiky 148, multikulti v koncepci 149, komunity 150, integrace jednotlivců 151, nenechat být 152, neasimilovat 153, diskriminace 155, majorita vs. minorita 156, limity tolerance 157, krize multikulti 159, 165 státní politika 163 integrace 164, 166 setkávání kultur 168 majorita 170, projekty pro projekty 171 změna v průběhu projektu 172 migrace 173

kulturní identita 88, 102, 115: konsorcium 89, osobní záležitost 90, majorita 91, 110 respekt 92, požadavky majority 93, integrace 94, 107, 114, 116, 131 vrchol integrace 95, integrace dětí 120 stát vs. cizinec 96, bezpečí 121 občanské ctnosti 97, 98, 101 hranice svobody 99, 100 komunity 103, 108, 113 multikulturní 105, 112 MK 106 finance 104 majorita vs. minorita 109, nedostatky NNO 111, vykořeněnost 117, 126 podpora 118 jazyk 119, 122, 125, 129 META 123 cizinci 124 život cizince 127, 130 škola 128

česká společnost: negeneralizovat 132, otevření lidí 133, špatné výzkumy 134, majorita vs. minorita 135, 139 život cizince 136, celorepublikově problém 137, média 138, nebezpečí 140, zahraniční události 141, problémy 142, minority 143, islám 144, školy 145, uzavřenost 146,

lobbying: v množství je síla 175

občanství: transparentnost 177, zlepšení 178, motivace 179, jazyk 180, trvalý pobyt 181, občanství 182

7.2.4. ROZHOVOR 4 - SEZNAM KÓDŮ

organizace: sociální služby 1, lidská práva 2, legalizace 3, 49 aktivity 10 efektivita 21, 22, 29 31 úspěch 33 občanství 34 odbornost 57 poslání: servisní funkce 5, advokační funkce 6, lidská práva 7, soudržnost 8, integrace minorit 9 život cizince: legalizace 11,15 občanství 12, právní poradenství 13, zaměstnání 14, pojištění 16, bydlení 17, diskriminace 18, jazyk 19 cizinci 20 **finance 58, 161:** MPSV 24, 30, 163 kraj 25 MZV 26 diskriminace 27 spolupráce se zahraničím 28 systém 56 zaměstnanci 158, 160 pobočky 159, EU 162, pozdní vyplácení 164, 165

lobbying 38,40,43, 59 : systém 39, 44 legislativa 41, 45, 53 praxe 52 *judikát 60 důvody 35:* efektivita 36 počet cizinců 37 úspěch 48, 50, 156: zákon o dvojím občanství 46, zákon o pobytu cizinců 47 lhůta vyhoštění 51

stát a NNO: dotazy státu 137: legalizace 138 občanství 139 pobyty 140 sociální dávky 142 pojištění 143

vztah ke státu: xenofobie 62, MV 63, dvojí občanství 64 3zemci 65 komunita 66 legalizace 67 diskriminace 68

multikulturalismus: definice multikulti 82, 100, 123, 124 společný jmenovatel 125 kultura 128, obohcení 129 krize multikulti 101, 112 srovnání zemí 102, 104 xenofobie 103, ghetta 105, finance 106, nebezpečí multikulti 107, stát vs. minority 109, 111, 118, 134: majorita 110, minority 114 uzavřenost komunit 108, 126 rozmanitost 115, identita 116, státní podpora 117, 120 finance 119, 122 majorita vs. minorita 121 diskriminace 130, 131 **kulturní identita** soudržnost společnosti 83, majorita vs. minorita 84 limity tolerance, 90, 92: lidská práva x legislativa 91 lidská práva 85, 132 , 136 rozdíl kultur 93 přizpůsobení 94 ,127 náboženství 86, 133: islám 87, 135 křesťanství 88, Evropa 89, **česká společnost:** xenofobie 96, 97.146 historie 98, 99 atmosféra 147 **občanství 52:** složité 53 bezpečnost 69, 76: islám 70, legislativa 71 BIS 72 žádost o občanství 73 netransparentnost 74 MV 75 legalizace 77 hyperbolizace 78 cílová země 79, 80 migrace 144: stát a cizinci 145, 151 doporučení 148 podpora státu 149 život cizince 150 zákon o dvojím občanství 152: limity zákona 153, 157 dotazy 154, 155

7.2.5. ROZHOVOR 5 - SEZNAM KÓDŮ

organizace: posláním 1, pomáhat migrantům 2, sbližování 3, bezpečnost 4, projekty 9, 12, finance 19, spolupráce s NNO 44, **finance:** zaměstnanci 50, EU 51, nestálost financí 52

SS 5: úřad práce 6, MV 7, školy 8

multikulturalismus: definice multikulti 10, krize multikulti 18 atmosféra ve společnosti 11, 20, majorita s minoritou 13, jazyk 14, 15, 31, 42, 54 kulturní identita 16, úspěch migrantů 17, azylanti 21, 34, diskriminace 22, média 23, islamofobie 24, syřani 25, azyl 26, statistiky přijetí azylu 27, typy pobytů 28, typy ochrany 29, výhody azylantů 30, nefunkčnost systému 32, diskriminace 33, NNO 35, migrace 36, koncepční řešení 37, nefunkčnost systému 38, konsorcium 39 uzavřenost komunit 53 **občanství:** paradox získání občanství 41, pozbývá nároku poradenství 43, pozitivní posun 45, azyl 46, občanství 47, země původu 48, pozitivní občanství 49

7.2.6. ROZHOVOR 6 - SEZNAM KÓDŮ

organizace: četnost cílovek 1, sociální vyloučení 2, cizinci 3, aktivity 4, 49 servisní funkce 5, integrace 6, pomoc 7

vztah ke státu: stát 8, hodnocení 9, 28, 29 ministerstva 10, 15, 19, 21, stát a integrace 11, 16, 30, 37, 42, 47, 51, 54 neziskovky 12, finance 13, 14, 18, 23, 27, 50 frekvence 17 minulost 20 magistrát 22 neziskovky 24, 25 aktivity 26 legislativa 31 realita 32 nefunkčnost systému 33 **cizinci:** typy migrantů 35, 45, 60 cizinci 34 život cizince 36, 46, 64, 65, 70 jazyk 38, 42, 44, 56, 69 marginální jazyk 39 srovnání zemí 40, 43, 52, 55, 62 paradox cizince 48 pomoc státu 53, 57, 68 přínos cizinců 58, 61, 63, 66 profese cizince 59, 71

multikulturalismus 73: subjektivně 74, 107 kultura 84, 90 reálný jev 95

definice multikulti 77: zkušenost 76 respekt 78 rozmanitost 79

vztah země k jiným kulturám: otevřenost 75 strach 80 bezpečnost 81, 89 respekt 94 **přínos 83, 86, 92:** poznání 82, 85, 91 osobnost 87 společnost 88 nepovinné 93

atmosféra společnosti 96, 111, 125, 129, 136, 160: subjektivně 124, 127 otevřenost 97, 104 posun 98, 106 zkušenost 105, 121 rozdíl generací 109 rasa 115, 118 všednost 116, 122 přizpůsobit se 117 národ 119 poznání 120 média 126, 128 žádné negativní ohlasy 130 pozitivní zkušenost 131 studenti 132, 135 pomoc uprchlíkům 133 neziskovky 134 **osobní příklad 108:** rasa 110, 114 rozdíl generací 109, 112 atmosféra společnosti 111, 113

srovnání zemí 99: hranice 100, tradice 101, zkušenost 102 rozmanitost 103

kulturní identita 137: individuální 138 respekt 139 legislativa 140, 143, 155 rozhodnutí cizince 141 kultura vs. legislativa 142, 153 cizinci 144 kompromis 145 srovnání zemí 146 rasa 147, 151 národnostní menšina 148 požadavky menšin 149, 154 přizpůsobení se 150 náboženství 152

krize multikulti 156: osobní zkušenost 157, 158, 159, 165 atmosféra společnosti 160, 166 vliv migračního toku 161 srovnání zemí 162 národnostní menšiny 163 finance 164 limity tolerance 167, 168

7.2.7. ROZHOVOR 7 - SEZNAM KÓDŮ

multikulturalismus: definice multikultury 2, západní Evropa 3, ČR a integrace 4, rozčarování z multikultury 5, reflexe v práci 6, akademický pojem 7, integrace 8, jazyk 9, **kulturní identita 10**: subjektivní 11, Češi v USA 12, komunismus 13, střet kultur 14, cizinci 15, Vietnamci 16, integrace 2. generace 17, jazyk 18, fungovat jako majorita 19, vykořeněnost 20, vlastní rozhodnutí 21, arabové 22, sociální postavení 23, frustrace 24, přirovnání s pěstouny 25, nenávisť 26, solidarita 27, realita x síť 28, **otevřená společnost**: negativní přístup SS 54, ubytování cizinců 55, xenofobie 56, obavy majority 57, stereotypy 58, diskriminace 59, pěstounství pro cizince 60, zvyhodňování minorit 61, azyl 62, výkladní skříň MV, Ukrajina 64, Syřani 65,

SS: MVLP 30, velvyslanectví 31, spolupráce se odvíjí od oblasti 32, dotazy na praxi 33, **finance 34**: normální období 35, dostatečné množství 36, zastavení grantů na azyl 37, uprchlická krize 38, stát garantem 39, nefunkčnost systému 40, stát nedává finance 41, NNO volný čas 42, dary 43 lobbing: připomínkování 45, vztahy s MV 46, **zákon o dvojím občanství 47, 50**: lhůty 48, nepřipravenost MV 49, bezpečnost 51, podmínky udělování občanství 52, neodůvodněná zátěž 53

7.2.8. ROZHOVOR 8 - SEZNAM KÓDŮ

MV 1, připomínkové místo 2, priority 3, obce 4, nová koncepce 5, finance 6, 18 analýza prostředí 8

multikulutralismus: definice multikulutralismu 9, užití 10, dezinterpretace 11, pojem v dokumentech 12, akademický pojem 13, multikulturní akce 14,16 strašák 15,

téma cizince 7, původní identita 17, majorita a integrace 19

občanství 20: počty udělení 21, trvalý pobyt 22, realie 23, jazyk 24, 25 úspěšnost komunit 26, kurzy zdarma 27,

spolupráce s NNO 28, potřeba NNO 29, nedostatky NNO 30, 33 pozitiva 31, advokační činnost 32, NNO a cizinci 34

7.2.9. ROZHOVOR 9 - SEZNAM KÓDŮ

multikulturalismus 5, 10, 19: komunikace 15 poznání 16 ohraničenost 31 **změna přístupu 11**: odlišnosti menšin 12, 14, 17 společný jmenovatel 13 reálný jev 29 bezpečnost 30

aktivity MČ 25 :

Společná adresa P 13:

Letem světem: DDM 2, počet účastníků 3, národnostní menšiny 4 téma 6, 9, 20 zefektivnění aktivit 7 cílovka 8 změna přístupu 11 vliv na aktivity 18, 23, 24, 31, 32 všednost 21, 27 osobní přístup 22 omezení samosprávy 23 věk 26 vzájemnost 28 podpora 33

Konference obcí 35: dotační program projektů obcí 36, zkušenosti 37, 39, dobrá praxe 38, sebehodnocení 40, komplexní 41, 49 priority MČ 43: rozmanitost cílovek 42, vzdělávání 44, jazyk 45, regionální spolupráce 46, informovanost 47, volný čas migrantů 48

Rozmanitý svět: volný čas 123, 130 škola 124 zkušenost 125 individuální přístup 126 téma 127 multikulti 128, 129 zájem 131 atmosféra společnosti 134 finance: dotace MV 132 zdarma 133,135

Nejsme si cizí: komunitně kulturní 136 frekvence 137, 139 kapacita 138 zájem 140 místo 141, 142, 143 strach 144 kulturní obohacení 145 hudba 146 multikulti 147, 153 různé cílovky 148, 151 aktivity 149, 157 demografie MČ 150 cizinci 154 hodnocení 155: úspěch 152 atmosféra společnosti 156 organizace 159 kontakt s migranty 158, 160 úloha nezisku 161

Integrace na MČ: národnostní menšiny 162, 186 šuška 163, pomoc cizincům 164, 167 trpělivost 165, jazyk 166, atraktivita MČ 187 ghetta 188

spolupráce při integraci cizinců 50: lokální partneři 51, **úloha nezisku** 52,61, 63, 168, 205: CIC 53, 67 META 62,71 ICP 75 OPS jako neziskovka 76 konsorcium 207 lobbying 208 jazyk 54,69, 74 vzdělávání 55, 57, 70, 73 cizinci 56, děti cizinců 58, postoj MČ 59, vzdělávání 60, sebereflexe 64 nejsou IN 65, **důvody pro NNO 66:** struktura 68, zkušenosti 72, zkušenost 194, dobrá praxe 195 individuální přístup 196 kvalita 197 efekt 198 finance 199 načasování 200 kapacita NNO 201 spolupráce s neziskem: hodnocení 77,83 výhody ze spolupráce pro NNO 78, 81, pozice nezisku 82 funkčnost systému 84 finance nezisku 203, 209 MV 204,210 osobní vztahy 211

spolupráce s lokálními partnery: lokální partneři 79, 85 odpovědnost 80 škola 86, 96 cizinci 87 zkušenost 88 individuální přístup aktérů 89

spolupráce se státem: MV 90, emergentní projekty 91, zkušenosti 92, MŠMT 93 cílovka dotačního programu 94 národnostní menšiny 95 hodnocení spolupráce s MV 97, 102 : individuální přístup 98 motivace 99 dotační program 100 ostatní MČ 101 spolupráce s magistrátem 103: poradní platformy 104, zkušenosti 105 akční plán 106 nová koncepce 107: typy migrantů 108, uprchlíci 109,113 cílovka 110, aktuálnost 111, doporučení 112 média 114 dezinterpretace 115

uprchlická krize - kvóty: není politik 116, subjektivně 117, cílovka 118, evropská solidarita 119 demokratický přístup 120, atmosféra společnosti 121

7.2.10. ROZHOVOR 10 - SEZNAM KÓDŮ

Uprchlická krize: neexistence 2, politizace 3, strany 4, národní úroveň 5, země připravená na uprchlíky 6, pocit bezpečí 7, vykonstruovaný strach 8, islamofobie 9, atmosféra společnosti 10,

SS a krize: Výbor pro práva cizinců **11:** změna u premiéra 12, politici nenávistně vůči NNO 13, dialog 14, nové kontakty 15, osobní kontakty 21, vnitrostranický boj 22, migrace a strany 23, migrace osobní záležitost 24, xenofobie v politice 25, schůzky NNO: Výbor, RVLP, poradci Sobotky 26, frekvence 27, Špidlova platforma 28, 4x do roka 29, informativní 30, úzké konsorcium 31, přechod pod MPSV 32, visa pointy 37, připomínky 38, komunikační strategie v migraci 39, strategický dialog o migraci, Špidla 41, stát a NNO spolupráce s MV16, 18: MV přerušeni schůzek 17, nedostatky MV 33, prisma bezpečnosti 34, úspěch převodu 35, strach z odpovědnosti 36; úřad vlády 19, MZV 20

stát a UK: žádná reakce 78, snížení dotací MV 79, AMIF 80, zastavení grantů 81, administrativa 82, podoba výboru 83, hlasování ve výboru 84, nefunkčnost výboru 85, reforma výboru 86, fungování výboru 87,

SS a NNO 88: agenda, RVLP 90, 100 jednání 91, zmizení podnětů 92, podněty neprojdou 93, nominace nekompetentních lidí 94, lidská práva 95, Rada vlády 96, uprchlická krize 97, podnět 98, detence 99, 101 dialog 102 nástroj veřejných prohlášení 103 konsorcium 104 aktivní členové 105, officer 106, osobní kontakty s politiky 107, migrační manifest 108, úloha veřejnosti 109, strategie migrační politiky a nezisk 110, Špidla 111, změna komunikace se SS po krizi 112, informace 113, 115 diskutabilní dopad 114 politický extremismus 116, Konvička 117, syrské děti 118 politizace tématu 119, úloha Chovance 120, islamofobie 121, nečinnost MV 122,123, situace na MV, personalistika 125, služební zákon 126, paradox financí MV 127 stát a migrace 128, prioritá státu 129, státní xenofobie 130 Úmluva o účasti cizince na veřejném životě 131

kvóty: varianty budoucnosti 44: odpor v EU 45, CEAS 46, nutnost kvót 47, přejmenování kvót 48, rozpad EU 49

UK ve společnosti: atmosféra společnosti 50, žádná agrese 51, extrémní názor 52, škola v Praze 53, extremismus žáků 54, extremismus učitelů 55, stereotypy 56, atmosféra společnosti 57, protiimigrační 58, dialog 59, škola 60, negativní zkušenosti 61, média 62,

UK a organizace: uprchlická krize 63, mediální aktivita 64, finance 65, dárci 66, uprchlická krize 67, dárci 68, téma migrace 69, dárci a osobní vazby 70, nárůst dárců 71, atmosféra společnosti 72, vnímání dárcovství 73, xenofobie vůči NNO 74, nenávistné maily 75, osobní útoky 76

7.2.11. ROZHOVOR 11 - SEZNAM KÓDŮ

uprchlická krize: krize bez krize 2 aktivity MV 4, 7 počet uprchlíků 3, 11, 23 detence 5

úmysly státní správy 6 preventivní opatření 9 nulová proaktivita 10 postoj SS 12, 22, 25, samospráva 13 finance 14, 16, 18, 20 EU 15 budoucnost 17 politický vliv 19 koncepce 21 nefunkčnost systému 24, 30, 46 no comment 26 kvóty 27 evropská solidarita 28 azyl 29, 39 uprchlická krize 38 necítí potřebu 40 náročnost 41

multikulturalismus: atmosféra společnosti 42 postoj školství 43 xenofobie 44 nulová proaktivita 45

spolupráce s SS: komunikace SS 8, 47, 49 vztahy SS 48 dialog 50 soudržnost 51 vztahy s MV 31,32,33 islam 34 nebezpečí 35 spolupráce se samosprávou 36 politický vliv 37

7.2.12. ROZHOVOR 12 - SEZNAM KÓDŮ

multikulturalismus: definice multikulturalismu 1: paralelní existence 2, nekonfliktní 3, rozmanitost 4, reálný jev 5, vyhýbání se pojmu 6, negativní konotace 7, perspektiva 13, všednost 14 neutrální pojem 15 majorita 73, ekonomická konjunktura 74, příležitost pro 3zemce 75 **původní identita** 16: metafora 17, fungování s majoritou 18, uzavřená komunita 19, stereotypy 20, nekonfliktní 21, majorita 22 minorita vs. majorita **občanství**: trvalý pobyt a volební právo 76, občanství a volební právo 77

uprchlická krize 8: atmosféra společnosti 9, cizinci 10, překvapení 11, média 12, azylanti 34,35, 41 kvóty 45, 51 evropská solidarita 46, nefunkčnost systému 47, 50 váleční uprchlíci 48, ekonomičtí migranti 49, procesní nedostatky 52, problémy s uprchlíky 53

změna práce po vypuknutí krize 36: spolupráce MV, MZV 37 nastavování systému 38, počty cizinců 39, dynamické období 40, úřad práce 42, charita 43, azylanti 44,

SS: převod pod MPSV 24 : no comment 25, osobní kontakty 26, hodnocení NNO 27, efektivita NNO 28, pracovní trh 29, test trhu práce 30, práce MPSV 31, zaměstnanecká karta 32, přístup k 3zemcům 33, **Výbor pro práva cizinců** 55: hodnocení spolupráce 54, nefunkčnost 56, změna jednání 57, vystupování nezisku 58, konfliktní 59, snaha SS vysvětlit 60, odpor NNO 61, hodnocení nezisku 62, osobní kontakty 63, hodnocení nezisku 67, dialog 68, mň je víc 69, dialog kompromis 70, nelze měnit systém 71, OPU 72, škodí dialogu 65: aktivismus 64, 65, tvrdohlavost, 65 absence komunikace 66

7.2.13. ROZHOVOR 13 - SEZNAM KÓDŮ

multikulturalismus: subjektivně (vnímání za sebe) 3,9, 10 stav 3, 10 pojem 3 prostor 4, 12 vedle sebe 4, 5 rozmanitost 6, 11 etnicita 6 národnost 6 sociální postavení 7 životní styl 7 fakt 7 akademičnost 7,8 přínos 12

kritika multikulturalismu 9, 10, 13, všudypřítomnost 9 , politizace 13 , strašák

dezinterpretace 13 **důvody dezinterpretace**: nevysvětlování pojmů 16, politizace 19, média 19

kulturní identita: tradice 22, 28,31 folklor 22, marginalita 23, národní identita 24, požadavky 25 , legislativa 25, 30 normy/režimy 25, 26 ; limity tolerance 26, strašáky 27,

přízpůsobení se: uplatnění 37, 41, sociální kapitál 37 uzavřené komunity 38,41, nebezpečí 40, majorita 42, očekávání 42 , subjektivní přístup 43, 45, reciprocita 46, 47, integrace 47 , ČR 47, frustrace 47, **překážky integrace** 48: majorita, jazyk

(ne)otevřenost: množství aktérů 51, srovnání zemí 52, homogenní 54, ČR 54, historická perspektiva 55, odstup 56, příklady dobré praxe 57, neporozumění 62, frustrace 62, generalizace 50, 63

integrace: západ 66, 67, legislativa 67, mezinárodní tlak 68, dlouhé období 69, kritika MV 70, 101, 104 integrační politika 70, přesun z MV 102, klady MV 120,122 emergentní programy 120, dotační rámec 122 integrační centra 138 **výhrady vůči IP** 71: legislativa 72, 82, 86, 92 nefunkčnost 73, 75, 80, 93 visa pointy 75, kdysi 79, ciznecký zákon 72, 81, 92 netransparentnost 83, 86, řešení 87, pojištění 88, regularizace 90, neoprávněnost 90, ilegalita 90, implementace 94, finance 94, 105, 122 aktualizovaná integrační politika 95, samospráva 96,98, 106, 112, 118,122, 124 strach samosprávy 123 uprchlíci 97, 109,113 centralizace 105, neziskovky 107, 124 osvěta 108, 119 kvóty 113, média 114, uzavřené komunity 116, neviditelní 116,117, lokálnost 125, reciprocita 126, **integrační centra** 140, právní forma IC 140, politizace 140

neziskový sektor: lokalizace nezisku 129, 134, 144 financování 130, EU 131, pragocentralizací 135, regiony 136, limity systému 144,

integrační centra 138, 140 právní forma IC 140, rozcestník 142, vyhlídky 142,

uprchlická krize atmosféra společnosti 151, překvapení 151, politické vyústění 152, celosvětový dopad 152, media 153, extremismus 154, 181 politizace 155, 181, populismus 181 nebezpečí 155, realita 151, 156 uprchlíci 157, podmínky života uprchlíků 158, vztah k uprchlíkům 158,159 státní politika 158, 159, uprchlíci nechtějí ČR 161, evropská solidarita 164, 172, kvóty 163, 164, osvěta 164, majorita 165, vztah k uprchlíkům 165, **CEAS** 168,171,chyby CEAS: mezinárodní dohody 187, limity uprchlíka 187, integrace 190, souvislost 192 , nejistota 193, nucený odchod 194, znepríjemnění života cizinců 194

pozitiva uprchlické krize: politická příležitost 173, 177 odborná stránka 174, urychlení 175, všudypřítomnost 179,

uprchlická krize a NNO: zájem 199, 210, 214, 215 legitimizace 200, know how 200, spolupráce se státem 201, 202, limity spolupráce 203, xenofobie 203, 206 atmosféra společnosti 203, 207, finance 211, všudypřítomnost 212, únava tématem 213, média 215

spolupráce se státem a krize:

spolupráce s MV: 217, 220, 221 no comment 220 snaha 221, 232 dialog 221, 222, 231, 232 vnímání MV 222 limity jednání 223, 222, 231 srovnání V4 224, 225 kritika OAMP 229, 230 výsledky 222, 231, 232

spolupráce Výbor pro práva cizinců: aktéři 235, hodnocení 236, 237, 238, 239, 241, 244, 246, 249 vláda 237, 243, 242 zdroj informací 238, 239, 240, 242, 246 odbornost 238 pravidelnost 240 limity spolupráce 242, 243, 246 výsledky 242, 245 nefunkčnost 243, 245, osobní kontakty 247 dialog 248

advokační činnost

legislativa 253, 260, 265, 270 lobbying 253, 259, 261 nezkušenost 253 policy officer 254 zaměstnanost 255 advokacie 255 jednotlivé NNO 256 osobní kontakty 257 jednosměrnost 257, 267 výsledky 258, 261, 271, 272 dialog 259, 268 čas 259, 270, 271 pojištění 260 snaha 261, 270 úspěch 264, 266, 268, 271, 272 odbornost 266 integrační politika 266, 268 informace 267 know how 267 praxe 267 limity spolupráce 269 očekávání 269

spolupráce se státem

otázka budoucnosti 275, 278 policy officer 276 zaměstnanost 277, 278 finance 277 dialog 279, 289 osobní kontakty 279 vztah k nezisku 279 hodnocení 280, 283 čas 282 advokační činnost 282, 288, 289 jednotlivé NNO 283 hodnocení 283 role konsorcia 284, 288, 289

vztah k NNO

role konsorcia 317, 319, 324, vztah k NNO 318 minulost 322 vznik konsorcia 322, 333, 337 úspěch 323 četnost NNO 323 mediátor 324 rozšiřování NNO 334 EU 335 atmosféra společnosti 336 potřeba sdružování NNO 337, 338 stát a nezisk 338 roztříštěnost nezisku 339 komunikace 340

7.2.14. ROZHOVOR 14 - SEZNAM KÓDŮ

integrace na MČ: politika integrace 1, 5, 8 finance 2, 7, 158 analýza cizinců 22 dělení cizinců 24 nedostatky systému 25 integrační aktivity 32, 46, 58, 61, 73, 157, 182 PR 75 koncepce 159 financování integračních aktivit 160, 162 rozpočet 161, 163 projektové žádosti 164 stresy

z projektů 165 důvody aktivní politiky 9, 12: politická repre 10, diskriminace 11 zastoupení cizinců 13, podpora 14, magistrát 16, síťování úředníků 15 nezáměr samospráv 17 změna 21 integrační projekty 3: multikulturní akce 4, školy 18, terénní zkušenost 19, aktivity pro cizince 20, multikulturní festival Kaleidoskop 31, 42: jednorázové aktivity 49, 64 popis festivalu 50, prostředí 51, 55, 69 chyby 52, dopad 53, 60, 66, 67, 70, 71 efektivita 68 prezentace NNO 54, ohlasy 56 poznávání kultur 57, 62 osvěta 63 hodnocení 59 multikulturní město 65 multikulturní společnost 72 multikulturní setkání 35, pomoc pedagogům 36, 39 prezentace cizinců 43, cizí kultura 44 knižní jarmark 183 Dům náramenšín 184

lokální partneři: ICP 26, 33, 156 magistrát 27, 30 MV 29 Meta 37, 179, školy 34, 47, 74, 155: osvěta 166, 167, proaktivita 168 nezáměr 169 pomoc 170

spolupráce s NNO 28, 41, 45, 144, 171 hodnocení NNO 38 pomoc cizincům 40 NNO služby 172, 173 neinformovanost úředníků 174 školy a NNO 175: záštita MČ 176, 177, 178, 180

definice multikulturalismu 76: rozmanitost 78, komunita 79, prostor 80, akademický pojem 81, reálný jev 82, přirozenost velkých měst 83, demokracie 84, rozmanitost kultur 85, atribut města 86, pojem 87 ismus 88, historie 89, multikulturalismus 90, strašák 91, uprchlická krize 92, aktivity 93, vztah k termínu 94 **kulturní identita 115:** ztráta potenciálu 117, vietnamská komunita 116, 118 multikulturní město 119, obohacení 120 financování spolků 121 folklor 122 **přízpusobování majoritě 123** legislativa 124, práva žen 125, náboženství 126, 128 neznalost sociálního systému 127 střet kultur 129 otevřená společnost 130, 131, 132 negativní vztah 133, **uprchlická krize 134** politizace 135, pseudoprobém 136, strach 137, destinace 138, přísná pravidla 139, srovnání zemí 140, gasterbeitři 141 pracovní síla 142, neintegrace 143, prevence 145, ghetta 146, frustrace cizinců 147 patologie 148 příklad 149 jazyková bariéra 150, informace 151, práva 152, orientace 153 kvóty 186, solidarita 187, 192 zlej Brusel 193 povinnost 188, 196 zájem cizince 189, příklad cizinců 190, sloučení rodiny 191, zneužití tématu 194 populisté 195 česká společnost 197 antisystémové strany 198 EU 199 politizace 200 alternativní řešení 201 extrémistické strany v Evropě 202 radikalizace politiky 203

zákon o dvojím občanství 154

MČ a SS: otevřenost hranic 105 municipality 106: vliv politický repre 107, 110 integrace 108, PR 109 xenofobie 111, volby 112 politizace migrace 113, 114 MV 98, 101: úloha 95, 96 přístup k municipalitám 97 pojmosloví 99, finance 100, aktivní podpora 102 PR 103, 104 příklad dobré praxe 181 stát a NNO 204